

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ, Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΙ Η
ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΠΟΥ
ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ»**

της

Παναγάκου Λοκρικής

Επιβλέπων Καθηγητής: Μακρής Α. Ηλίας

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Διοίκηση και τον Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα

Καλαμάτα Μάιος 2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

**Όνομα Πρώτου Καθηγητή Μακρής Α. Ηλίας(Επιβλέπων Καθηγητής) του
Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου**

**Νικολόπουλος Σωτήριος, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Λογιστικής και
Χρηματοοικονομικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου**

**Μπαμπαλός Βασίλειος, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Λογιστικής και
Χρηματοοικονομικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου**

Η Λοκρίτία Παναγάκου

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Αφιερώνεται στην κόρη μου Γεωργία

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και το Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα.

Αρχικά, θα ήθελα, να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα Καθηγητή κ. Μακρή Ηλία για την καθοδήγηση, τις πολύτιμες συμβουλές του, τόσο κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας, όσο και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Επίσης, θα ήθελα, να ευχαριστήσω όλους τους Καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις, που μου παρείχαν.

Τέλος, θα ήθελα, να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένεια μου, για τη συμπαράσταση και την κατανόηση τους, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	X
Abstract	XI
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	XII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	XIII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΕΝΟΤΗΤΑ Α’	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	6
ΒΑΣΙΚΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	6
1.1 Η έννοια του φόρου.....	6
1.2 Κατηγορίες φόρων	6
1.2.1 Φόροι σταθερού ποσού ανά φορολογούμενο. (κεφαλικός φόρος)	6
1.2.2 Οι φόροι εισοδήματος	7
1.2.3 Οι φόροι κατανάλωσης	7
1.2.4 Οι φόροι περιουσίας.....	8
1.3 Η άμεση και η έμμεση φορολογία	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	11
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	11
2.1 Φορολογική Πολιτική και Οικονομική Ανάπτυξη.....	11
2.2 Γενικές Αρχές Φορολογικού Δικαίου	12
2.2.1 Η αρχή της νομιμότητας του φόρου.....	12
2.2.2 Ευρύτερες αρχές του Φορολογικού Δικαίου.....	13
2.3 Σχέσεις Φορολογικής Διοίκησης – φορολογούμενου	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	18
Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ	18
3.1 Η φορολογική διαδικασία	18
3.2 Οι φορολογικές δηλώσεις.....	19
3.3 Προσδιορισμός – Βεβαίωση του φόρου.....	19
3.3.1 Προσδιορισμός του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων	19
3.3.2 Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου μετά από αξιοποίηση διαθέσιμων πληροφοριών.....	20
3.3.3 Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου μετά από αξιολόγηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών που ζητούνται κατά τη συμπλήρωση φορολογικής δήλωσης.	21
3.3.4 Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου – στοιχεία στα οποία βασίστηκε ο προσδιορισμός – ενδικοφανής προσφυγή.	21
ΕΝΟΤΗΤΑ Β’	23
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	24

ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ	24
4.1 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	24
4.1.1 Πραγματικό εισόδημα – Πραγματική μέθοδος προσδιορισμού του	24
4.1.2 Τεκμαρτό Εισόδημα- Τεκμαρτός προσδιορισμός του φόρου	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	32
ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ Ή ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	32
5.1 Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ	32
5.2 Συνοπτική επισκόπηση αλλοδαπού δικαίου.....	33
5.3 Ιστορική αναδρομή της εφαρμογής των τεκμηρίων στην Ελλάδα	34
5.4 Κριτική και προβληματισμοί σχετικά με τα τεκμήρια	36
5.5 Η (αντι)συνταγματικότητα των τεκμηρίων	37
5.6 Εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας.....	39
5.6.1 Άρθρο 30 του Ν.4172/2013	40
5.6.2 Άρθρο 31 του Ν.4172/2013	40
Πίνακας 1: Προσδιορισμός αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ	42
Πίνακας 2: Προσδιορισμός αντικειμενικής δαπάνης μηχανοκίνητων σκαφών	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ Η ΜΙΚΤΩΝ ΣΚΑΦΩΝ ΜΕ ΧΩΡΟΥΣ ΕΝΔΙΑΙΤΗΣΗΣ	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ, ΓΙΑ ΑΝΕΜΟΠΤΕΡΑ, ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ	45
5.6.3 Άρθρο 32 του Ν. 4172/2013	48
5.6.4 Άρθρο 33 του Ν.4172/2013	49
5.6.5 Άρθρο 34 του Ν.4172/2013	50
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ (Άρθρο 34. ΠΑΡ.1)	52
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 2	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	53
ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	53
6.1 Πως γίνεται ο προσδιορισμός της Ανάλωσης κεφαλαίου	54
6.2 Δηλούμενο εισόδημα κατά την ανάλωση κεφαλαίου	54
6.3 Περιπτώσεις εισοδημάτων που λαμβάνονται ή δεν λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλωση κεφαλαίου.....	55
6.3.1 Περιπτώσεις εισοδημάτων που λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλωση κεφαλαίου..	55
6.3.2 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ.....	58
ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	58
6.3.3 Προσδιορισμός κεφαλαίων προηγούμενων ετών σε έγγαμους, εν διαστάσει συζύγους κ.α.....	59
6.4 Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου με παραδείγματα	60
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: 1 ^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: 2 ^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	62

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: 3 ^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	63
Πίνακας 9: 4 ^Η περίπτωση σχηματισθέντος κεφαλαίου	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: 5 ^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	64
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: 6 ^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	65
6.5.1 Κωδικοί 787-788 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 (πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία – ποσά που μειώνουν την ετήσια δαπάνη).	66
Πίνακας 12: Οικονομικά δεδομένα Δ.Φ.Ε φορολογικού έτους 2019	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	68
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ Δ.Φ.Ε ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2020	68
6.5.2 Κωδικοί 781-782 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 (πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία – ποσά που μειώνουν την ετήσια δαπάνη).	70
6.5.3 Κωδικοί 783-784 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 (πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία – ποσά που μειώνουν την ετήσια δαπάνη).	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.	72
ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ	72
7.1 ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΑΡΧΕΣ.....	72
7.2 Τρόπος συμπλήρωσης του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου στην πράξη	73
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΣΧΕΔΙΟ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	74
Κεφάλαιο 8.....	79
Πρακτική εφαρμογή των τεκμηρίων και της ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών για τον προσδιορισμό του εισοδήματος φυσικών προσώπων.....	79
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	105
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	108
Στατιστικά στοιχεία υποβληθέντων δ.φ.ε (ΦΟΡ.ΕΤΟΥΣ 2018) ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ καθώς και υποβληθέντων δ.φ.ε με επικλήση αναλώσεως κεφαλαίου.....	108
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Φ.Ε ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΦΟΡ.ΕΤΟΥΣ 2018	108
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Φ.Ε ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	109
Γράφημα 1: Πλήθος υποβληθέντων δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και δηλώσεων με προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων	111
Γράφημα 2: Φορολογητέα εισοδήματα βάσει τεκμηρίων και δηλωθέντων εισοδημάτων σε δις ευρώ.....	112
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	114
Βιβλιογραφίες Πηγές.....	121

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη χώρα μας, η δεινή οικονομική κατάσταση που άρχισε να γίνεται ορατή από το 2010, οδήγησε την πολιτεία στην υιοθέτηση **εναλλακτικών** αλλά και ταυτόχρονα **σκληρών** φορολογικών πρακτικών υπολογισμού του ελάχιστου ποσού φορολογίας, ώστε με την αντιμετώπιση φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής να προβεί σε αύξηση των δημοσίων εσόδων της.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η εμβάθυνση ενός εκ των **εναλλακτικών** τρόπων υπολογισμού του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, με τη χρήση τεκμηρίων διαβίωσης καθώς και ο προσδιορισμός της ανάλωσης κεφαλαίου που επικαλούνται οι φορολογούμενοι με την υποβολή της εκάστοτε δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, για την κάλυψη των τεκμηρίων αυτών. Βασικός σκοπός, είναι η παράθεση του νομοθετικού πλαισίου, όπως αυτό διαμορφώνεται στην πάροδο του χρόνου, **με τις συνεχείς αλλαγές και τροποποιήσεις που έχει υποστεί** και η αναλυτική παρουσίαση των βημάτων που ακολουθούνται για τον προσδιορισμό της ανάλωσης κεφαλαίου, τόσο σε θεωρητικό επίπεδο, όσο και μέσω αναλυτικών παραδειγμάτων κατά την εφαρμογή της.

Αρχικά, και για την καλύτερη κατανόηση του εννοιολογικού περιεχομένου τόσο των τεκμηρίων όσο και της ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών, επισημαίνονται βασικές φορολογικές έννοιες της Ελληνικής Φορολογικής Νομοθεσίας, παρατίθενται οι γενικές αρχές του φορολογικού δικαίου και αναλύεται η φορολογική διαδικασία που ακολουθείται κατά την υποβολή των Δηλώσεων Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων. Επιπλέον, με παράθεση χρηστικών πληροφοριών, επιδιώκεται η ομοιόμορφη τήρηση ενιαίων γενικών αρχών και διαδικασιών εν μέσω της πολυπλοκότητας της φορολογίας, από πολίτες, φοροτεχνικούς και κρατικούς λειτουργούς, καθώς αυτό συνιστά **βασική προϋπόθεση** στη διασφάλιση της αποτελεσματικής οργάνωσης και λειτουργίας όλων.

Παρότι η εφαρμογή του εναλλακτικού αυτού τρόπου φορολόγησης αναδείχτηκε σε ένα σημαντικό δημοσιονομικό εργαλείο για την κάλυψη των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού, επέφερε δυσανάλογα φορολογικά βάρη στους πολίτες. Αυτή όμως η φορολογική επιβάρυνση αντισταθμίστηκε από το **«ισχυρό εργαλείο»** της ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών.

Λέξεις κλειδιά: Φορολογία, Τεκμήρια, Ανάλωση κεφαλαίου, Ελάχιστη φορολογία, Αντικειμενικές δαπάνες απόκτησης, Τεκμαρτό εισόδημα.

ABSTRACT

In our country, the dire financial situation, apparent since 2010, has led the state to adopt **alternative** and at the same time **harsh tax** practices to calculate the minimum amount of taxation, in order to avoid tax evasion phenomena to increase public revenues.

In the present thesis, an attempt is made to deepen one of the alternative ways of calculating the personal income tax, by using presumptions on living expenditures as well as the determination of the capital consumption invoked by the taxpayers by submitting the respective income tax return, to cover these presumptions. The main purpose of this thesis is to present the legislative framework, as it is formed over time, with the constant changes and modifications undergone and the detailed presentation of the steps followed to determine the consumption of capital, both at a theoretical level and through detailed examples in its application.

Initially, for a better understanding of the conceptual content of both the presumptions and the capital consumption of previous years, the factors related to income tax are defined, the general principles of tax law are presented and the tax procedure followed during the submission of personal income tax returns is analyzed. In addition, by providing useful information as well as focusing on points of reaction and possibly legislative intervention that need special attention, the consistent abidance of general principles and procedures is sought, amid the complexity of taxation, by citizens, tax and government officials, as this constitutes a **basic condition** in ensuring the effective organization and operation.

Although the implementation of this alternative method of taxation has become an important fiscal tool to cover budget deficits, it has placed a disproportionate tax burden on citizens. However, this tax burden was counterbalanced by the "powerful tool" of capital consumption of previous years.

Keywords: Taxation, Presumptions, Capital consumption, Minimum taxation, Objective acquisition costs, Imputed income

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Πλήθος υποβληθέντων δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και δηλώσεων με προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων111

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΒΑΣΕΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΙΣ ΕΥΡΩ
.....112

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Προσδιορισμός αντικειμενικής δαπάνης Ε.Ι.Χ	422
Πίνακας 2: Προσδιορισμός αντικειμενικής δαπάνης μηχανοκίνητων σκαφών.....	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ Η ΜΙΚΤΩΝ ΣΚΑΦΩΝ ΜΕ ΧΩΡΟΥΣ ΕΝΔΙΑΙΤΗΣΗΣ	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ, ΓΙΑ ΑΝΕΜΟΠΤΕΡΑ, ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ ..	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ (Άρθρο 34. Παρ.1)	522
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: 1 ^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	611
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: 2 ^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	622
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: 3 ^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	633
Πίνακας 9: 4 ^η περίπτωση σχηματισθέντος κεφαλαίου	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: 5 ^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	64
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: 6 ^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	655
Πίνακας 12: Οικονομικά δεδομένα Δ.Φ.Ε φορολογικού έτους 2019	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	688
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ Δ.Φ.Ε ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2020	68
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΣΧΕΔΙΟ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	74
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	105
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Φ.Ε ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΦΟΡ.ΕΤΟΥΣ 2017	108
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Φ.Ε ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ.....	109

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Α.Δ.Ε.	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΑΔΗΜΕ	Αυτόνομη Δημοσιονομική Μονάδα Επεξεργασίας
Α.Ε.	Ανώνυμος Εταιρία
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Υ.Ο.	Απόφαση Υπουργού Οικονομικών
Α.Φ.Μ.	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
Γ.Γ.Δ.Ε.	Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων
Γ.Γ.Π.Σ.	Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων
Γ.Ε.ΜΗ.	Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γενικό Μητρώο Εμπορικών Επιχειρήσεων)
Δ.Ε.Δ.	Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών
Δ.Ο.Υ.	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Δ.Φ.Ε	Δήλωση Φορολογίας Εισοδήματος
Ε.Α.Φ.Δ.Σ.Σ.	Ειδική Ασφαλής Φορολογική Διάταξη Σήμανσης Στοιχείων
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΖΕΣ	Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών
Ε.Ι.Χ.	Επιβατικό Ιδιωτικής Χρήσης
ΕΛΤΕ	Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχου
ΕΝ.Φ.Ι.Α.	Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων
Ε.Ο.Χ.	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος

Ε.Π.Ε.	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης
Ε.Σ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Ε.Τ.Χ.Σ.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας
Ε.Φ.Α.	Ειδικός Φόρος επί των Ακινήτων
Κ.Δ.Δ.	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΚΕΜΕΕΠ	Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων
ΚΕΦΟΜΕΠ	Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου
Κ.Φ.Α.Σ.	Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών
Κ.Φ.Ε.	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος
Κ.Φ.Δ.	Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας
Μ.Σ.Κ.Κ.	Μοναδικός Συντελεστής Καθαρού Κέρδους
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΣΕΚΑ	Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες
ΠΟΛ	Πολυγραφημένη Υπουργική Εγκύκλιος
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.	Υπηρεσίες Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
Φ.Η.Μ.	Φορολογικός Ηλεκτρονικός Μηχανισμός
Φ.Μ.Ε.	Φόρος Μισθωτής Εργασίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκάστοτε φορολογική πολιτική που ακολουθεί μια χώρα, αποτελεί σημαντική παράμετρο τόσο της οικονομικής πορείας του κράτους όσο και της διαμόρφωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Οι συνεχείς αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία, καθώς και η δεινή οικονομική κατάσταση που άρχισε να γίνεται ορατή από το 2010, έχουν οδηγήσει σήμερα τη Φορολογική Διοίκηση σε υιοθέτηση νέων **εναλλακτικών** αλλά και ταυτόχρονα **σκληρών** πρακτικών υπολογισμού του ελάχιστου ποσού φορολογίας, ώστε με την αντιμετώπιση φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής να προβεί σε αύξηση των δημοσίων εσόδων της.

Η πρώτη προσπάθεια θέσπισης ενός έμμεσου συστήματος φορολόγησης ξεκίνησε στη χώρα μας το 1919 με την ψήφιση τριών φορολογικών νόμων «περί φορολογίας καθαρών προσόδων», «περί φορολογίας κληρονομιών» και «περί φορολογίας υπερτιμήματος». Αφορούσε όμως ορισμένες κατηγορίες φορολογούμενων που είχαν υψηλή κοινωνική θέση, στοιχείο το οποίο συνηγορούσε στην ύπαρξη και ενός ανάλογου εισοδήματος. Επακολούθησαν πολλές αλλαγές, με κύριο σταθμό όμως το Ν.3842/2010 ο οποίος καθιέρωσε τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης (τεκμήρια) ως έναν εναλλακτικό τρόπο υπολογισμού της φορολογητέας ύλης για όλους τους φορολογούμενους πολίτες. Εξαιτίας όμως της μείωσης των εισοδημάτων που είχε επιφέρει η οικονομική κρίση, **η εφαρμογή αυτής της πολιτικής οδήγησε σε σημαντική επιβάρυνση των πολιτών**, λόγω αδυναμίας αιτιολόγησης της δαπάνης προηγούμενα αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων. Η θέσπισή τους, έγινε με σκοπό όχι μόνο τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής αλλά κυρίως για την κάλυψη δημοσιονομικών ελλειμμάτων, εξαιτίας της σταθερότητας της αποδεικτικής βάσης με την οποία μπορούσε να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη. Επιπλέον η απλοποίηση της διαδικασίας βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου με μικρό δημοσιονομικό κόστος έδωσε τη δυνατότητα για αύξηση των δημοσίων εσόδων, ειδικά σε περιόδους κρίσης. Ωστόσο δεν είναι λίγες οι φορές που αμφισβητήθηκε η συνταγματικότητα της τεκμαρτής αυτής μεθόδου με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της επιβολής του έκτακτου τέλους των ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων (Ε.Τ.Α.Κ).

Έτσι, ο φορολογούμενος πολίτης, προκειμένου να αποδείξει την πηγή προέλευσης των εισοδημάτων του ή την πηγή απόκτησης περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στην κατοχή του, έρχεται αντιμέτωπος κάθε χρόνο με την υποβολή της Δ.Φ.Ε όχι μονάχα με τις διαφορετικές διατάξεις που ισχύουν διαχρονικά, αλλά και με τις πολλαπλές παραμέτρους που

πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε το τελικό αποτέλεσμα της εκκαθάρισης να είναι φορολογικά αποδεκτό.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι, μέσω μιας θεωρητικής προσέγγισης και ανάλυσης του νομικού και θεσμικού πλαισίου, καθώς και των διαδικασιών που ακολουθούνται κατά τον **τεκμαρτό προσδιορισμό του εισοδήματος**, να διερευνηθεί, σε ποιο βαθμό αυτός συνδράμει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στην εδραίωση της φορολογικής δικαιοσύνης, στη διαμόρφωση φορολογικής συνείδησης και εντέλει στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Έγινε επίσης προσπάθεια ανάλυσης της μεθοδολογίας που ακολουθείται κατά την εφαρμογή της ανάλυσης κεφαλαίου (για την κάλυψη τεκμηρίων), καθώς και των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της. Ειδικότερα, διερευνώνται ζητήματα όπως:

- Αν αποτελεί ισχυρό εργαλείο στα χέρια της Φορολογικής Διοίκησης αυτή η έμμεση μέθοδος υπολογισμού της φορολογητέας ύλης.
- Η εφαρμογή τους παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα
- Πόσες και ποιες ομάδες φυσικών προσώπων ταλανίζει το θέμα των τεκμηρίων και της ανάλυσης κεφαλαίου.
- Αν γίνεται ομοιόμορφη τήρηση των γενικών διαδικασιών από τους πολίτες, τους φοροτεχνικούς αλλά και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς και ποιες οι συνέπειες της μη ορθής τήρησης τους.
- Αν υπάρχει τελικά ορθολογική συνεισφορά όλων των πολιτών στα φορολογικά βάρη.

Με την πρακτική ανάλυση τους, μέσω αναλυτικών παραδειγμάτων και παράθεση διαφορετικών περιπτώσεων, θα επιχειρηθεί η **επιβεβαίωση ή απόρριψη** των ανωτέρω ζητημάτων. Τέλος μέσω της θεωρητικής και πρακτικής εφαρμογής των τεκμηρίων και της ανάλυσης κεφαλαίου θα επιχειρηθεί η δημιουργία ενός βοηθήματος **για τις ομάδες ενδιαφέροντος, όπως φορολογούμενους πολίτες, φοροτεχνικούς αλλά και τη Φορολογική Διοίκηση.**

Για την παρουσίαση της θεωρητικής προσέγγισης, της πρακτικής εφαρμογής των τεκμηρίων και της ανάλυσης κεφαλαίου, καθώς και την εξαγωγή συμπερασμάτων για τα ζητήματα που μελετήθηκαν, η παρούσα εργασία δομείται σε τρεις ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα, παρουσιάζεται η έννοια και τα είδη του φόρου που ισχύουν σήμερα στην Ελληνική Φορολογική Νομοθεσία, **καθώς η πολυπληθέστατη ύπαρξη τους σε συνδυασμό με τη σωρευτική φορολόγηση του ίδιου φορολογικού αντικειμένου αποτελούν**

προσδιοριστικό παράγοντα της ροπής των πολιτών προς φοροδιαφυγή. Επίσης γίνεται αναφορά στις αρχές που ακολουθεί η Φορολογική Διοίκηση και πως οι σχέσεις της με το φορολογούμενο πολίτη, επιδρούν στην αποτελεσματικότητά της, ως προς την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Στη συνέχεια παρουσιάζεται εν συντομία, η φορολογική διαδικασία που ακολουθείται κατά την υποβολή των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος.

Η δεύτερη ενότητα χωρίζεται σε δύο υποενότητες. Στην πρώτη υποενότητα επιχειρείται η διάκριση μεταξύ της **έννοιας πραγματικού - τεκμαρτού εισοδήματος** και γίνεται εκτενέστερη αναφορά στο κεφάλαιο των τεκμηρίων. Πιο συγκεκριμένα γίνεται μία σύντομη ιστορική αναδρομή σε αυτά, από το έτος 1911 που για πρώτη φορά θεσπίστηκαν στην Ελλάδα μέχρι και σήμερα όπως αυτά παρουσιάζονται στον Κ.Φ.Ε ως αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες. Παρατίθενται διαφορετικά παραδείγματα εφαρμογής των τεκμηρίων, προς πληρέστερη κατανόηση της εναλλακτικής αυτής μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Δεδομένου δε ότι τα τεκμήρια είναι μαχητά, αναλύονται τέλος οι περιπτώσεις αμφισβήτησής τους καθώς και οι πρακτικές που ακολουθούνται από τους αρμόδιους υπαλλήλους κατά τη διαχείριση των αιτήσεων αμφισβήτησης.

Στη δεύτερη υποενότητα επιχειρείται μια ανάλυση τόσο του θεσμικού όσο και του νομικού πλαισίου που διέπει το κεφάλαιο της **«ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών»**, σε γενικότερα θέματα αλλά και σε σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Παρατίθενται επίσης διαφορετικά παραδείγματα υπολογισμού του υπολειπόμενου προς ανάλωση κεφαλαίου, προς πληρέστερη κατανόηση της μεθοδολογίας που ακολουθείται κατά τη σύνταξη του πίνακα κεφαλαίων προηγούμενων ετών.

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα παρατίθενται επίσημα στατιστικά στοιχεία που αντλήθηκαν από την ετήσια απολογιστική έκθεση έτους 2019 της Α.Α.Δ.Ε στις 15 Απριλίου 2020, τα οποία αφορούν τις δηλώσεις που υποβλήθηκαν το 2019. Σκοπός ήταν μέσω της διερεύνησης και σύγκρισης των γενικών οικονομικών δεικτών, τόσο συνολικά όσο και ανά κατηγορία φυσικών προσώπων, να μελετηθεί ο τρόπος που η εφαρμογή των τεκμηρίων επηρεάζει την τελική φορολόγηση των πολιτών. Επιπλέον μελετήθηκε το ποσοστό των φορολογούμενων πολιτών, που για το συγκεκριμένο φορολογικό έτος επικαλέστηκαν, με την υποβολή της Δ.Φ.Ε, ανάλωση κεφαλαίου προκειμένου να αποφύγουν την «τσιμπίδα» των τεκμηρίων.

Τέλος, διατυπώνονται τα συμπεράσματα από την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, γίνεται προσπάθεια απάντησης επίμαχων ζητημάτων και αναφέρονται προτάσεις για την εφαρμογή

του εναλλακτικού αυτού τρόπου υπολογισμού της φορολογητέας ύλης, συνδυαστικά πάντα με το «ισχυρό όπλο» της ανάληψης κεφαλαίου.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Στην πρώτη ενότητα, παρουσιάζεται η έννοια και τα είδη του φόρου που ισχύουν σήμερα στην Ελληνική Φορολογική Νομοθεσία, καθώς η πολυπληθέστατη ύπαρξη τους σε συνδυασμό με τη σωρευτική φορολόγηση του ιδίου φορολογικού αντικειμένου αποτελούν προσδιοριστικό παράγοντα της ροπής των πολιτών προς φοροδιαφυγή. Επίσης γίνεται αναφορά στις αρχές που ακολουθεί η Φορολογική Διοίκηση και πως οι σχέσεις της με το φορολογούμενο πολίτη, επιδρούν στην αποτελεσματικότητά της, ως προς την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Στη συνέχεια παρουσιάζεται εν συντομία, η φορολογική διαδικασία που ακολουθείται κατά την υποβολή των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΒΑΣΙΚΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Ο φόρος αποτελεί γενικά μια εκδήλωση της υπεροχής της εξουσίας του κράτους (Molinier σελ 24). Δεν υπάρχει νομοθετικό ορισμός για την έννοια του φόρου. Φόρος είναι η αναγκαστική και χωρίς αντάλλαγμα παροχή των πολιτών προς το Κράτος, με στόχο την εξασφάλιση εσόδων και την εκπλήρωση οικονομικών και κοινωνικών σκοπών. Οι φόροι αποτελούν σε μια σύγχρονη οικονομία τη σημαντικότερη πηγή των δημοσίων εσόδων. Ο αντικειμενικός σκοπός του φόρου για μια οικονομία είναι τόσο η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών και η ενίσχυση και σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης, όσο και η ανακατανομή του πλούτου, για την άμβλυση των ανισοτήτων. Η εισοδηματική πολιτική ενός Κράτους στηρίζεται στους πόρους που αυτό αποκομίζει καθώς και με τη φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται (Βικιπαιδεία).¹

1.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΟΡΩΝ

Αναλόγως της σκοπιάς που εξετάζεται ένας φόρος, η ταξινόμησή του γίνεται βάση διαφόρων κριτηρίων. Το επικρατέστερο όμως κριτήριο είναι αυτό, που αναφέρεται στη φορολογική βάση, διότι έτσι γίνεται ευκολότερη η συγκριτική αξιολόγηση των διαφόρων κατηγοριών φόρων. Με τον όρο « φορολογική βάση» νοείται το οικονομικό μέγεθος (εισόδημα, περιουσία, τιμή προϊόντος και λοιπά) επί του οποίου υπολογίζεται ο φόρος. Έχοντας ως κριτήριο τη φορολογική βάση, οι φόροι μπορούν να ταξινομηθούν σε 4 κατηγορίες και συγκεκριμένα ως εξής : (Μαργαρίτα Τσούτσουρα, 2012)

1.2.1 Φόροι σταθερού ποσού ανά φορολογούμενο. (κεφαλικός φόρος)

Με τους φόρους αυτούς, όλα τα άτομα υφίστανται την ίδια φορολογική επιβάρυνση , ανεξάρτητα από τις προσωπικές τους συνθήκες, το μέγεθος της περιουσίας και του εισοδήματός τους. Κάθε φορολογούμενος δηλαδή πληρώνει ορισμένο ποσό φόρου, κοινό για όλους, το οποίο ισούται με το πηλίκο της διαίρεσης των απαιτούμενων φορολογικών εσόδων προς τον αριθμό των φορολογουμένων. Οι πιο «σύγχρονες» φορολογικές νομοθεσίες έχουν αντικαταστήσει το φορολογικό αυτό είδος με πιο «εκλεπτυσμένες μορφές φόρων» που αξιοποιούν ορισμένους δείκτες οικονομικής Ευημερίας των ατόμων και θεωρούνται δικαιότεροι από κοινωνική άποψη (Μαργαρίτα Τσούτσουρα, 2012).

¹<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1>

1.2.2 Οι φόροι εισοδήματος

Στους φόρους εισοδήματος ως φορολογική βάση νοείται το εισόδημα που πραγματοποιούν οι φορολογούμενοι σε ορισμένη χρονική περίοδο, κυρίως ετήσια (ετήσιες φορολογικές δηλώσεις που υποβάλλουν όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα) .Οι φόροι εισοδήματος διακρίνονται σε 2 μεγάλες υποκατηγορίες (Μαργαρίτα Τσούτσουρα, 2012).

1. Η πρώτη υποκατηγορία είναι οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων όπου η φορολογική βάση συμπίπτει με το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων (στα οποία περιλαμβάνονται και οι ιδιοκτήτες των προσωπικών εταιρειών) μετά την αφαίρεση των εξόδων πραγματοποίησης του εισοδήματος ορισμένων απαλλαγών και εξαιρέσεων (ελάχιστο όριο συντήρησης, οικογενειακά βάρη του φορολογούμενου, και οι κοινωνικές παροχές, εξαιρέσεις από το νόμο και ούτω καθεξής) .
2. Η δεύτερη υποκατηγορία αφορά τους φόρους εισοδήματος νομικών προσώπων η πιο ειδικά τους φόρους επί των κερδών των ανωνύμων εταιρειών. Σε αυτή την περίπτωση η φορολογική βάση του φόρου που συμπίπτει με το σύνολο των ετήσιων συνήθως καθαρών κερδών των νομικών προσώπων η πιο ειδικά των ανωνύμων εταιρειών.

1.2.3 Οι φόροι κατανάλωσης

Η φορολογική βάση αυτών των φόρων αφορά στη δαπάνη που πραγματοποιούν οι ιδιωτικοί φορείς κατά την προμήθεια διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών. Υπάρχουν πολλά είδη φόρων κατανάλωσης , τα κυριότερα είδη είναι τρία :

- Η πρώτη υποκατηγορία είναι «ο προσωπικός φόρος επί της δαπάνης». Ο φόρος αυτός επιβάλλεται στη συνολική ετήσιας δαπάνης του φορολογούμενου βάση της τεχνικής του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Υπολογίζεται είτε ως άθροισμα των επιμέρους δαπανών για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών κατά τη διάρκεια του έτους είτε λαμβάνοντας υπόψη τις αποδείξεις λιανικής πώλησης είτε ως η διαφορά μεταξύ αποταμίευσης και εισοδήματος κ.λ.π (Μαργαρίτα Τσούτσουρα, 2012).
- Μια δεύτερη υποκατηγορία των φόρων κατανάλωσης είναι οι φόροι που επιβάλλονται «σε ένα μόνο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας». Οι φόροι αυτοί επηρεάζουν τη συνολική αξία του προϊόντος μόνο στο στάδιο που έχει επιλεγεί για την επιβολή του φόρου. Τα στάδια, τα οποία συνήθως επιλέγονται για την επιβολή του φόρου, είναι τρία : «1ο της παραγωγής» « 2ο του χονδρικού εμπορίου» και «3ο του λιανικού εμπορίου».

- Η τρίτη υποκατηγορία φόρων κατανάλωσης είναι «οι φόροι που επιβάλλονται σε δύο ή περισσότερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας». Οι φόροι αυτοί πλήττουν είτε τη συνολική είτε την προστιθέμενη αξία σε κάθε ένα από τα στάδια που έχουν επιλεγεί για την επιβολή του φόρου, διακρίνονται δε, σε «**σωρευτικούς φόρους**» επί της δαπάνης , οι οποίοι επιβάλλονται επί της συνολικής αξίας του προϊόντος, που έχει δημιουργηθεί μέχρι το κάθε φορολογούμενο στάδιο και σε «**φόρο επί της προστιθέμενης αξίας**» ,ο οποίος επιβαρύνει μόνο στην αξία του προϊόντος, που δημιουργείται η προστίθεται σε κάθε ένα φορολογούμενο στάδιο (Μαργαρίτα Τσούτσουρα, 2012).

1.2.4 Οι φόροι περιουσίας.

Οι φόροι περιουσίας έχουν ως φορολογική βάση το σύνολο ή ένα μέρος μόνο της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των ιδιωτικών φορέων .Οι φόροι αυτοί μπορούν να ταξινομηθούν σε 3 γενικές κατηγορίες.

1.2.4.1 Φόροι που επιβάλλονται στην κατοχή της περιουσίας.

Το γεγονός ότι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατέχει ορισμένη περιουσία σε ορισμένο χρόνο - ανεξάρτητα από τον τρόπο απόκτησης της - δημιουργεί στο πρόσωπο αυτό την υποχρέωση να μεταβιβάσει στο Δημόσιο ένα μέρος της με τη μορφή φόρου. Ανάλογα με το αν εκπίπτουν ή όχι από την αξία της περιουσίας τα χρέη και τα λοιπά βάρη της, ο φόρος που επιβάλλεται στην κατοχή περιουσίας διακρίνεται σε 2 υποκατηγορίες.²

- 1) «**Φόρος καθαρής περιουσίας**» , ο οποίος επιβαρύνει κυρίως τα φυσικά πρόσωπα, έχει δε ως φορολογική βάση την αξία όλων των περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου (ακίνητα τραπεζικές καταθέσεις χρεόγραφα και έντυπα), μειωμένη κατά το ποσό των οφειλών του (χρέη προς τρίτους υποθήκες και λοιπά)
- 2) Ο «**ονομαστικός φόρος περιουσίας**», ο οποίος επιβάλλεται επί της αξίας **όλων** των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου φυσικού ή νομικού προσώπου, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις οφειλές του ή τις προσωπικές του συνθήκες . Ανάλογα με το αν φορολογούνται όλα ή ορισμένα μόνο (πχ ακίνητα) περιουσιακά στοιχεία του φορολογουμένου, ο ονομαστικός φόρος περιουσίας καλείται «**γενικός ή ειδικός**».

²https://opencourses.uoc.gr/courses/pluginfile.php/12095/mod_resource/content/1/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82%207.pdf

1.2.4.2 Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες.

- 1) Φόρους κληρονομιών, όταν η περιουσία μεταβιβάζεται κατά κληρονομιά ή κληροδοσία ως φορολογική βάση μπορεί να ορισθεί είτε ολόκληρη η καταλειπόμενη περιουσία του κληρονομούμενου πριν διανεμηθεί στους κληρονόμους , είτε οι κατά ιδίαν κληρονομικές μερίδες ενός έκαστου φορολογούμενου .
- 2) Φόρους δωρεών όταν μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία με δωρεές εν ζωή η αιτία θανάτου και
- 3) Φόρους γονικών παροχών όταν μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία από τους γονείς στα παιδιά τους .

1.2.4.3 Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση της περιουσίας με διμερείς συναλλαγές.

Η περιουσία δύο φορολογούμενων είναι δυνατό , με αμετάβλητο το ύψος της, να μεταβάλει διάρθρωση, ως αποτέλεσμα της μεταβίβασης με αντιπαροχή περιουσιακών στοιχείων από τον ένα φορολογούμενο στον άλλο . Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων , οι φόροι επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών κ.λπ.

1.3 Η άμεση και η έμμεση φορολογία.

Η κατηγοριοποίηση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους γίνεται κυρίως για νομοτεχνικούς λόγους καθώς και για διαφορετικές ανάγκες του εκάστοτε φορολογικού συστήματος. Μια βασική προσέγγιση των κριτηρίων κατηγοριοποίησής των φόρων σε άμεσους και έμμεσους, **αποτελεί ο τρόπος καταβολής τους**. Οι άμεσοι φόροι καταβάλλονται αμέσως, από τον υπόχρεο στο φόρο προς το Κράτος και επομένως γίνονται ευκολότερα αντιληπτοί από τους φορολογούμενους (Marchessou, 2012). Τέτοιοι φόροι είναι οι φόροι εισοδήματος, κληρονομιών, δωρεών κ.α. Οι έμμεσοι φόροι εισπράττονται κατά τη διάπραξη ορισμένων γεγονότων (π.χ αγορά καταναλωτικών αγαθών) καθοριστικών της ύπαρξης του φορολογητέου αντικειμένου, όπως για παράδειγμα ο «φόρος προστιθέμενης αξίας», «οι δασμοί», «τα τέλη χαρτοσήμου» κ.α. **Μια δεύτερη προσέγγιση** αποτελεί η διάκριση του προσώπου που καταβάλλει τον φόρο. Όσον αφορά την άμεση φορολογία, ο νομοθέτης διακρίνει το πρόσωπο στο οποίο επιθυμεί να επιβάλει τη φορολογική επιβάρυνση (υποκείμενο στο φόρο) καθώς και το ύψος της φορολογικής οφειλής. Ο άμεσος φόρος είναι «προσωποποιημένος», δηλαδή προσαρμοσμένος στην προσωπική κατάσταση του κάθε φορολογούμενου. Αντιθέτως οι έμμεσοι φόροι, εξαιτίας του γεγονότος ότι ενσωματώνονται

στις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών, δεν γίνονται αντιληπτοί από τον φορολογούμενο. Καταβάλλονται από αυτόν σε κάποιον τρίτο που παίζει το ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ κράτους και πολίτη. Επιβάλλεται επί του αντικειμένου του φόρου, ανεξάρτητα από τη φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου (Χουρδάκη, 2018).

Όσον αφορά το ελληνικό φορολογικό σύστημα, η σύνθεση των εσόδων βασίζεται κυρίως στην έμμεση φορολογία. **Η ύπαρξη πολλών γενικών και ειδικών φόρων υπέρ τρίτων**, καθώς και η **σωρευτική φορολόγηση του ιδίου φορολογικού αντικειμένου**, όπως ορθά αναφέρει σε σχετικό άρθρο του, για τις αιτίες και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και ο κ.Κορομηλάς, «δημιουργεί ανασφάλεια στο φορολογούμενο, ως προς την τελική φορολογική επιβάρυνση καθώς εκτός του αναλογούντος φόρου για τα εισοδήματά του, συχνά καλείται να καταβάλει επιπλέον φόρους, με τη μορφή έκτακτων εισφορών. Αυτές οι πρακτικές δίνουν το απαραίτητο άλλοθι για μελλοντική απόκρυψη εισοδημάτων».³ Το γεγονός δε της υστέρησης της άμεσης φορολογίας, η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη φοροδιαφυγή δύναται να οδηγήσει σε επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης (Ράπανος, Β.Θ & Καπλάνογλου Γ 2014).

³ Γιώργος Α. Κορομηλάς, (2018). «Αίτια και συνέπειες της φοροδιαφυγής», Financial Press, διαθέσιμο <https://www.fpress.gr/oi-eidikoi/story/57116/aitia-kai-synepeies-tis-forodiatygis> (αναρτήθηκε 22 Δεκεμβρίου 2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

2.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ως φορολογική πολιτική μπορεί να οριστεί το σύνολο των αποφάσεων που λαμβάνονται και αφορούν τη δομή, την οργάνωση και την εφαρμογή της λειτουργίας του συστήματος για της είσπραξη των φόρων (Pierre, 2010). Η επιλογή του φορολογικού συστήματος μιας χώρας αντανακλά την εκάστοτε κοινωνικοπολιτική συγκυρία, αποσκοπώντας την υποβολή στον φόρο των πηγών πλούτου, ανάλογα με τη συμβολή τους στην οικονομία. Ένας κρίσιμος εξωγενής παράγοντας που επηρεάζει τη διαμόρφωση των φορολογικών συστημάτων, αποτελεί η ένταξη των κρατών σε ευρύτερες οικονομικοπολιτικές ενώσεις όπως για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σύγκλιση των δημοσιονομικών στόχων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και οι μηχανισμοί που αναπτύσσονται προκειμένου τα κράτη μέλη να συμμορφώνονται με την ακολουθούμενη δημοσιονομική πολιτική, έχει ως στόχο την ομοιομορφοποίηση των φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών, επιδρώντας καθοριστικά στην επιλογή φορολογικού συστήματος, για λόγους άρσης των εμποδίων και της απρόσκοπτη λειτουργία όλων των οικονομικοπολιτικών μορφωμάτων στα πλαίσια μιας εντεινόμενης διεθνοποίησης των οικονομικών σχέσεων (Χουρδάκη, 2018).

Η φορολογική πολιτική που ακολουθεί μια χώρα, αποσκοπεί στη βέλτιστη ανακατανομή των διαθέσιμων πόρων της και κατά συνέπεια στη μείωση των ανισοτήτων στο εισόδημα και τον πλούτο, στην αύξηση των κρατικών εσόδων, στην ενθάρρυνση της αποταμίευσης και των επενδύσεων, στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης, στη σταθερότητα των τιμών και στη λειτουργία της ως μηχανισμός ελέγχου (Τάσος Νικόλαος, 2012).

Η φορολογική πολιτική μιας χώρας επηρεάζει το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, μέσω της επίδρασης που ασκούν τα φορολογικά έσοδα στις δημόσιες δαπάνες. Επιμέρους φορολογικές ρυθμίσεις, όπως η έκπτωση από το φορολογητέο εισόδημα ή η παροχή φορολογικών κινήτρων στις επιχειρήσεις, μπορούν να επιδράσουν θετικά στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας (Τάσος Νικόλαος, 2012). Στόχος πάντα είναι η ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων της αγοράς αλλά και η δημιουργία όσο το δυνατόν λιγότερων εμποδίων στην ανάπτυξη των επενδύσεων, της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και σε όλες τις άλλες κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής ανάπτυξης (Χουρδάκη, 2018).

2.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Φορολογικό Δίκαιο είναι το σύνολο των νομικών κανόνων που διέπουν το περιεχόμενο, τους φορείς καθώς και τους όρους άσκησης της φορολογικής εξουσίας του κράτους (Φορτσάκης, και συν., 2014). Δεν αποτελεί ένα κατά νομική ακριβολογία «αυτόνομο» δίκαιο αλλά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το Δημόσιο Δίκαιο. Το Φορολογικό Δίκαιο εστιάζει στις σχέσεις μεταξύ φορολογικής αρχής και φορολογούμενου. Ως έννομη σχέση, συνίσταται σε ένα σύστημα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, όπου η φορολογούσα αρχή ασκεί **τυπική** αρμοδιότητα της κυριαρχίας του Κράτους.

Η φορολογική αρχή κατά την άσκηση των εξουσιών της περιορίζεται από τις επιταγές του Συντάγματος, με στόχο την προστασία των πολιτών από τυχόν αυθαιρεσίες της κρατικής εξουσίας. Η επιβολή των φορολογικών βαρών βασίζεται σε θεσπισμένους κανόνες οι οποίοι διακρίνονται σε :

- Ταμειευτικούς Κανόνες (παραγωγικότητας και ελαστικότητας του φόρου)
- Διοικητικούς Κανόνες (βεβαιότητας και σταθερότητας του φόρου)
- Οικονομικούς Κανόνες (διαχωρισμού και διακριτικής επιβολής του φόρου)
- Κανόνες Δικαιοσύνης (αρχή της νομιμότητας του φόρου, φορολογική ισότητα, χρηστή διοίκηση κα) (Τότσης Νικόλαος, 2012).

Οι βασικότερες αρχές που διέπουν την άσκηση της Φορολογικής Εξουσίας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

2.2.1 Η αρχή της νομιμότητας του φόρου

Η μη τήρηση της αρχής της νομιμότητας του φόρου, αποτέλεσε ένα από τα βασικά αίτια ξεσπάσματος τόσο της Αμερικανικής όσο και της Γαλλικής Επανάστασης και συμπεριλήφθηκε στις επαναστατικές διακηρύξεις και στα Συντάγματα αυτών των επαναστάσεων. Η αρχή της νομιμότητας του φόρου στηρίζεται στο άρθρο 78 παρ. 1 του ελληνικού Συντάγματος «*Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο....*» δηλαδή με νόμο του νομοθετικού οργάνου του Κράτους, ο οποίος να έχει ψηφιστεί από την Ολομέλεια του Κοινοβουλίου. Επομένως η θέσπιση φόρου με ουσιαστικό νόμο, δηλαδή με κανονιστική διοικητική πράξη είναι αντισυνταγματική.

2.2.2 Ευρύτερες αρχές του Φορολογικού Δικαίου

Πέρα από την εμβληματική αρχή της νομιμότητας του φόρου, βρίσκονται σε ισχύ και κάποιες επιπλέον γενικές αρχές στο φορολογικό δίκαιο

2.2.2.1 Βεβαιότητα του φόρου

Η αρχή της βεβαιότητας του φόρου, ταυτίζεται με την απαίτηση του νομοθετικού ορισμού του φόρου. Ο φόρος θα πρέπει να ορίζεται με σαφήνεια από τον ίδιο το νομοθέτη. Έκφραση της βεβαιότητας του φόρου είναι η υποχρέωση της Διοίκησης να καθορίζει το φόρο κάθε υποκειμένου χωριστά, με την έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης (φορολογική βεβαίωση με την ευρεία έννοια), δίχως να προβεί σε μέτρα αναγκαστικής εκτελέσεως για το βεβαιωθέντα φόρο προτού διαπιστωθεί αντικειμενικά η αθέτηση της φορολογικής υποχρέωσης (ταμειακή βεβαίωση του φόρου) (Φορτσάκης, και συν., 2014).

2.2.2.2 Φορολογική ισότητα

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.5 του Συντάγματος *«Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους»*. Βέβαια η αρχή της ισότητας στο Φορολογικό Δίκαιο δεν καθιερώνεται ως απόλυτη ισοτιμία αλλά ως αναλογία του φόρου βάση της φοροδοτικής ικανότητας κάθε προσώπου, επομένως αποτελεί έκφραση της γενικής αρχής της αναλογικότητας. Η αρχή της αναλογικότητας καλλιεργήθηκε για πρώτη φορά από αρχαίους Έλληνες όπως ο Πυθαγόρας, ο Θαλής ο Μιλήσιος, ο Σάμιος και με την αναθεώρηση του Συντάγματος έχει καθιερωθεί ως γενική ρήτρα στο άρθρο 25 παρ.1 εδ.δ. (Μανιάτης, 2019)

2.2.2.3 Καθολικότητα

Εξίσου σημαντική είναι η αρχή της καθολικότητας του φόρου, δηλαδή της καθολικής συμμετοχής των πολιτών στα βάρη του Δημοσίου χωρίς διακρίσεις σε πρόσωπα, φύλο, φυλή ή τάξη. Πρώτος ο Adam Smith διατύπωσε την αρχή της καθολικότητας ως αρχή του πανδήμου του φόρου και έκτοτε έχει συμπεριληφθεί σε κάθε δημοκρατικό Σύνταγμα της νεότερης εποχής. Στην Ελλάδα ο Ρήγας Βελεστινλής εισάγει για πρώτη φορά στο Σύνταγμα του, την αρχή της καθολικότητας. Συγκεκριμένα στο άρθρο 101 αναφέρεται *«Κανένας πολίτης δεν εξαιρείται από την τίμια υποχρέωση να συνεισφέρει κατά την δύναμιν και τα πλούτη του τα εις δημοσίας ανάγκας δασίματα»* (Αναστόπουλος, 1992).

Η αρχή της καθολικότητας δεν αποκλείει βέβαια τη θέσπιση απαλλαγών ή εξαιρέσεων. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 78 παρ. 4 του Συντάγματος *«οι απαλλαγές*

ή εξαιρέσεις από τη φορολογία δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης». Βέβαια το Σύνταγμα ορίζει δύο περιορισμούς ως προς αυτό 1) την ύπαρξη τυπικού νόμου που εισάγει την απαλλαγή ή της εξαίρεση και 2) οι φορολογικές απαλλαγές δεν πρέπει να είναι αυθαίρετες.

2.2.2.4 Μη αναδρομικότητα του φόρου

Στο Σύνταγμα του 1968 θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά η απαγόρευση της επιβολής των αναδρομικών φόρων με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου της προστατευόμενης εμπιστοσύνης των φορολογούμενων. Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 με τη διάταξη του άρθρου 78 παρ.2 απαγορεύει την επιβολή του φόρου με νόμο αναδρομικής ισχύος πέρα του προηγούμενου της επιβολής του φόρου οικονομικό έτος (Αργυρόπουλος Γεώργιος, 2004).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας επισημαίνει πως η παρ.2 του άρθρου 78 του Συντάγματος έχει ως σκοπό την ασφάλεια των συναλλαγών και τη σταθερότητα των σχέσεων μεταξύ κράτους και πολίτη καθώς και την αποτροπή των σχέσεων μεταξύ κράτους και πολίτη καθώς και την αποτροπή σώρευσης φορολογικών επιβαρύνσεων, γεγονός που μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική κατάσταση των φορολογούμενων (ΣτΕ 2018/84).

Με το ίδιο άρθρο καθιερώνεται μια εξαίρεση από την καταρχήν απαγόρευση της αναδρομικότητας των φορολογικών νόμων. Επιτρέπει η φορολογική ρύθμιση να αποκτά αναδρομικότητα που δεν εκτείνεται πέρα από το προηγούμενο της επιβολής του φόρου οικονομικό έτος. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στο Κράτος να εξασφαλίσει πόρους, σε περιπτώσεις ανάγκης κάνοντας χρήση της αναδρομικότητας στη φορολόγηση. Η εξαίρεση αυτή έχει εφαρμογή στο φόρο εισοδήματος και περιουσίας καθώς και στο φόρο κληρονομιάς, αν και η χρήση θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη σύνεση για να μην αποβαίνει σε βάρος των φορολογούμενων (Σαρμά Ι, 1990).

2.2.2.5 Η αρχή της ετήσιας συγκατάθεσης της Βουλής για τη βεβαίωση και είσπραξη του φόρου

Όπως προαναφέρθηκε στην αρχή της νομιμότητας του φόρου, η ύπαρξη και μόνο του τυπικού νόμου δεν αρκεί στη Φορολογική Διοίκηση για τη βεβαίωση και είσπραξη του φόρου. Η αρχή αυτή προκύπτει από το άρθρο 79 παρ.1 και 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 72 του Συντάγματος. Βάση των ανωτέρω διατάξεων όλα τα έσοδα του κράτους, πρέπει να αναγράφονται στον προϋπολογισμό του κράτους ο οποίος ψηφίζεται από την ολομέλεια της Βουλής κατά την ετήσια τακτική σύνοδο της για το επόμενο έτος (Αργυρόπουλος Γεώργιος, 2004).

Το προβλεπόμενο εκ φόρου έσοδο έχει **ενδεικτικό χαρακτήρα** ως προς το ύψος του ποσού. Έχει όμως και **περιοριστικό χαρακτήρα** ως προς τη φύση ή το είδος του εσόδου. Μόνο τα έσοδα που προβλέπονται στον κρατικό προϋπολογισμό μπορούν να βεβαιωθούν και να εισπραχθούν. Βάσει των ανωτέρω προκύπτει ότι για να βεβαιωθεί και να εισπραχθεί νόμιμα ορισμένος φόρος είναι απαραίτητη η συνδρομή δύο στοιχείων (σωρευτικός): α) του τυπικού νόμου που επιβάλλει το φόρο και καθορίζει τα ουσιώδη στοιχεία του και β) του τυπικού νόμου του προϋπολογισμού στον οποίο αναγράφεται ο υπό του ανωτέρω (α) τυπικού νόμου επιβαλλόμενος φόρος.

2.2.2.6 Η αρχή του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των φορολογούμενων

Οι λαοί της Ευρώπη εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους μια διαρκώς στενότερη ένωση, μοιράζονται ένα ειρηνικό μέλλον, θεμελιωμένο σε κοινές αξίες. Έχοντας λοιπόν επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς, εδράζονται σε αξίες όπως η αξιοπρέπεια του ανθρώπου, η ελευθερία, η ισότητα, η αλληλεγγύη. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση της προστασίας και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, υπό το πρίσμα της εξέλιξης της κοινωνίας, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων. Κατά την άσκηση επομένως της φορολογικής εξουσίας οφείλεται σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη (Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010).

2.2.2.7 Οι αρχές της χρηστής φορολογικής διοικήσεως και της καλής πίστεως

Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του φορολογούμενου, ως έκφραση της θεμελιώδους αρχής της χρηστής φορολογικής διοίκησης και ενόψει του σκοπού και της σημασίας της, στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, τυγχάνει εφαρμογής και στο πεδίο της φορολογίας εισοδήματος. Η ενεργοποίησή της δε προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, θετική ενέργεια αρμοδίου οργάνου της Διοίκησης(πρβλ. ΣτΕ 2582/2015, 2674/2013, 608/2004 επταμ. Και ΔΕΕ 10.12.2015, C-427/14, ECLI:EU:C:2015:803, Veloserviss SIA, σκέψη 44), όπως είναι εγκύκλιος ή έκθεση ελέγχου, με την οποία υποδεικνύεται ρητώς στους φορολογούμενους ορισμένη συμπεριφορά ως σύμφωνη με τις διατάξεις του νόμου, π.χ. όσον αφορά τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκπτωση δαπανών. Ειδικότερα δε, δεν συνιστά τέτοια ενέργεια, η μη έγερση από το φορολογικό έλεγχο, για ορισμένη διαχειριστική περίοδο,

ζητήματος νομιμότητας ή επάρκειας αποδεικτικών στοιχείων δαπανών, τις οποίες δηλώνει ο επιτηδευματίας ως εκπεστές από τα ακαθάριστα έσοδά του (taxheaven).

2.2.2.8 Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

« Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης» προς τη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί μια επιπλέον θεμελιώδη αρχή του Διοικητικού Δικαίου. Τα τελευταία χρόνια πολλές είναι οι αποφάσεις δικαστηρίων που αναφέρονται σε αυτή την αρχή και ιδίως στη συνταγματική της κατοχύρωση, σε τομείς όπως «η κοινωνική ασφάλιση», «το περιβάλλον» και τις «δημόσιες συμβάσεις», τομείς όπου η ανάγκη προστασίας του **καλόπιστου πολίτη** γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική. Πυρήνας της αρχής αυτής αποτελεί η εύλογη πεποίθηση του διοικούμενου ότι η νομική σταθερότητα του επιτρέπει να προσδοκά τη συνέχεια αυτής και να προβαίνει σε μακροπρόθεσμες συνέπειες, για τον ίδιο, την οικογένεια του καθώς και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η μη ύπαρξη υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος που να επιτάσσει τη μεταβολή αυτή. Η αρχή αυτή ταυτίζεται στενά με άλλες αρχές όπως της **«χρηστής διοίκησης», «της καλής πίστης», «της αναλογικότητας»** αλλά και της **«αρχής της νομιμότητας»** (Καρατσιώλης Ν, 2018).

Η «*αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης*» εφαρμόζεται τόσο σε επίπεδο **εκτελεστικής εξουσίας**, μέσω της ανάκλησης ατομικών διοικητικών πράξεων, όσο και **νομοθετικής εξουσίας** όπου σχετίζεται κυρίως με την αναδρομικότητα εφαρμογής των νόμων (Καρατσιώλης Ν. 2018).

2.3 Σχέσεις Φορολογικής Διοίκησης – φορολογούμενου

Σημαντικό παράγοντα στη στήριξη των δημοσίων εσόδων από τη Φορολογική Διοίκηση, αποτελούν οι αρχές και εξουσίες καθώς και οι σχέσεις αυτής με τους φορολογούμενους πολίτες. Απώτερος σκοπός όλων των ανεπτυγμένων κρατών και παγκοσμίων οργανισμών αποτελεί η εύρεση της βέλτιστης ισορροπίας μεταξύ των παρεχόμενων εξουσιών στη Φορολογική Διοίκηση και των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων, αλλά και υποχρεώσεων των φορολογούμενων. Οι ανωτέρω παρεχόμενες αρχές και εξουσίες στη Φορολογική Διοίκηση δεν αρκούν από μόνες τους για την επίτευξη του βασικού σκοπού της επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων. Στην προσπάθεια περιορισμού των παραβατικών φαινομένων, μεταξύ των παραγόντων που παίζουν σημαντικό ρόλο **συγκαταλέγεται και η φορολογική συνείδηση των πολιτών, οι σχέσεις αυτών με τις φορολογικές αρχές καθώς και η κοινωνική αποδοχή κάθε ελεγκτικής αρχής. Κάθε εμπλεκόμενο μέρος, οφείλει να είναι ευαίσθητοποιημένο, η άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων να γίνεται με ήθος, ευγένεια,**

διαφάνεια των ενεργειών, πίστη στη νομιμότητα και την ισονομία, χωρίς διακρίσεις και προκαταλήψεις, επαγγελματισμό και αυτοέλεγχο (Σ.Δ.Ο.Ε, 2004).

Οι ανωτέρω αρχές είναι προαπαιτούμενο για την κοινωνική αποδοχής κάθε ελεγκτικής Αρχής που σε συνδυασμό με τη βελτίωση της ποιότητας των ελέγχων, εδραιώνουν το αίσθημα στους φορολογούμενους ότι οι έλεγχοι, όταν πραγματοποιούνται είναι ουσιαστικοί, γεγονός που επιδρά θετικά στον περιορισμό της φοροδιαφυγής (Σ.Δ.Ο.Ε, 2004).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ

3.1 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Για τον καθορισμό και την επιβολή ενός φόρου, απαιτείται μια φορολογική διαδικασία, η οποία δεν είναι τίποτε άλλο από ένα **σύνολο κανόνων** που καθορίζουν τις ενέργειες της φορολογικής αρχής για τον καθορισμό και την επιβολή του φόρου. Οι κανόνες αυτοί αναφέρονται:

- Στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και προσωπικών ιδιοτήτων που οδηγούν στην επέλευση των φορολογικών υποχρεώσεων. Η διαπίστωση αυτή γίνεται είτε με τη σύμπραξη του φορολογούμενου ή αυτεπάγγελτα.
- Στον προσδιορισμό του ύψους της φορολογικής υποχρέωσης και στην εκκαθάριση του ποσού του οφειλόμενου φόρου.
- Στην άσκηση ελέγχων προς επαλήθευση δηλώσεων των φορολογούμενων και τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας με σκοπό την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.
- Στην επιβολή κυρώσεων (διοικητικών και φορολογικών) για τη **μη τήρηση ή τη μη ορθή τήρηση** από τους φορολογούμενους των νόμιμων υποχρεώσεών τους.
- Στη διοικητική ή εξώδικη επίλυση των φορολογικών διαφορών (Φορτσάκης, και συν., 2014).

Η φορολογική διαδικασία επομένως περιλαμβάνει όλες τις φάσεις της βεβαίωσης του φόρου. Τα όργανα της φορολογικής διοίκησης υποχρεούται στην έκδοση της εκτελεστής πράξης επιβολής του φόρου, στη σύνταξη του χρηματικού καταλόγου καθώς και στην αποστολή του στο δημόσιο ταμείο προς είσπραξη.

Μέχρι πρότινος η φορολογική διαδικασία διαφοροποιούνταν ανάλογα με το είδος του φόρου που επρόκειτο να προσδιοριστεί και να εισπραχθεί. Ωστόσο με το Ν. 4172/2013 θεσπίστηκε ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (ΚΦΔ) με τον οποίο η φορολογική διαδικασία έχει ενοποιηθεί για την πλειονότητα των φόρων. Φόροι όπως ο φόρος εισοδήματος, ο Φ.Π.Α, ο Ε.Ν.Φ.Ι.Α κ.α. ρυθμίζονται πλέον βάσει των διατάξεων του Κ.Φ.Δ (Φορτσάκης, και συν., 2014).

Κατά τον Κ.Φ.Δ κάθε πρόσωπο που πρόκειται να είναι υπόχρεο σε καταβολή ή παρακράτηση φόρου ή σε υποβολή οποιασδήποτε δήλωσης, οφείλει με δήλωσή του να

εγγραφεί στο φορολογικό μητρώο και περαιτέρω να ενημερώνει εγγράφως το Φορολογική Διοίκηση για κάθε μεταβολή στοιχείων του εντός 10 ημερών. Κάθε φορολογούμενος έχει μοναδικό Α.Φ.Μ (Αριθμό Φορολογικού Μητρώου) που χρησιμοποιεί σε κάθε είδους φορολόγηση και στην επικοινωνία του με τη φορολογική διοίκηση. Από την άλλη υποχρεώσεις που προβλέπει ο Κ.Φ.Δ για τη διοίκηση αποτελεί η τήρηση του φορολογικού απορρήτου, υποχρέωση η οποία κάμπτεται μονάχα σε εξαιρετικές περιπτώσεις που προβλέπονται στο νόμο (Φορτσάκης, και συν., 2014).

3.2 ΟΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Η φορολόγηση των εισοδημάτων γίνεται με βάση τη φορολογική δήλωση του Φυσικού ή Νομικού προσώπου, που υποβάλλεται κάθε χρόνο. Ο φορολογούμενος ή, σε περίπτωση δικαιοπρακτικά ανίκανου, ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού, και σε περίπτωση νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας ο νόμιμος ή φορολογικός εκπρόσωπος, βεβαιώνει **την ακρίβεια και πληρότητα** της φορολογικής δήλωσης με την υπογραφή του (Δαλιάνης, και συν., 2020).

Τα φυσικά πρόσωπα δηλώνουν όλα τα εισοδήματα, ανεξάρτητα από το αν φορολογούνται ή αν απαλλάσσονται του φόρου. Μέχρι και τη χρήση 2009 (οικ.έτος 2010) δηλώνονταν μόνο τα εισοδήματα που υπόκειντο σε φόρο, χωρίς δηλαδή την υποχρέωση δήλωσης εισοδημάτων που ήταν αφορολόγητα ή αυτοτελώς φορολογούμενα. Από τη χρήση 2010 και εφεξής η δήλωση όλων των εισοδημάτων είναι υποχρεωτική. Αυτό απορρέει από την επιβολή της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης η οποία υπολογίζεται επί του συνόλου των δηλωθέντων εισοδημάτων, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Κάθε δήλωση που υποβάλλεται θεωρείται **ειλικρινής**. Η ειλικρίνεια μπορεί να ελεγχθεί, επειδή το έντυπο συμπλήρωσης γίνεται **κατά δήλωση** του φορολογούμενου. (Δαλιάνης, και συν., 2020).

3.3 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ – ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

3.3.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ.2 και 3 του άρθρου 32 του ν.4172/2013 (ΚΦΔ), η πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου εκδίδεται βάσει των στοιχείων που έχουν παραχθεί από το φορολογούμενο κατά την υποβολή της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος. Σε περίπτωση που κατά την εκκαθάριση της δήλωσης η Φορολογική Διοίκηση προσδιορίσει φόρο, ολικά ή μερικά με βάση στοιχεία διαφορετικά των υποβληθέντων, οφείλει να αναφέρει ειδικά τα στοιχεία

αυτά στα οποία βασίστηκε ο προσδιορισμός του φόρου. Σε κάθε περίπτωση βέβαια απαιτείται η προηγούμενη υποβολή δήλωσης εκ μέρους του φορολογούμενου (taxheaven, 2020)⁴.

3.3.2 Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου μετά από αξιοποίηση διαθέσιμων πληροφοριών.

Η «πράξη διοικητικού προσδιορισμού του φόρου» εκδίδεται βάσει στοιχείων τα οποία είτε έχουν υποβληθεί από τον ίδιο το φορολογούμενο σε δήλωσή του, είτε βρίσκονται στη διάθεσή της Φορολογικής Διοίκησης. Σε περίπτωση που από τα στοιχεία που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση, προκύψει απόκτηση εισοδήματος *αδιακρίτως* προέλευσης (όπως πχ συντάξεις, αναδρομικά, αμοιβές από επιχειρηματική αμοιβή κ.α.) που δεν έχουν συμπεριληφθεί σε δήλωσή του, τότε **εκδίδεται** και **κοινοποιείται** πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος, με την οποία προσδιορίζεται ο επιπλέον οφειλόμενος φόρος καθώς περίπτωση, τα ποσά της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, του τέλους επιτηδεύματος και του φόρου πολυτελούς διαβίωσης, εφόσον προκύπτουν (Ε2162/2020 ΑΑΔΕ).⁵

Οι πηγές από τις οποίες η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να αντλήσει στοιχεία, προκειμένου να προβεί σε διοικητικό προσδιορισμό του φόρου προέρχονται συνήθως από:

- ✚ Ετήσιες βεβαιώσεις εισοδημάτων με τη χρήση ηλεκτρονικών μεθόδων.
- ✚ Στοιχεία αποδοχών που λαμβάνονται μέσω μηνιαίων αναλυτικών εγγραφών της ηλεκτρονικής δήλωσης απόδοσης του φόρου μισθωτών υπηρεσιών (Φ.Μ.Υ).
- ✚ Ηλεκτρονικές πληροφορίες που λαμβάνονται με την ΠΟΛ 1033/2014 της ΑΑΔΕ και αφορούν σε εισοδήματα ή δαπάνες.
- ✚ Πληροφορίες που ζητούνται από άλλους οργανισμούς και φορείς, κατόπιν αιτήματος της Α.Α.Δ.Ε.
- ✚ Πληροφορίες που αντλούνται στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κρατών.
- ✚ Διασταύρωση και χρήση στοιχείων και πληροφοριών με βάση τις διατάξεις του άρθρου 15 του ΚΦΔ (Ε2162/2020, ΑΑΔΕ⁶).

⁴ <https://www.taxheaven.gr/news/50964/h-ekdosh-praxhs-dioikhtikoy-prosdiorismoy-foroy-eisodhmatos-fysikwn-proswpwn-symfwna-me-tis-diataxeis-twn-par-2-kai-3-toy-aroroy-32-kfd-egkyklios-aade>

⁵ <https://www.aade.gr/egkykliai-kai-apofaseis/e-2162-13-10-2020>

⁶ <https://www.aade.gr/egkykliai-kai-apofaseis/e-2162-13-10-2020>

3.3.3 Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου μετά από αξιολόγηση των απαιτούμενων δικαιολογητικών που ζητούνται κατά τη συμπλήρωση φορολογικής δήλωσης.

Δικαιολογητικά όπως «*παρακρατούμενοι φόροι*», «*πιστοποιητικά αναπηρίας*» που απαλλάσσουν από το φόρο, «*δικαιολογητικά δωρεών*» του άρθρου 19 του ΚΦΕ και λοιπών δαπανών του Πίνακα 7 της δήλωσης και για τα οποία δεν υπάρχει ηλεκτρονική πληροφόρηση, δίνετε να ζητηθούν από τη Φορολογική Διοίκηση προκειμένου να οριστικοποιηθούν και να εκκαθαριστούν οι δηλώσεις και να εκδοθεί η πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου (taxheaven, 2020).⁷

Στις περιπτώσεις που η Φορολογική Διοίκηση ζητά δικαιολογητικά, ο φορολογούμενος τα υποβάλει, ή με ψηφιακή απεικόνιση μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ή ταχυδρομικά με συστημένη επιστολή, ή με φυσική παρουσία του φορολογούμενου και κατάθεσή τους στο γραφείου πρωτοκόλλου της Δ.Ο.Υ.

Ο αρμόδιος υπάλληλος εν συνεχεία οφείλει να εξετάζει αν τα απεσταλμένα δικαιολογητικά ανταποκρίνονται στα συμπληρωμένα στη δήλωση ποσά και είτε προσθέτουν εισοδήματα είτε απαλείφουν ποσά που οδηγούν σε φορολογική απαλλαγή, έκπτωση ή μείωση φόρου. Εν συνεχεία εκδίδεται νέα εκκαθάριση και πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου, στην οποία συμπεριλαμβάνονται αναλόγως με την περίπτωση, τα επιπλέον ποσά ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, του τέλους επιτηδεύματος κ.τ.λ. (taxheaven, 2020)⁸.

3.3.4 Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου – στοιχεία στα οποία βασίστηκε ο προσδιορισμός – ενδικοφανής προσφυγή.

Οι εκδιδόμενες «*πράξεις διοικητικού προσδιορισμού φόρου*», κοινοποιούνται στο φορολογούμενο στην προσωπική του θυρίδα στο taxisnet μέσω ειδοποίησης με διαδρομή (link) που τον οδηγεί στην αντίστοιχη σελίδα του δικτυακού τόπου της Α.Α.Δ.Ε., όπου έχει τη δυνατότητα να δει και να εκτυπώσει την εκδοθείσα πράξη προσδιορισμού φόρου. Εναλλακτικά δύναται να κοινοποιούνται και με απλή επιστολή σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 5 του Κ.Φ.Δ (ν. 4172/2013 ΚΦΔ)⁹.

Οι πράξεις διοικητικού προσδιορισμού φόρου εκδίδονται και κοινοποιούνται έγκυρα και νόμιμα εντός της προθεσμίας που ορίζονται από τις διατάξεις περί παραγραφής του άρθρου 36 του ΚΦΔ. Κατά της εκδιδόμενης πράξης ο φορολογούμενος έχει τη δυνατότητα άσκησης

⁷ <https://www.taxheaven.gr/law/2238/1994>

⁸ <https://www.taxheaven.gr/law/2238/1994>

⁹ <https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

ενδικοφανούς προσφυγής εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίησή της (ν.4172/2013 ΚΦΔ)¹⁰.

¹⁰ <https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

ΕΝΝΟΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ – ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ

Η δεύτερη ενότητα χωρίζεται σε δύο υποενότητες. Στην πρώτη υποενότητα επιχειρείται η διάκριση μεταξύ της **έννοιας πραγματικού - τεκμαρτού εισοδήματος** και γίνεται εκτενέστερη αναφορά στη συμβολή και σημασία της τεκμαρτής μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Επίσης γίνεται εκτενής αναφορά στο κεφάλαιο των τεκμηρίων. Αρχικά επιχειρείται μία σύντομη ιστορική αναδρομή σε αυτά, από το έτος 1911 που για πρώτη φορά θεσπίστηκαν στην Ελλάδα μέχρι και σήμερα όπως αυτά παρουσιάζονται στον Κ.Φ.Ε ως αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες. Παρατίθενται διαφορετικά παραδείγματα εφαρμογής των τεκμηρίων, προς πληρέστερη κατανόηση της εναλλακτικής αυτής μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Δεδομένου δε ότι τα τεκμήρια είναι μαχητά, αναλύονται τέλος οι περιπτώσεις αμφισβήτησής τους καθώς και οι πρακτικές που ακολουθούνται από τους αρμόδιους υπαλλήλους κατά τη διαχείριση των αιτήσεων αμφισβήτησης.

Στη δεύτερη υποενότητα επιχειρείται μια ανάλυση τόσο του θεσμικού όσο και του νομικού πλαισίου που διέπει το κεφάλαιο της **«ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών»**, σε γενικότερα θέματα αλλά και σε σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Παρατίθενται επίσης διαφορετικά παραδείγματα υπολογισμού του υπολειπόμενου προς ανάλωση κεφαλαίου, προς πληρέστερη κατανόηση της μεθοδολογίας που ακολουθείται κατά τη σύνταξη του πίνακα κεφαλαίων προηγούμενων ετών.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ - ΤΕΚΜΗΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

4.1 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Ο καθορισμός της βάσης επιβολής του φόρου αποτελεί το πρωταρχικό στάδιο για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας βεβαίωσης του φόρου (Lamarque, et al., 2009). Για το λόγο αυτό, η μέθοδος προσδιορισμού της βάσης επιβολής του έχει καθοριστική σημασία. Οι μέθοδοι προσδιορισμού της βάσης επιβολής του φόρου, μπορούν να διακριθούν σε δυο κατηγορίες: την πραγματική και την τεκμαρτή.

4.1.1 Πραγματικό εισόδημα – Πραγματική μέθοδος προσδιορισμού του

Πραγματικό είναι το εισόδημα που αποκτά ο φορολογούμενος για την περίοδο που είναι υπόχρεος για υποβολή της φορολογικής του δήλωσης. Αποσκοπεί δε στην επιβολή φόρου με βάση την πραγματική φοροδοτική ικανότητα που έχει ο φορολογούμενος. Προσδιορίζεται βάσει πραγματικών δηλωθέντων στοιχείων από οποιαδήποτε πηγή και αν προέρχονται. Με το νέο ΚΦΔ, οι πηγές του πραγματικού εισοδήματος κατηγοριοποιούνται ως κάτωθι:

- *Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις*
- *Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα*
- *Εισόδημα από κεφάλαια και*
- *Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου (Αυγέρη Α, 2015).*

Ιδανικά το πραγματικό εισόδημα θα πρέπει να ταυτίζεται με το δηλωθέν, δηλαδή με αυτό που δηλώνει ο φορολογούμενος. Για το λόγο αυτό ο νομοθέτης σε αρκετές διατάξεις του νέου ΚΦΔ χρησιμοποιεί τον όρο «πραγματικό» και όχι «δηλωθέν εισόδημα».

Κατά την εφαρμογή της πραγματικής μεθόδου «η σύλληψη της φορολογητέας ύλης λαμβάνει χώρα κατά άμεσο τρόπο» και βασίζεται στα εσωτερικά τεκμήρια (Θεοχαρόπουλο Λ, 1981). Τα εσωτερικά τεκμήρια συνυπολογίζουν στοιχεία που βρίσκονται σε πιο άμεση σχέση με τη φορολογητέα ύλη που προσδιορίζουν και βασίζονται σε ένα κατ' αποκοπή προσδιορισμό της βάσης επιβολής του φόρου, ο οποίος δεν απέχει σημαντικά από την πραγματικότητα (Θεοχαρόπουλος Λ, 1981). Σκοπός της πραγματικής μεθόδου, είναι η επιβολή φόρου με βάση την πραγματική φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου. Η φορολογητέα ύλη στην

περίπτωση αυτή, καθορίζεται βάσει των δηλωθέντων από τον ίδιο το φορολογούμενο στοιχείων και πληροφοριών (Lamarque, και συν., 2009). Η αξιοπιστία των στοιχείων που έχει η φορολογική διοίκηση στα χέρια της, αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα για τον καθορισμό της φορολογητέας ύλης και κατ' επέκταση των φορολογικών επιβαρύνσεων που προκύπτουν (Χουρδάκη, 2018).

4.1.2 Τεκμαρτό Εισόδημα- Τεκμαρτός προσδιορισμός του φόρου

Παρόλο που το πραγματικό εισόδημα αποτελεί την πιο πρόσφορη μέθοδο προσδιορισμού των φορολογικών επιβαρύνσεων, αρκετές φορές τίθεται το θεμελιώδες ζήτημα της επαλήθευσης της ακρίβειας των υποβαλλόμενων φορολογικών δηλώσεων από τα εντεταλμένα όργανα της κρατικής διοίκησης. Η επίλυση αυτού του μείζονος ζητήματος έχει απασχολήσει όλα τα σύγχρονα φορολογικά συστήματα. Για το λόγο αυτό, δεν εκλείπουν οι διατάξεις που επανακαθορίζουν με έμμεσο τρόπο τη φορολογητέα ύλη. Το τεκμαρτό εισόδημα και κατά συνέπεια ο τεκμαρτός προσδιορισμός του φόρου, αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο για τον επαναπροσδιορισμό της βάσης επιβολής του φόρου, με σκοπό την εξεύρεση και φορολόγηση τυχόν αδήλωτης φορολογητέας ύλης καθώς και η πάταξη της φοροδιαφυγής. Η Φορολογική Διοίκηση, στηριζόμενη πάντα στην αρχή του δημοσίου συμφέροντος, προσφεύγει σε αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας, όταν ο πραγματικό προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος είναι ανέφικτος ή όταν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις απόκρυψης φορολογητέας ύλης(Φορτσάκης, και συν., 2014).

4.1.2.1 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΤΕΚΜΑΡΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

A. Γενικές Παρατηρήσεις

Η επιβολή του φόρου με κριτήριο τη φορολογική βάση διακρίνεται σε τρεις επιμέρους κατηγορίες: στους φόρους εισοδήματος, στους φόρους περιουσίας και στους φόρους επί της δαπάνης. Η ανωτέρω αυτή διάκριση των φόρων εξυπηρετεί τόσο την καλύτερη μεθοδολογική προσέγγιση των φόρων όσο και την ειδικότερη προσέγγισή τους, υπό το πρίσμα της τεκμαρτής μεθόδου.

B. Η Τεκμαρτή μέθοδος στους φόρους εισοδήματος

Το εισόδημα, κάθε φορολογούμενου πολίτη, αντικατροπτίζει τη φοροδοτική ικανότητα του και κατά συνέπεια αποτελεί τον πιο κατάλληλο δείκτη για την κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων (Μπάρμπας Ν, 2008). Το πρόβλημα όμως που αρκετές φορές ανακύπτει είναι ο

προσδιορισμός του πραγματικού εισοδήματος των φορολογούμενων, όταν οι φορολογούμενοι προβαίνουν σε πράξεις ή παραλήψεις με σκοπό τη μείωση της φορολογικής τους υποχρέωσης, μεταθέτοντας το φορολογικό βάρος σε άλλους φορολογούμενους. Η εξακρίβωση του πραγματικού εισοδήματος των φορολογούμενων μπορεί να γίνει είτε με τη διενέργεια φορολογικού ελέγχου είτε με τη θέσπιση τεκμαρτών μεθόδων προσδιορισμού του (Μπάρμπας Ν, 2008). Η καθολικότητα όμως του φορολογικού ελέγχου συνεπάγεται ένα υψηλό δημοσιονομικό κόστος και πολλές φορές καθίσταται αδύνατο λόγω της οργανωτικής αδυναμίας του φορολογικού ελεγκτικού μηχανισμού. Συνακόλουθα ο νομοθέτης προκειμένου να προβεί στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας της φορολογικής δήλωσης, καταφεύγει στη θέσπιση μεθόδων που απλοποιούν την εξακρίβωση των στοιχείων τα οποία είναι προσδιοριστικά του φορολογητέου εισοδήματος των φορολογούμενων. Μία από αυτές τις έμμεσες μεθόδους προσδιορισμού του εισοδήματος αποτελεί και η τεκμαρτή μέθοδος, η οποία ωστόσο, λόγω της σταθερότητας της αποδεικτικής βάσης, ενέχει τον κίνδυνο άλλοτε υπερεκτίμησης και άλλοτε υποεκτίμησης της φορολογητέας ύλης (Χουρδάκη, 2018).

Ανακεφαλαιώνοντας όσα προηγήθηκαν, συμπεραίνουμε ότι η εξεύρεση της κατάλληλης μεθόδου δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών αποτελεί μείζον σκοπό του εκάστοτε φορολογικού συστήματος κάθε χώρας. Προς την εκπλήρωση αυτού του σκοπού **συντείνει η τεκμαρτή μέθοδος, η οποία χρησιμοποιείται όταν υφίσταται αντικειμενική δυσκολία για την εξεύρεση της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων στη φορολογία εισοδήματος¹¹.**

Γ. Η Τεκμαρτή μέθοδος στους φόρους περιουσίας

Οι φόροι περιουσίας συμπεριλαμβάνονται στους φόρους που πλήττουν «τον πλούτο κατά την σταθεροποίησή του» (Θεοχαρόπουλος, 1994). Η επιβολή των φόρων μεταβίβασης συνάπτεται με την επαύξηση της περιουσίας του φορολογούμενου, άρα και της φοροδοτικής του ικανότητας. Ενόψει του αναδιανεμητικού χαρακτήρα των φόρων, που έχει καθιερωθεί κυρίως μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο ¹² (Χουρδάκη, 2018). Ο νομοθέτης προβαίνει στην υποβολή της περιουσίας στο φόρο, αποσκοπώντας στην αύξηση των φορολογικών εσόδων από τους φορολογούμενους, που λόγω της κατοχής περιουσίας έχουν αντικειμενικά και μεγαλύτερη

¹¹ Παράδειγμα επαναπροσδιορισμού του εισοδήματος όταν τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων δεν συνάδουν με το περιεχόμενο των δηλώσεων αποτελεί το άρθρο 55 του Κώδικα φορολογικών διαδικασιών στο Γαλλικό δίκαιο (Article 55 du livre des procedures fiscales).

¹² Μεταξύ άλλων οι Jean Luc Albert, Luc Saidj στο βιβλίο τους Finances Publiques ο.π σελ.193 αναφέρουν ότι ο μέσος όρος των αναδιανεμητικών δαπανών φτάνει στο 55% (κοινωνικές δαπάνες, δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης) σε σχέση με τις συνολικές δημόσιες δαπάνες στα είκοσι επτά κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης.

φοροδοτική ικανότητα. Οι φόροι περιουσίας επιβάλλονται λαμβάνοντας υπόψη της **αξία των περιουσιακών στοιχείων**. Ο καθορισμός δε της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου αποτελεί συνεπακόλουθο της συμφωνίας των μερών για τον προσδιορισμό της τιμής του περιουσιακού στοιχείου που μεταβιβάζεται. Ωστόσο, ο καθορισμός της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, παρά το γεγονός ότι εμπίπτει στη σφαίρα των σχέσεων ιδιωτικού δικαίου, δεν μπορεί να μείνει έξω από το πεδίο εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας. Ως εκ τούτου ο νομοθέτης προβαίνει στον τεκμαρτό προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας της περιουσίας, προκειμένου να αποφύγει τις **καταχρηστικές πρακτικές ή παραλείψεις** των φορολογούμενων, που δύναται να μειώσουν τη φορολογική επιβάρυνση (Φωτιάδης, 2012).

4.1.2.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΕΚΜΑΡΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

4.1.2.1.1 Ο ταμειυτικός σκοπός του φόρου και η τεκμαρτή μέθοδος

Στη δημοσιονομική επιστήμη, ο φόρος συνιστά μια μονομερή παροχή προς το κράτος (Φορτσάκης, και συν., 2014). Στην περίπτωση που ο φορολογούμενος παραλείπει να καταβάλει τα φορολογικά του βάρη, τότε γίνεται καταληπτός ο αναγκαστικός χαρακτήρας του φόρου, καθώς ενεργοποιείται το νομοθετικό οπλοστάσιο που βρίσκεται στα χέρια της φορολογικής διοίκησης, προκειμένου να τον εξαναγκάσει να εκπληρώσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις (Χουρδάκη, 2018).

Μια από τις κυριότερες λειτουργίες του φόρου αποτελεί η εκπλήρωση του ταμειυτικού του σκοπού (Γεωργακόπουλος Θ – Πάσχου Π, 2003). Ο φόρος πηγάζει από την αναγκαιότητα κάλυψης των δημοσίων δαπανών και η φορολογία αποτελεί την κυριότερη πηγή εσόδων για την κάλυψή τους, εξαφανίζοντας έτσι τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους για τη λειτουργία του κράτους (Γεωργόπουλος Θ – Πάσχου Π, 2003).

Μια επιπλέον συνέπεια του ταμειυτικού σκοπού του φόρου αποτελεί η **αναζήτηση αποδοτικών φόρων που θα προσφέρουν στο κράτος τα αναμενόμενα έσοδα** (Αναστόπουλος, 1992). Υπό το πρίσμα αυτών των αναγκαιοτήτων, ο νομοθέτης επιδιώκει να εισπράττονται φόροι με τις μικρότερες δαπάνες και τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα¹³ (Θεοχαρόπουλος, 1994).

¹³ Θεοχαρόπουλος Λ, Φορολογικόν Δίκαιον, Γενικό μέρος, Ημίτομος Α', ό.π, σελ 73. Ο Λ Θεοχαρόπουλος κάνει την επισήμανσή του ότι οι έμμεσοι φόροι επηρεάζονται περισσότερο από την οικονομική συγκυρία, καθώς μειώνεται η κατανάλωση σε περιόδους ύφεσης, με συνέπεια και την αντίστοιχη μείωση των φορολογικών εσόδων από τους έμμεσους φόρους.

Επιπρόσθετα η χρήση της τεκμαρτής μεθόδου, **αποσκοπεί στην αποφυγή του ετεροχρονισμού στην είσπραξη των δημοσίων εσόδων**. Η χρονική υστέρηση στην είσπραξη των δημοσίων εσόδων καθιστά δυσχερέστερη την υλοποίηση της οικονομικής και φορολογικής πολιτικής και θέτει σε κίνδυνο την υλοποίηση του προϋπολογισμού, δημιουργώντας ελλείμματα. Με την τεκμαρτή μέθοδο **η φορολογική διοίκηση είναι σε θέση να γνωρίζει εκ των προτέρων το ύψος των φορολογικών επιβαρύνσεων και κατ' αυτόν τον τρόπο είναι σε θέση να προσδιορίσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τα φορολογικά έσοδα, δημιουργώντας την προσδοκία ότι αυτά μπορούν να εισπραχθούν** (Αναστόπουλος, 1992).

4.1.2.1.2 Η «οικονομικότητα» ή ευθύνη του φόρου, υπό το πρίσμα της τεκμαρτής μεθόδου.

Η «οικονομικότητα» του φόρου συναρτάται με την επίτευξη της είσπραξης των εσόδων που έχουν προϋπολογιστεί με τις μικρότερες δυνατές δαπάνες. Η αρχή της «οικονομικότητας» του φόρου επιτάσσει να διαρθρώνεται το φορολογικό σύστημα με τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται το κόστος της βεβαίωσης και της είσπραξης του φόρου και παράλληλα να μεγιστοποιούνται τα έσοδα (Δαλαμάγκας, 2010). Όπως άλλωστε έχει γίνει δεκτό από τους θεωρητικούς της οικονομικής επιστήμης, όσο μεγαλύτερη είναι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος τόσο δυσανάλογες είναι οι δαπάνες βεβαίωσης και είσπραξης. Η ανωτέρω επισήμανση καθιστά την τεκμαρτή μέθοδο ιδιαιτέρως αποτελεσματική σε περιόδους δημοσιονομικών κρίσεων (ΔΕΡΤΙΛΗΣ, 1968), καθώς αναδεικνύεται σε ένα σημαντικό δημοσιονομικό εργαλείο για την κάλυψη των ελλειμμάτων, συμβάλλοντας συγχρόνως στην επίτευξη της είσπραξης των εσόδων που έχουν προϋπολογιστεί με τις μικρότερες δυνατές δαπάνες (Μπάρμπας, 2008).

Ο καθορισμός της φορολογητέας ύλης με την τεκμαρτή μέθοδο, **μειώνει το δημοσιονομικό κόστος βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου**, καθώς η φορολογική διοίκηση δεν υποχρεώνεται να προβεί σε έλεγχο των δηλώσεων των φορολογούμενων. Συνακόλουθα, **διευκολύνονται οι διαδικασίες βεβαίωσης** και είσπραξης του φόρου και ως εκ τούτου αυξάνονται τα δημόσια έσοδα χωρίς επιπλέον δημοσιονομικό κόστος.

Η μέθοδος αυτή λόγω της **σταθερότητας και της γενικότητας των στοιχείων** με τα οποία ο νομοθέτης προσδιορίζει τη βάση επιβολής του φόρου, διευκολύνει τον ακριβή προσδιορισμό των φορολογητέων εσόδων.

Συνοψίζοντας, καθίσταται σαφές ότι η τεκμαρτή μέθοδος αφενός μεν περιορίζει τις δαπάνες βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου, αφετέρου δε κατατείνει στην σταθερή απόδοση, κυρίως των άμεσων φόρων.

4.1.2.1.3 Απλοποίηση της εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων με τη χρήση της τεκμαρτής μεθόδου.

Η απλοποίηση των κανόνων φορολογικού δικαίου αποσκοπεί αφενός μεν στον έλεγχο της αξιοπιστίας των στοιχείων των φορολογικών δηλώσεων που έχουν υποβληθεί από τον φορολογούμενο και αφετέρου στη θέσπιση απλοποιημένων μεθόδων προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Η τεκμαρτή μέθοδος προκρίνεται σε πολλές περιπτώσεις για λόγους απλοποίησης που συναρτώνται με το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων. Αρκετοί κλάδοι επιχειρήσεων παρουσιάζουν μια ιδιαίτερη δυσκολία στο να ανταποκριθούν στις αυξημένες δαπάνες που απαιτούνται για την κάλυψη του κόστους διεκπεραίωσης των φορολογικών τους υποχρεώσεων (Τάτσος, 2011)¹⁴. Στις κατηγορίες των επιχειρήσεων όπου τα καθαρά κέρδη μπορούν να προσδιοριστούν με την τεκμαρτή μέθοδο, μειώνεται το κόστος συμμόρφωσης που θα απαιτούνταν από την τήρηση των βιβλίων, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές, παρέχοντας έτσι στους φορολογούμενους τη δυνατότητα να αντισταθμίσουν τους δυσμενείς όρους του ανταγωνισμού, λόγω του μικρού κύκλου εργασιών τους. Για το λόγο αυτό, η τεκμαρτή μέθοδος απαντάται σχεδόν σε όλα τα φορολογικά συστήματα των σύγχρονων κρατών, με σκοπό να διευκολυνθούν, από οργανωτικής άποψης οι μικρές επιχειρήσεις ή αυτές που παρουσιάζουν δυσχέρειες στην τήρηση βιβλίων¹⁵.

Συνεπώς με την τεκμαρτή μέθοδο επιτυγχάνεται, με έναν απλοποιημένο σχετικά τρόπο, ο προσδιορισμός της βάσης επιβολής του φόρου, το μέγεθος της οποίας θα ήταν δύσκολο να διαπιστωθεί με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο, κυρίως για μικρές επιχειρήσεις.

¹⁴ Σύμφωνα με τον συγγραφέα στο κόστος συμμόρφωσης συμπεριλαμβάνεται ο χρόνος απασχόλησης των φορολογούμενων προκειμένου να συμμορφωθεί με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας, οι αμοιβές που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις σε ειδικούς για τη συμπλήρωση της φορολογικής τους δήλωσης για τον προσδιορισμό των οικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων και γενικότερα των φορολογικών υποχρεώσεων από την τήρηση βιβλίων, αλλά και το ψυχολογικό κόστος που συνίσταται στη δυσαρέσκεια των φορολογουμένων να πληρώνουν φόρους και να αφιερώνουν πολύ χρόνο γι' αυτό.

¹⁵ Αντίστοιχα απλοποιημένα καθεστώτα για τον προσδιορισμό του αγροτικού εισοδήματος, έχουν θεσπιστεί και στον Γαλλικό Κώδικα των Φόρων (άρθρο 69) με σκοπό τη διευκόλυνση αυτής της ιδιαίτερης κοινωνικής κατηγορίας φορολογούμενων.

4.1.2.1.4 Η ειδικότερη σχέση του ρεαλισμού και της αυτονομίας του φορολογικού δικαίου με την τεκμαρτό μέθοδο.

Η ειδικότερη σχέση του ρεαλισμού και της αυτονομίας, που συνιστούν θεμελιώδεις αρχές του φορολογικού δικαίου, δικαιολογεί τη διαφοροποίηση των εννοιών του αστικού, του εμπορικού και ενίοτε του ποινικού δικαίου από το κανονιστικό περιεχόμενο που έχουν οι ίδιοι οι νομικοί κανόνες στο φορολογικό δίκαιο, με το αιτιολογικό ότι πρέπει να υποβάλλονται στον φόρο τα πραγματικά περιστατικά, ανεξάρτητα από τον νομικό μανδύα με τον οποίο περιβάλλονται (Martin Collet, 2007).¹⁶ Υπό το πρίσμα αυτής της ερμηνευτικής εκδοχής ενισχύεται το επιχείρημα ότι «η ουσία υπερέχει του τύπου», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο κ. Φορτσάκης Θεόδωρος στο βιβλίο του «Φορολογικό Δίκαιο». Εξάλλου, από το εννοιολογικό περιεχόμενο της «αυτονομίας» συνάγεται ότι το ίδιο το φορολογικό δίκαιο δημιουργεί τους δικούς του κανόνες. Ως εκ τούτου οι έννοιες της αυτονομίας και του ρεαλισμού αποτέλεσαν τις απαραίτητες αρχές, παρέχοντας τη δυνατότητα στο φορολογικό δίκαιο να διαμορφώσει τους δικούς του κανόνες, με σκοπό να υποβάλλει στον φόρο νομικές καταστάσεις που ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Η ειδικότερη τώρα σχέση του ρεαλισμού του φορολογικού δικαίου και των τεκμαρτών φορολογικών ρυθμίσεων θεμελιώνεται στο γεγονός ότι παρέχεται στη φορολογική διοίκηση εκ του νόμου η δυνατότητα να αποδώσει διαφορετικό νομικό χαρακτήρα σε μία πράξη, προκειμένου να υποβληθεί στον φόρο η πραγματική φορολογητέα ύλη (Χουρδάκη, 2018). Ο «ρεαλισμός» του φορολογικού δικαίου αποτελεί το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο της δημοσιονομικής επιστήμης η οποία αιτιολογεί τη χρησιμοποίηση κοινώς αποδεκτών κοινωνικών αντιλήψεων ή πορισμάτων της οικονομικής επιστήμης για τη διαμόρφωση της φορολογικής νομοθεσίας, προκειμένου να αυξηθούν τα δημόσια έσοδα και να περιοριστεί η φοροδιαφυγή (Αναστόπουλος, 1992).¹⁷

4.1.2.1.5 Η σημασία-συμβολή των τεκμηρίων στον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Η φοροδιαφυγή, αποτελεί ένα πολύπλοκο φαινόμενο με ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις τόσο για την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής όσο και για την αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος των ειλικρινών φορολογούμενων. Ως εκ τούτου απαιτείται η

¹⁶ Ο συγγραφέας είναι έντονα επικριτικός σχετικά με την προσφορά της ερμηνευτικής μεθόδου του ρεαλισμού και της αυτονομίας του φορολογικού δικαίου, θεωρώντας ότι αυτές αποτελούν το νομικό οπλοστάσιο προκειμένου να υποβληθούν στον φόρο νομικές καταστάσεις που τις χαρακτηρίζει «απατηλές» και «ανεπίτρεπτες» υπό τους όρους του αστικού, εμπορικού και ποινικού δικαίου.

¹⁷ Ο συγγραφέας χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «η αποδέσμευση του φορολογικού δικαίου από τις κοινές ρυθμίσεις είναι γνωστή ως αυτονομία του δικαίου αυτού, εξηγείται από το ότι το φορολογικό δίκαιο ως δημόσιο δίκαιο επιδιώκει την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος με την πρόληψη ή την πάταξη της φοροδιαφυγής.

θωράκιση του φορολογικού συστήματος τόσο σε θεσμικό όσο και σε οργανωτικό επίπεδο.¹⁸ Ένα από τα σημαντικότερα μέσα περιορισμού της φοροδιαφυγής αποτελεί η φορολογική ελεγκτική διαδικασία. Παρά την ανδιαμφισβήτητη σημασία της ανωτέρω διαδικασίας, η μοναδική χρήση της θα δημιουργούσε αφενός μεν ένα τεράστιο δημοσιονομικό κόστος, αφετέρου δε, εκ των πραγμάτων δεν θα καθιστούσε δυνατή τη διενέργεια ενός καθολικού φορολογικού ελέγχου των επιχειρήσεων.

Στον αντίποδα αυτής της *συστηματικής αδυναμίας των ελεγκτικών μηχανισμών* να ανταποκριθούν σε **«καθολικό φορολογικό έλεγχο»**, ο νομοθέτης θεσπίζει την τεκμαρτή μέθοδο για την εξακρίβωση της φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων με *«έμμεσο τρόπο»*¹⁹. **Η τεκμαρτή μέθοδος δεν υποκαθιστά τον φορολογικό έλεγχο, αλλά αποτελεί ένα σημαντικό επικουρικό νομοθετικό εργαλείο για την επαλήθευση μεγάλου αριθμού δεδομένων που θα απαιτούσαν μια αρτιότερα οργανωμένη φορολογική διοίκηση** (Χουρδάκη, 2018).

Συνεπώς στον βαθμό που η τεκμαρτή φορολογία συμβάλλει στην είσπραξη του φόρου από αυτούς που εν τοις πράγμασι έχουν την ηθική και οικονομική δυνατότητα, υλοποιεί την απαίτηση της κατανομής του φορολογικού βάρους ανάλογα με τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων.

4.1.3 ΔΙΤΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΟΥ ΦΟΡΟΥ

Εκτός των ανωτέρω δύο περιπτώσεων προσδιορισμού του φόρου, δεν είναι λίγες οι φορές που ο νομοθέτης καταφεύγει σε έναν διττό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, με την εναλλακτική χρήση και των δύο ανωτέρω μεθόδων. Για τον καθορισμό της φορολογητέας ύλης που θα υποβληθεί τελικά σε φόρο, γίνεται χρήση εναλλακτικά ή και συμπληρωματικά δύο διαφορετικών κανόνων φορολογικού δικαίου, τόσο του πραγματικού όσο και του τεκμαρτού. Απώτερος σκοπός πάντα είναι η εύρεση της φορολογητέας ύλης που προσεγγίζει στο μέγιστο δυνατό βαθμό την πραγματική (Χουρδάκη, 2018).

¹⁸ <http://poe-doy.gr/index.php/arxeio-deltio-typou/178-2012-03-15-12-57-30> Ειδικότερα στο ελληνικό φορολογικό σύστημα παρουσιάζονται δυσχέρειες τόσο στην οργάνωση όσο και στη λειτουργία των ελεγκτικών μηχανισμών και γενικότερα στη φορολογική διοίκηση. Η έλλειψη ορθολογικής οργάνωσης, εσωτερικού ελέγχου και ελέγχου αποδοτικότητας των φορολογικών υπηρεσιών με αντικειμενικά κριτήρια είναι οι κυριότεροι παράγοντες της μεγαλύτερης ποσοστιαίας φοροδιαφυγής σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τα οργανωτικά προβλήματα αναφορικά με τη διάρθρωση των φορολογικών υπηρεσιών παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα της συνδικαλιστικής οργάνωσης των υπαλλήλων του υπουργείου οικονομικών www.poe.doy.gr

¹⁹ Ο όρος «έμμεσος τρόπος» χρησιμοποιείται προκειμένου να καταδείξει ότι με την τεκμαρτή μέθοδο, δεν μπορεί να διαπιστωθεί επακριβώς η φορολογητέα ύλη που έχει διαφύγει του φόρου, αλλά κατά προσέγγιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ Ή ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Για την πληρέστερη κατανόηση της ανάλωσης κεφαλαίου και τον τρόπο υπολογισμού αυτής, κρίνεται απαραίτητο στο κεφάλαιο αυτό να γίνει μια λεπτομερή ανάλυση στην έννοια των τεκμηρίων. Η ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών αποτελεί σήμερα το «ισχυρότερο όπλο» για την **κάλυψη των τεκμηρίων** δαπανών και διαβίωσης.

5.1 Η ΉΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Ποια όμως η έννοια της λέξης «τεκμήριο»;

Στην ελληνική γλώσσα η λέξη **τεκμήριο** συνδέεται με ένα γεγονός ή δεδομένο που παρέχει τη βάση για την εξαγωγή ενός αποτελέσματος, όπως για παράδειγμα το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορούμενου. Στη νομική γλώσσα ο όρος τεκμήριο δηλώνει τη λογική κρίση, δεχόμενοι δηλαδή ένα γνωστό γεγονός, δεχόμαστε την ύπαρξη ενός άγνωστου γεγονότος. Η διάκριση των τεκμηρίων μπορεί να γίνει σε δύο κατηγορίες, τα νόμιμα και τα δικαστικά. Στα νόμιμα η λογική επαγωγή προκαθορίζεται από τον ίδιο το νόμο, ενώ στα δικαστικά αφήνεται στη δικαστική κρίση. Τα νόμιμα τεκμήρια διακρίνονται επίσης σε απλά και σε απόλυτα. Τα απλά απαλλάσσουν εκείνους χάρη των οποίων έχουν συσταθεί, από το βάρος της απόδειξης, αφήνοντας όμως στο άλλο μέρος τη δυνατότητα να αποδείξει το αντίθετο. Τα απόλυτα δεν προσφέρουν τη δυνατότητα απόδειξης του αντίθετου (enacademic.gr).²⁰

Τα τεκμήρια συγκεντρώνουν αρκετά πλεονεκτήματα, κυρίως λόγω της αναμφισβήτητης συμβολής τους στην υποβολή σε φόρο της φορολογητέας ύλης, που σε διαφορετική περίπτωση δεν θα είχε υποβληθεί στον φόρο. Με την τεκμαρτή μέθοδο καθίσταται δυνατή η υποβολή στον φόρο κρυφών εισοδημάτων και φορολογητέας ύλης που θα έμενε εκτός πεδίου εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας (Μπάρμπας Ν, 2008). Επίσης επιτυγχάνεται η υποβολή στο φόρο της ωφέλειας ή άλλων πηγών εισοδήματος, που συνδέονται άρρηκτα με τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αυξάνονται τα δημόσια έσοδα, υλοποιώντας ταυτόχρονα και έναν από τους βασικότερους σκοπούς του φόρου, τον ταμειευτικό.

Στο φορολογικό δίκαιο το τεκμήριο, αποτελεί **έναν έμμεσο τρόπο υπολογισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Η Φορολογική Διοίκηση δηλαδή ορίζει ένα ελάχιστο εισόδημα**

²⁰ https://greek_greek.en-academic.com/171504/%CF%84%CE%B5%CE%BA%CE%BC%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF

το οποίο απαιτείται για να μπορεί ο φορολογούμενος να συντηρεί τα περιουσιακά του στοιχεία κινητά και ακίνητα (αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής, κατοικίες κύριες και δευτερεύουσες) καθώς και του ελάχιστου κόστους διαβίωσης του (Α.Α.Δ.Ε, 2020)²¹. Αν το ελάχιστο αυτό εισόδημα ξεπερνάει το πραγματικό, τότε η βάση υπολογισμού του φόρου είναι το τεκμαρτό ποσό και όχι το πραγματικό (insuranceinnovation.gr, 2017)²².

Το τεκμήριο που ο κάθε ένας μας έρχεται να αντιμετωπίσει κάθε χρόνο με την υποβολή της Φορολογικής του Δήλωσης, είναι το βασικό ελάχιστο τεκμήριο των 3.000 ευρώ για τον άγαμο και των 5.000 ευρώ για το ζευγάρι που είναι σε γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης, προσαυξανόμενο κατά περίπτωση με τα τεκμήρια κατοχής περιουσιακών στοιχείων. **Αν αθροίζοντας όλα τα τεκμήρια του φορολογούμενου, το ποσό ξεπερνάει το πραγματικό δηλωθέν εισόδημα του, τότε ο προσδιορισμός του φόρου θα γίνει με την τεκμαρτή μέθοδο** (insuranceinnovation.gr, 2017).

Επί παραδείγματι, μισθωτός, άγαμος, για το φορολογικό έτος 2019 προσλήφθηκε και εργάστηκε για 3 μήνες, ενώ τους υπόλοιπους μήνες του έτους δεν έλαβε επίδομα ανεργίας, ούτε και κάποιου άλλου είδους εισόδημα. Το ποσό που έλαβε για τους μήνες που εργάστηκε ανήλθε στο ποσό των 2.400 ευρώ. Όμως ο μισθωτός του παραδείγματος, έχει στην κατοχή του και ένα όχημα που με βάση τον κυβισμό του, ορίζει ένα τεκμήριο 3.400 ευρώ. **Η λογική πίσω από το τεκμήριο** είναι ότι για το όχημα αυτό έγιναν δαπάνες όπως π.χ ασφάλεια, καύσιμα, τέλη κυκλοφορίας, έξοδα συντήρησης. Αφού ο φορολογούμενος μπόρεσε και έκανε αυτές τις δαπάνες είχε το εισόδημα για να συντηρήσει το όχημά του άρα τα εισοδήματά του δεν ήταν μόνο τα 2.400 ευρώ αλλά το μεγαλύτερο ποσό των 3.400 ευρώ ανεξάρτητα που δεν προσδιορίζεται επακριβώς το πώς έλαβε το ποσό αυτό (insuranceinnovation.gr, 2017)²³.

5.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Αρκετά φορολογικά συστήματα άλλων χωρών χρησιμοποιούν τα φορολογικά τεκμήρια ως μέσο υπολογισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η έννοια των φορολογικών τεκμηρίων είναι εντελώς άγνωστη. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι οι περισσότερες συναλλαγές γίνονται με «πλαστικό χρήμα», επομένως το έργο της Φορολογικής Διοίκησης γίνεται ευκολότερο, καθώς είναι σε θέση να εντοπίσει άμεσα στις πραγματικές δαπάνες των φορολογούμενων (Κάλδης Δ, 1996).

²¹ <https://www.aade.gr/polites/eisodima>

²² <https://insuranceinnovation.gr/forum/tekmiria-ti-ine-ke-polla-alla-erotimata/>

²³ <https://insuranceinnovation.gr/forum/tekmiria-ti-ine-ke-polla-alla-erotimata/>

Στη Γαλλία από την άλλη τόσο τα τεκμήρια διαβίωσης όσο και τα τεκμήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων χρησιμοποιούνται ευρέως ως μέσα προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, δηλαδή του πόθεν έσχες. Παρόλα αυτά τα τεκμήρια διαβίωσης ως μέσο προσδιορισμού φορολογητέας ύλης εφαρμόζονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις έτσι ώστε να μην απέχει πολύ από το πραγματικό εισόδημα, ενώ οι φορολογούμενοι έχουν την δυνατότητα αμφισβήτησης του ποσού που προκύπτει από τον τεκμαρτό προσδιορισμό του εισοδήματος (Κάλδης Δ, 1996).

5.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πρώτη προσπάθεια θέσπισης ενός έμμεσου συστήματος φορολόγησης ανάλογο με αυτό που είχε εισαχθεί στη Γαλλία, ξεκίνησε στη χώρα μας το 1919 με την ψήφιση τριών βασικών φορολογικών νόμων: του **N. 1640/19** « Περὶ φορολογίας καθαρών προσόδων», του **N.1641/19** «Περὶ φορολογίας κληρονομιών» και του **N.1642/19** « Περὶ φορολογίας υπερτιμήματος» (Γραβιάς, 2014).

Για πρώτη φορά με τις ανωτέρω διατάξεις καθιερώνονται τα τεκμήρια, για ορισμένες κατηγορίες φορολογούμενων που είχαν υψηλή κοινωνική θέση, στοιχείο το οποίο θεωρήθηκε ότι συνηγορούσε στην ύπαρξη και ενός ανάλογου εισοδήματος (Χουρδάκη, 2018).

Το 1955 με το **N. 3323** (ΦΕΚ Α -214) δημιουργήθηκε η ουσιαστική βάση για όλα τα μεταγενέστερα νομοθετήματα που αφορούσε στον καθορισμό και τις προϋποθέσεις εφαρμογής των τεκμηρίων επί των δαπανών σε περιπτώσεις αδυναμίας εντοπισμού της φορολογητέας ύλης. Ο ανωτέρω νόμος απέτυχε, γεγονός που επέφερε πολλές αλλαγές και τροποποιήσεις του τα επόμενα χρόνια, συνοψίζοντας κυρίως στα: Ν.Δ 4242/1962, Ν.Δ 4444/64, Α.Ν 239/67, Α.Ν 258/68, Ν.Δ 1077/71, Ν.250/73 και Ν. 12/75 (Φορτσάκης, και συν., 2014).

Τα τέλη της δεκαετίας του 70 είναι ωστόσο το χρονικό σημείο – ορόσημο στην ιστορία των τεκμηρίων, καθώς ο **N.820/78** επέφερε σημαντικές αλλαγές στο Ν. 3323/55 και αποτέλεσε την απαρχή για την εφαρμογή των τεκμηρίων στην Ελλάδα. Περί λήψεως μέτρων για την περιστολή της φοροδιαφυγής και άλλων τινών διατάξεων ορίζονται οι κατηγορίες οι οποίες συνιστούν την έννοια των τεκμηρίων, οι οποίες με επιπλέον προσθήκες ισχύουν μέχρι σήμερα. Πρόκειται για έναν νόμο ο οποίος έδωσε μεγάλη έμφαση και έκταση στη χρήση του τεκμαρτού τρόπου προσδιορισμού του εισοδήματος, όπως προκύπτει και από την εισηγητική του έκθεση, προκαλώντας πλήθος αντιδράσεων, ιδίως ένεκα του γεγονότος ότι τα προβλεπόμενα σε αυτόν

τεκμήρια αρχικά θεσπίστηκαν ως αμάχητα. Συγκεκριμένα, με το άρθρο 10 του εν λόγω νόμου καθιερώθηκε το σύστημα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων βάσει: της τεκμαρτής ετήσιας δαπάνης διαβίωσης, λαμβάνοντας υπόψη: την ετήσια τεκμαρτή δαπάνη συντηρήσεως και κυκλοφορίας Ε.Ι.Χ. ανάλογα των φορολογήσιμων ίππων την ετήσια δαπάνη δευτερευουσών κατοικιών, την ετήσια δαπάνη για τη μισθοδοσία των οικιακών βοηθών και του λοιπού προσωπικού και τη δαπάνη σκαφών αναψυχής ιδιωτικής χρήσεως και της τεκμαρτής ετήσιας δαπάνης απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, λαμβάνοντας υπόψη τα πραγματικά ποσά που κατεβλήθησαν για: αγορά ακινήτων, αυτοκινήτων, πλοίων αναψυχής, σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας ανέγερση ακινήτων χορήγηση δανείων προς εταιρείες στις οποίες μετέχουν ως εταίροι. Η βασική σκέψη για την τότε καθιέρωση των τεκμηρίων ήταν ότι οι φορολογούμενοι δεν μπορούσαν να διαθέτουν χρήματα και να προβαίνουν σε καταναλωτικές δαπάνες χωρίς να υφίσταται η ανάλογη οικονομική δυνατότητα. Η τυχόν διαφορά που προέκυπτε από τα δηλωθέντα εισοδήματα και των χρηματικών ποσών που είχαν διατεθεί και την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών ή την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων θεωρούνταν ως εισόδημα που είχε αποκρυφτεί και ως εκ τούτου, για λόγους φορολογικής δικαιοσύνης, έπρεπε να φορολογηθεί²⁴.

Ακολούθησε ο **Ν.1828/1989**, ο οποίος ήρθε να αντικαταστήσει άρθρα, τόσο του Ν. 3323/55, όσο και του Ν. 820/78. Η **ΠΟΛ 1094/1989** του Υπουργείου Οικονομικών καθόριζε με σαφήνεια τον τρόπο προσδιορισμού του εισοδήματος βάσει πραγματικών δαπανών και δαπανών διαβίωσης (τα λεγόμενα τεκμήρια βιωσιμότητας) (Φορτσάκης & Σαββαΐδου, 2014). Η παράγραφος 4 του άρθρου 5 καθόριζε επίσης τις προϋποθέσεις αμφισβήτησης ποσού τεκμαρτής δαπάνης και η παράγραφος 6 τις εξαιρέσεις από την εφαρμογή τεκμηρίων (Βαλαβάνης, 2017).

Τα τεκμήρια συνέχισαν να υφίστανται στις διατάξεις των άρθρων 15 έως 19 του **Ν. 2238/94**, ο οποίος δέχτηκε πολλές τροποποιήσεις διαχρονικά, με αποτέλεσμα να είναι δυσχερής η εφαρμογή του. Το σκεπτικό που ακολούθησε ο νομοθέτης, ήταν βασισμένο στις αρχές του Ν. 3323/55 προσαρμοσμένο στις επιταγές της εποχής (Βαλαβάνης, 2017). Επί της ουσίας πρόκειται για τον προϊσχύοντα Κ.Φ.Ε, ο οποίος παρά την κατάργησή του ήδη από το 2013, απασχολεί ακόμη μάλλον στον ίδιο βαθμό με τον ισχύοντα Κ.Φ.Ε, καθώς η ερμηνεία των διατάξεων του δημιούργησε πλούσια νομολογία ενώ παράλληλα εφαρμόζεται και σήμερα επί

²⁴ <https://www.taxheaven.gr/law/820/1978>

εισοδήματος διαχειριστικών περιόδων έως 31/12/2013, οι οποίες υπό ορισμένες προϋποθέσεις ενδέχεται να μην έχουν υποπέσει σε παραγραφή.

Ο **N.3842/2010** επέφερε μεγάλες αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού των τεκμηρίων. Εξαιτίας βέβαια της μείωσης των εισοδημάτων που είχε επιφέρει η οικονομική κρίση, η φορολογική επιβάρυνση των πολιτών από την εφαρμογή των τεκμηρίων ήταν τεράστια, καθώς υπήρχε αδυναμία κάλυψης των τεκμηρίων που είχαν αποκτηθεί τα προηγούμενα χρόνια (Βαλαβάνης, 2017).

Τέλος ο **N. 4172/2013** κωδικοποίησε τα άρθρα του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος(Κ.Φ.Ε). Για πρώτη φορά εισάγεται μια νέα φιλοσοφία ως προς τον τρόπο φορολόγησης φυσικών και νομικών προσώπων.. **Σταδιακά ο «τεκμαρτός» προσδιορισμός ονομάστηκε «αντικειμενικός» και αργότερα «εναλλακτικός», ωστόσο η ουσία των σχετικών διατάξεων παραμένει αμετάβλητη** (Φινοκαλιώτης, 2014). Σήμερα παρά τη σφοδρή κριτική που έχουν δεχθεί από μερίδα της θεωρίας και της νομολογίας αλλά **και παρά τις κατά καιρούς κυβερνητικές εξαγγελίες περί κατάργησής τους**, τα τεκμήρια εξακολουθούν να προβλέπονται στις διατάξεις του ν.4172/2013 στα άρθρα 30 έως και 34, τα οποία επικεντρώνονται σε εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας, ενώ το άρθρο 28 αναφέρει τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου και προσδιορισμό των εσόδων (Βαλαβάνης, 2017).

5.4 ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Η θέσπιση των τεκμηρίων ενδεχομένως να έρχεται σε σύγκρουση με μείζονος σημασίας δικαιώματα. Από τη μία πλευρά υφίσταται «ο ευγενής σκοπός της πάταξης της φοροδιαφυγής», η οποία συνιστά μία από τις σοβαρές **εγχώριες παθογένειες**, από την άλλη πλευρά σταθμίζεται «η αρχή της φορολογικής δικαιοσύνης», η οποία επιβάλλει προσαρμογή των φορολογικών βαρών στην **πραγματική** φοροδοτική ικανότητα των πολιτών. Απολύτως συμβατή με την ως άνω αρχή είναι εκ πρώτης όψεως **η πραγματική και όχι η τεκμαρτή μέθοδος φορολόγησης του εισοδήματος**. Και αυτό διότι η τεκμαρτή μέθοδος όπως προαναφέρθηκε στηρίζεται σε γενικές **εξωτερικές ενδείξεις**, οι οποίες δε βρίσκονται σε στενή σχέση με το πραγματικό εισόδημα του κάθε φορολογουμένου, αναντιρρήτως εμπεριέχεται το ενδεχόμενο της διαπράξεως λαθών και της συναγωγής συμπερασμάτων μη εχόντων σχέση με την πραγματικότητα (Μπάρμπας, 2008). Με αυτό το σκεπτικό αρκετοί **εκπρόσωποι της θεωρίας** τάχθηκαν **υπέρ** της θέσπισης τεκμηρίων ως όπλο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής,

η οποία πλήττει τη φορολογική ισότητα και επιβαρύνει μέρος των πολιτών π.χ. μισθωτούς και συνταξιούχους (Μπάρμπας, 2008), ενώ άλλοι θεωρούν τα τεκμήρια **πλασματικά** και **ισοπεδωτικά** τα οποία πλήττουν μικρομεσαίες επιχειρήσεις και επαγγελματίες και αφήνουν στο απυρόβλητο μεγαλύτερες εταιρίες, καθώς τα νομικά πρόσωπα δε φορολογούνται βάσει τεκμηρίων (Τουσιδόνη, 2019). Αρκετοί είναι οι προβληματισμοί εκφράζονται και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες *το φορολογικό βάρος βάσει του τεκμηρίου* είναι τέτοιο που έχει αποτρεπτικά αποτελέσματα στις ενέργειες του φορολογούμενου, οπότε είναι ενδεχόμενο το τεκμήριο να προσβάλει την **«ανθρώπινη αξία του φορολογούμενου πολίτη»**, **«την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του»** και **«την οικονομική και ατομική του ελευθερία»** (Πανταζόπουλος, 2012). Κοινή μάλλον αντίληψη αποτελεί ότι σε κάθε περίπτωση η χρήση των φορολογικών τεκμηρίων πρέπει να γίνεται με **«φειδώ»** και μόνο στις περιπτώσεις που ο πραγματικός προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης είναι ανέφικτος. Σε αντίθετη περίπτωση, ενισχύεται η τυποποίηση του φορολογικού συστήματος και τίθεται υπό αμφισβήτηση η τήρηση της αρχής της νομιμότητας του φόρου και η αρχή της φορολογίας βάσει της φοροδοτικής ικανότητας (Αναστόπουλος & Φορτσάκης, 2003).

5.5 Η (ΑΝΤΙ)ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε, οι ρυθμίσεις που αφορούσαν στα τεκμήρια αποτέλεσαν αντικείμενο κριτικής αμφισβητήσεων, ιδίως όπως θεσπίστηκαν με το Ν.820/1978 όπου είχαν αμάχητο χαρακτήρα. Συγκεκριμένα στο άρθρο 12§ 3 του εν λόγω νόμου, προβλεπόταν η μη δυνατότητα αμφισβήτησης της ετήσιας συνολικής τεκμαρτής δαπάνης από το φορολογούμενο. Η συνταγματικότητα της συγκεκριμένης διάταξης απασχόλησε πολύ έντονα την ελληνική νομολογία η οποία και διχάστηκε επί του θέματος. Το 1982 με το Ν.1249/1982 ο χαρακτήρας τους μετατράπηκε σε μαχητό²⁵. Οι αιτίες που είχαν διατυπωθεί ήταν ότι με τη χρήση τεκμηρίων *παραβιάζονται οι συνταγματικές αρχές της ισότητας και της νομιμότητας του φόρου (αρθ.4 παρ.5 και 78 του Συντάγματος)*. Επιπλέον παραβιάζεται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του φορολογούμενου (άρθρο 20 παρ.1 του Συντάγματος) (Δαγτόγλου, 2004). Αρκετές υπήρξαν οι αποφάσεις, κυρίως των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων που τάχθηκαν υπέρ της αντισυνταγματικότητας των τεκμηρίων²⁶.

²⁵ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/31209/nomos-1249-1982>

²⁶ Δ.Π.Αθ. 102/1980 σελ.267
Δ.Π.Θες. 1903/1980 σελ 76
Δ.Π.Θες.1932/1980
Δ.Π Λειβαδιάς 97/1980
Δ.Εφ. Χανίων 35/82

Με αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας επικράτησε η άποψη ότι η μέθοδος του τεκμαρτού προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης *συνεισφέρει* στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Κρίθηκε ακόμα ότι με τα τεκμήρια, δεν επιβάλλεται φόρος «επί πλασματικής φορολογητέας ύλης», αλλά καθιερώνεται ***ειδική μέθοδος εξεύρεσης υπαρκτής μεν αλλά εμφανούς φορολογητέας ύλης***.²⁷ Χαρακτηριστική ήταν η 1647/1994 απόφαση του ΣτΕ η οποία καθορίζει τα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των φορολογικών τεκμηρίων ως συμβατών με τις συνταγματικές διατάξεις. Αποφαινεται δηλαδή πως τα τεκμήρια ***«αφενός μεν οφείλουν να συνάδουν με τα διδάγματα της κοινής πείρας και να αποβλέπουν στη φορολόγηση πραγματικών χρηματικών ποσών και αφετέρου να είναι μαχητά για το φορολογούμενο»***.²⁸

Συνταγματικά χαρακτηρίστηκαν και τα τεκμήρια βιωσιμότητας του ν.1591/1986 με σειρά αποφάσεων, καθώς κρίθηκε ότι ***«τόσο η βάση του τεκμηρίου όσο και το συμπέρασμα συνάδουν προς τα δεδομένα της κοινής πείρας, ενώ σε κάθε περίπτωση το εν λόγω τεκμήριο είναι μαχητό»***. Ωστόσο οι διατάξεις αυτές καταργήθηκαν 3 χρόνια μετά τη θέσπισή τους. Αρχικά τα τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια διατύπωσαν διαφορετικές θέσεις τασσόμενα άλλα υπέρ και άλλα κατά της συνταγματικότητας των σχετικών διατάξεων (Πανταζόπουλος, 2012).

Εν τέλει το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπ αρ. 2919/2000 απόφαση, έκρινε ***«συνταγματικά επιτρεπτό τον προσδιορισμό του ελάχιστου καθαρού εισοδήματος ατομικών επιχειρήσεων με βάση τη μισθωτική αξία της επαγγελματικής εγκατάστασης κλπ θεωρώντας τα κριτήρια του νόμου αντικειμενικά»***, συνάδοντα με την κοινή πείρα και δεκτικά αμφισβήτησης εκ μέρους του φορολογούμενου. Με τον ν. 2753/1999, ο αντικειμενικός αυτός προσδιορισμός καταργήθηκε 5 χρόνια μετά τη θέσπισή του. Καταληκτικά, η σύλληψη της φοροδιαφυγής μέσω και τη χρήσης των τεκμηρίων υπό τις τεθείσες προϋποθέσεις, επικράτησε έναντι των προβληματισμών, με αποτέλεσμα τα τεκμήρια να χαρακτηρισθούν ως

ΣτΕ1694/1990 γνώμη της μειοψηφίας (σελ 496)

ΣτΕ 4340/1983 κρίθηκαν τα εξής «υπό την τριαύτην δομήν του το ανωτέρω σύστημα τεκμαρτού προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος των φυσικών προσώπων στηρίζεται εις τεκμήρια των οποίων η βάση και τα συμπεράσματα ανταποκρίνονται προς τα δεδομένα της κοινής πείρας, εξ επόψεως ίδια του ύψους των τεκμαιρόμενων δαπανών και του ποσοστού συμμετοχής των εις τον οικογενειακόν προϋπολογισμόν και, επομένως είναι σύστημα ανεκτόν υπό του Συντάγματος προς εξακρίβωσιν της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων»

²⁷ ΣτΕ 4340/1983 κρίθηκαν τα εξής «υπό την τριαύτην δομήν του το ανωτέρω σύστημα τεκμαρτού προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος των φυσικών προσώπων στηρίζεται εις τεκμήρια των οποίων η βάση και τα συμπεράσματα ανταποκρίνονται προς τα δεδομένα της κοινής πείρας, εξ επόψεως ίδια του ύψους των τεκμαιρόμενων δαπανών και του ποσοστού συμμετοχής των εις τον οικογενειακόν προϋπολογισμόν και, επομένως είναι σύστημα ανεκτόν υπό του Συντάγματος προς εξακρίβωσιν της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων»

²⁸ ΣτΕ 2779/1994, 5201/1996 ΔΦΝ 50, σελ 1505, Δ.Π Αθ.13588/1998, ΔΕΕ τ.6/1999

«**συνταγματικώς ανεκτά**» και παρά τις πολυάριθμες νομοθετικές τροποποιήσεις που έχουν υποστεί, να αποδεικνύουν την αντοχή τους στο χρόνο, μιας και περιλαμβάνονται μέχρι και σήμερα στον Κ.Φ.Ε., 42 χρόνια μετά την καθιέρωση τους και σχεδόν έναν αιώνα από την πρώτη θεσμοθέτησή τους (Φινοκαλιώτης, 2014).

5.6 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ.

Όπως προαναφέρθηκε τα **άρθρα 30 έως και 34 του Ν.4172/2013** επικεντρώθηκαν σε **«εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας»**. Το σύστημα του τεκμαρτού προσδιορισμού εισοδήματος βασίζεται στην αναζήτηση της **προέλευσης χρηματικών ποσών που αποδεδειγμένα κατέβαλε ο φορολογούμενος είτε για την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων ή αγαθών είτε για την πραγματοποίηση δαπανών**. Με κριτήριο τη φύση των τεκμηρίων και την έννομη συνέπεια αυτών στον προσδιορισμό του τεκμαρτού εισοδήματος, αυτά διακρίνονται σε δύο κατηγορίες **α) στα τεκμήρια διαβίωσης (τα οποία πλέον ορίζονται στο άρθρο 31 ν.4172/2013) β) στα κριτήρια απόκτησης περιουσιακών στοιχείων (τα οποία ορίζονται στο άρθρο 32 ν.4172/2013)**. Η θέσπιση των τεκμηρίων διαβίωσης στηρίζεται στην κοινώς αποδεκτή άποψη ότι ορισμένα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου, όπως κατοικίες, ΙΧ οχήματα, σκάφη αναψυχής κ.α είναι **«ενδεικτικά της οικονομικής ευμάρειας των κατόχων τους»** (Χουρδάκη, 2018). Στηριζόμενοι σε αξιολογικά κριτήρια, λογίζεται ότι οι δαπάνες τις οποίες πραγματοποιεί ο φορολογούμενος, όπως αυτές καθορίζονται αντικειμενικά και περιοριστικά εκ του νόμου, **αντιστοιχούν** στην ύπαρξη αντίστοιχου φορολογητέου εισοδήματος. Με απλά λόγια ο νομοθέτης υποστηρίζει ότι ένα η διάθεση περιουσιακών στοιχείων από ένα πρόσωπο προϋποθέτει έναν **«οικονομικό βίο»** ο οποίος υπερβαίνει τα δηλωθέντα εισοδήματά του (Μέντης, 2018).

Ως προς το δεύτερο είδος τεκμηρίων, ο νομοθέτης παρότι τα χαρακτηρίζει ως τεκμήρια **«απόκτησης περιουσιακών στοιχείων»** δεν ακριβολογεί και αυτό διότι, μεταξύ των τεκμηρίων που προβλέπονται στο άρθρο αυτό, συμπεριλαμβάνονται και τεκμήρια (δαπάνες), οι οποίες δεν συνιστούν για τον φορολογούμενο απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, αλλά τεκμήρια των περ. δ και ε. του άρθρου αυτού (χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε και δωρεάς χρηματικού ποσού) από τις δαπάνες των οποίων, **προδήλως** ουδέν περιουσιακό στοιχείο αποκτά ο δανειστής ή ο δωρητής. Συνεπώς, ορθός είναι όχι ο όρος **«τεκμήρια (ή δαπάνες) απόκτησης περιουσιακών στοιχείων»**, αλλά ο όρος **«τεκμήρια (ή δαπάνες) χρηματικής καταβολής»**, αφού κοινό και αναγκαίο χαρακτηριστικό για τη λειτουργία τους ως τεκμηρίων

είναι **η καταβολή χρηματικού ποσού**, η οποία συνιστά την πραγματική βάση του νομοθετικού αυτού τεκμηρίου εισοδήματος (Μέντης, 2018).

5.6.1. Άρθρο 30 του Ν.4172/2013

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, όταν το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου είναι μεγαλύτερο από το συνολικό του εισόδημα, υποβάλλεται σε εναλλακτική ελάχιστη φορολογία. Στην περίπτωση αυτή στο φορολογητέο εισόδημα έρχεται να προστεθεί η διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού και του πραγματικού εισοδήματος η οποία στη συνέχεια φορολογείται με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου 34 (Ν.4172/2013).

5.6.2 Άρθρο 31 του Ν.4172/2013

Για τον υπολογισμό του τεκμαρτού εισοδήματος βασικό ρόλο παίζουν οι ετήσιες αντικειμενικές δαπάνες. Περαιτέρω διευκρινίσεις που δόθηκαν με την ΠΟΛ 1076/2015 όρισαν ως λαμβανόμενες δαπάνες κατά τον υπολογισμό του τις κάτωθι²⁹:

A) Ιδιοκατοικούμενες ή μισθωμένες ή δωρεάν παραχωρηθείσες κύριες κατοικίες.

Με την περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 ορίζεται ότι « **η ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης με βάση τα τετραγωνικά μέτρα της ιδιοκατοικούμενης ή μισθωμένης ή δωρεάν παραχωρούμενης κύριας κατοικίας υπολογίζεται κλιμακωτά ως ακολούθως**»³⁰:

- Μέχρι και τα 80 τ.μ. κύριοι χώροι, 40 ευρώ ανά τ.μ.
- Από 81 τ.μ μέχρι και 120 τ.μ κύριοι χώροι, 65 ευρώ ανά τ.μ
- Από 121 τ.μ μέχρι και 200 τ.μ κύριοι χώροι, 110 ευρώ ανά τ.μ
- Από 201 τ.μ μέχρι και 300 τ.μ κύριοι χώροι, 200 ευρώ ανά τ.μ
- Από 301 τ.μ και άνω κύριοι χώροι, 400 ευρώ ανά τ.μ.

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης των βοηθητικών χώρων της κύριας κατοικίας, **ορίζεται** ποσό σαράντα ευρώ (40) το τετραγωνικό μέτρο ανεξάρτητα από το μέγεθος της επιφάνειας.

Κατοικίες που βρίσκονται σε περιοχές με τιμή ζώνης, σύμφωνα με τον αντικειμενικό προσδιορισμό των ακινήτων, από δύο χιλιάδες οχτακόσια ευρώ (2.800) έως τέσσερις χιλιάδες εννιακόσια ενενήντα εννέα ευρώ (4.999) το τετραγωνικό μέτρο, τα παραπάνω ποσά προσαυξάνονται κατά ποσοστό σαράντα τοις εκατό (40%) και για περιοχές με τιμή ζώνης από

²⁹ <https://www.taxheaven.gr/circulars/20640/pol-1076-26-3-2015>

³⁰ Όπως περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του ν.4172/2013

πέντε χιλιάδες ευρώ (5.000) και άνω το τετραγωνικό μέτρο, κατά ποσοστό εβδομήντα τοις εκατό (70%)³¹. Με το ίδιο άρθρο, **ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές εκτός αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων θα λαμβάνεται υπόψη η τιμή εκκίνησης**. Τα ανωτέρω ποσά προσαυξάνονται, **για μονοκατοικίες** κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%). Με το ίδιο άρθρο διευκρινίζεται ότι ως μονοκατοικία νοείται κτίσμα που αποτελεί **λειτουργικά** μία μόνο κατοικία με τους βοηθητικούς χώρους (αποθήκες, θέσεις στάθμευσης κ.α), η οποία μπορεί να είναι σε ένα όροφο ή σε περισσότερους ορόφους και δεν εφάπτεται με άλλο κτίσμα είτε οριζόντια είτε κάθετα³². Διώροφη οικοδομή με ισόγειο κατάστημα και 1^ο όροφο κατοικία, ισόγειο διαμέρισμα που βρίσκεται σε επαφή με άλλο ισόγειο, ισόγεια επαγγελματική στέγη που βρίσκεται σε επαφή με άλλη μονοκατοικία, **δεν χαρακτηρίζονται μονοκατοικίες**. Τα ανωτέρω ισχύουν ανεξάρτητα αν έχει συσταθεί πράξη οριζόντιας ιδιοκτησίας. Μονοκατοικίες θεωρούνται επίσης και κτίσματα σε επαφή με άλλα, που ανήκουν όμως σε διαφορετικές κάθετες ιδιοκτησίες και πληρούν κατά τα λοιπά τις παραπάνω προϋποθέσεις³³.

Β) Ιδιοκατοικούμενες ή μισθωμένες ή δωρεάν παραχωρηθείσες δευτερεύουσες κατοικίες.

Ως **δευτερεύουσα κατοικία** λογίζεται το ήμισυ (1/2) της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης διαβίωσης εφόσον έχουμε κύρια κατοικία μαζί με το βοηθητικό χώρο της και αναλόγως της χρήσης (ετήσια μίσθωση/μηνιαία/εξάμηνη κ.τ.λ) διενεργείται **επιμερισμός** με βάση του μήνες. Εξαιρέση αποτελούν οι κενές κατοικίες (άνω των έξι μηνών)³⁴.

Γ) Ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης

Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, ετήσια αντικειμενική δαπάνη ισχύει και για τα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης.

Παραθέτουμε πίνακα με ορισμένες κατηγορίες αυτοκινήτων και τις αντίστοιχες αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης για πληρέστερη κατανόηση των ανωτέρω³⁵:

³¹ Όπως περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

³² Όπως περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

³³ Όπως περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

³⁴ Όπως περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

³⁵ Όπως άρθρο 31 του Ν.4172/2013

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ Ε.Ι.Χ

Κυβικά εκατοστά	Ετήσια αντικειμενική δαπάνη σε ευρώ		
	Μέχρι και 5 έτη	Από 5 έτη έως 10	Πάνω από 10 έτη
1000	4.000,00	2.800,00	2.000,00
1200	4.000,00	2.800,00	2.000,00
1400	5.200,00	3.640,00	2.600,00
1500	5.800,00	4.060,00	2.900,00
1600	6.400,00	4.480,00	3.200,00
1700	7.000,00	4.900,00	3.500,00
1800	7.600,00	5.320,00	3.800,00
1900	8.200,00	5.740,00	4.100,00
2000	8.800,00	6.160,00	4.400,00
2500	13.300,00	9.310,00	6.650,00

Πηγή: Κ.Φ.Ε, Άρθρο 31: Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης **«δεν εφαρμόζεται για επιβατικά ιδιωτικής χρήσης τα οποία είναι ειδικά διασκευασμένα για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες τουλάχιστον σε ποσοστό το εξήντα επτά τοις εκατό (67%)»**. Υπάρχουν βέβαια και άλλες εξαιρέσεις, αλλά για λόγους συντομίας δεν θα επεκταθούμε στην παρούσα μελέτη.

Δ) Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιωτικών σχολείων

Κατά τον υπολογισμό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης διαβίωσης, λαμβάνεται υπόψη η ετήσια δαπάνη που καταβάλλεται για ιδιωτικά σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, όπως αυτή προκύπτει από τις σχετικές αποδείξεις παροχής υπηρεσιών. Εξαιρούνται οι δαπάνες που καταβάλλονται σε εσπερινά γυμνάσια και λύκεια, καθώς και στα ειδικά σχολεία ατόμων με ειδικές ανάγκες³⁶.

Ε) Αντικειμενική δαπάνη οικιακών βοηθών, οδηγών αυτοκινήτων κ.τ.λ

Ετήσια αντικειμενική δαπάνη αποτελούν τυχόν ποσά που κάποιος καταβάλλει σε οικιακούς βοηθούς, οδηγούς, δασκάλους και λοιπό προσωπικό, η οποία ορίζεται «στο κατώτατο όριο αμοιβών» όπως αυτό προσδιορίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις για την αντίστοιχη κατηγορία εργαζομένων³⁷.

Στ) Δαπάνες σκαφών αναψυχής ιδιωτικής χρήσης

Α) Μηχανοκίνητα σκάφη ανοικτού τύπου (χωρίς χώρο ενδιαιτήσης), ταχύπλοα και μη, ολικού μήκους μέχρι 5 μέτρα, στο ποσό των τεσσάρων χιλιάδων ευρώ (4.000). Για τα πάνω από 5 μέτρα το ποσό αυξάνεται κατά δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ το μέτρο.

Β) Ιστιοφόρα ή μηχανοκίνητα ή μικτά σκάφη με χώρους ενδιαιτήσης:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΣΚΑΦΩΝ

Μήκος σκάφους	Ετήσια αντικειμενική δαπάνη
Μέχρι 7 μέτρα	12.000,00
Άνω των 7 μέτρων και μέχρι 10 μέτρα	+ 3.000 ευρώ για κάθε ένα επιπλέον μέτρο μήκους
Άνω των 10 μέτρων και μέχρι 12 μέτρα	+ 7.500 ευρώ για κάθε ένα επιπλέον μέτρο μήκους

³⁶ <https://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=670A3CF4572C6550.243FBA66C010&version=2014/10/31>

³⁷ Όπως περίπτωση ε' της παραγράφου 1 του ν.4172/2013.

Άνω των 12 μέτρων και μέχρι 15 μέτρα	+ 15.000 ευρώ για κάθε επιπλέον μέτρο μήκους
Άνω των 15 μέτρων και μέχρι 18 μέτρα	+ 22.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέτρο μήκους
Άνω των 18 μέτρων και μέχρι 22 μέτρα	+ 30.000 ευρώ για κάθε επιπλέον μέτρο μήκους
Άνω των 22 μέτρων	+ 50.000 ευρώ για κάθε επιπλέον μέτρο μήκους

Πηγή: ΚΦΕ, Άρθρο 31: Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

«Μείωση κατά ποσοστό πενήντα τοις εκατό (50%) προκειμένου για ιστιοφόρα σκάφη καθώς και για τα πλοία αναψυχής που έχουν κατασκευαστεί ή κατασκευάζονται στην Ελλάδα εξ' ολοκλήρου από ξύλο τύπων «τρεχαντήρι», «βαρκαλάς», «πέραμα», που προέρχονται από την ελληνική ναυτική παράδοση».

Μείωση αναλόγως της παλαιότητας κατά ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) με την πάροδο από πέντε (5) και μέχρι δέκα έτη (10) από το έτος **που νηολογήθηκε** για πρώτη φορά και τριάντα τοις εκατό (30%) για διάστημα άνω των δέκα ετών (10).

Παραθέτουμε πίνακα με περιπτώσεις μηχανοκίνητων ή μικτών σκαφών με χώρους ενδιαίτησης, για πληρέστερη κατανόηση των παραπάνω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ Η ΜΙΚΤΩΝ ΣΚΑΦΩΝ ΜΕ ΧΩΡΟΥΣ ΕΝΔΙΑΙΤΗΣΗΣ

Μήκος σκάφους	Μέχρι 5 έτη	Πάνω από 5 μέχρι 10 έτη	Πάνω από 10 έτη
7	12.000,00	10.200,00	8.400,00
8	15.000,00	12.750,00	10.500,00
9	18.000,00	15.300,00	12.600,00
10	21.000,00	17.850,00	14.700,00
11	28.500,00	24.225,00	19.950,00
12	36.000,00	30.600,00	25.200,00

13	51.000,00	43.350,00	35.700,00
14	66.000,00	56.100,00	46.200,00
15	81.000,00	68.850,00	56.700,00
16	103.500,00	87.975,00	72.450,00
17	126.000,00	107.100,00	88.200,00
18	148.500,00	126.225,00	103.950,00
19	178.500,00	151.725,00	124.950,00
20	208.500,00	177.225,00	145.950,00
21	238.500,00	202.725,00	166.950,00
22	268.500,00	228.225,00	187.950,00
23	318.500,00	270.725,00	222.950,00
24	368.500,00	313.225,00	257.950,00
25	418.500,00	355.725,00	292.950,00

Πηγή: Κ.Φ.Ε, Άρθρο 31: Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

Ζ) Δαπάνες αεροσκαφών, ελικοπτέρων, ανεμόπτρων

Με την περίπτωση ζ' του άρθρου 31 του Ν.4172/2013 «ορίζεται ο τρόπος υπολογισμού της αντικειμενικής δαπάνης για τα αεροσκάφη, ελικόπτερα και ανεμόπτερα κυριότητας ή κατοχής του φορολογουμένου, της συζύγου και των εξαρτώμενων μελών του ως εξής»:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ, ΓΙΑ ΑΝΕΜΟΠΤΕΡΑ, ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΟΣΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ
ΑΝΕΜΟΠΤΕΡΑ	8.000
ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΜΕ ΚΟΙΝΟ ΚΙΝΗΤΗΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΥΣΗΣ	65.000

ΣΤΟΒΙΛΟΕΛΙΚΟΦΟΡΑ	65.000
ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ	65.000
ΠΤΗΤΙΚΕΣ ΜΗΧΑΝΕΣ	20.000
ΑΕΡΙΟΠΡΟΩΘΟΥΜΕΝΑ (jet)	200 ευρώ/λίμπρα ώθησης

Πηγή: Κ.Φ.Ε, Άρθρο 31: Αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες

Τα ανωτέρω ισχύουν για σκάφη έως και εκατόν πενήντα (150) ίππους ισχύος κινητήρα. Για κάθε επιπλέον ίππο το ποσό προσαυξάνεται **κατά πεντακόσια ευρώ (500) για κάθε επιπλέον ίππο.**

Επιπλέον διευκρινίζουμε ότι:

- «Δεν λαμβάνεται υπόψη η αντικειμενική δαπάνη για τα αεροσκάφη και τα ελικόπτερα επαγγελματικής χρήσης εφόσον αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις κατάταξής τους ως επαγγελματικά από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, ήτοι να πληρούν τις προϋποθέσεις αδειοδότησης που ορίζει η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας ως εταιρείες παροχής αεροπορικών υπηρεσιών»³⁸.
- «Η αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης για τις περιπτώσεις που έχει παραχωρηθεί η χρήση αεροσκάφους, ελικοπτέρου και ανεμοπτέρου με χρησιδάνειο, βαρύνουν εξ ολοκλήρου τον χρήστη . Το ίδιο ισχύει και για τα σκάφη αναψυχής»³⁹.

η) Δαπάνες δεξαμενών κολύμβησης

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη για δεξαμενές κολύμβησης που προκύπτει για τον κάτοχο αυτής υπολογίζεται *κλιμακωτά* ως εξής (forin, 2019)⁴⁰:

Εκατόν εξήντα (160) ευρώ το τ.μ έως τα εξήντα (60) τετραγωνικά μέτρα και σε τριακόσια είκοσι (320) ευρώ το τ.μ, για επιφάνεια άνω των εξήντα (60) τετραγωνικών μέτρων.

Τα ανωτέρω ισχύουν και όταν η δεξαμενή είναι συναρμολογούμενη αφού ο νόμος δεν κάνει καμία διάκριση.

³⁸ Όπως περίπτωση ζ' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

³⁹ Όπως περίπτωση ζ' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

⁴⁰ Όπως περίπτωση η' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013

Προκειμένου για εσωτερική δεξαμενή κολύμβησης, τα παραπάνω ποσά αυτής της περίπτωσης διπλασιάζονται.

Η **μη χρήση πισίνας** αποδεικνύεται με πιστοποιητικό καταστροφής της.

θ) Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης

Σύμφωνα με την περίπτωση θ' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν.4172/2013, «Για κάθε φορολογούμενο πολίτη ορίζεται ετησίως το ποσό των(3.000) ευρώ προκειμένου για άγαμο, διαζευγμένο ή χήρο και στο ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ προκειμένου για συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση **ως αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης**». Μη εφαρμογή της ελάχιστης αντικειμενικής δαπάνης ισχύει μονάχα για φορολογούμενους που αποκτά εισόδημα μόνο από τόκους και ακίνητα βάση της περίπτωσης ε' του άρθρου 34 του Κ.Φ.Ε.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 31 το ποσό της αντικειμενικής δαπάνης, που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου, «μπορεί να αμφισβητηθεί από τον φορολογούμενο όταν αυτό είναι μεγαλύτερο από την πραγματική δαπάνη του φορολογουμένου και των εξαρτώμενων μελών που τον βαρύνουν, εφόσον αυτό αποδεικνύεται από τον υπόχρεο με βάση πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία». Τέτοια περιστατικά συντρέχουν ιδίως στο πρόσωπο των υπόχρεων, οι οποίοι (forin, 2019)⁴¹:

α)υπηρετούν τη στρατιωτική θητεία τους στις Ένοπλες Δυνάμεις,
β) είναι φυλακισμένοι,

γ) νοσηλεύονται σε νοσοκομείο ή κλινική,

δ) είναι άνεργοι και δικαιούνται βοήθημα ανεργίας,

ε)συγκατοικούν με συγγενείς πρώτου βαθμού και έχουν μειωμένες δαπάνες διαβίωσης, λόγω αποδεδειγμένης συμβολής στις δαπάνες αυτές των συγγενών τους με την προϋπόθεση ότι οι τελευταίοι αυτοί έχουν εισόδημα από εμφανείς πηγές,

στ) είναι ορφανοί ανήλικοι οι οποίοι έχουν στην κυριότητά τους επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης από κληρονομιά του πατέρα ή της μητέρας τους και

ζ) προσκομίζουν στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται ότι για λόγους ανώτερης βίας πραγματοποίησαν δαπάνη μικρότερη από την αντικειμενική.

Όταν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις περιπτώσεις αυτές, ο φορολογούμενος υποχρεούται να υποβάλει μαζί με τη δήλωσή του και τα αναγκαία δικαιολογητικά για την

⁴¹ Όπως παράγραφος 2 του άρθρου 31 του ν.4172/2013

απόδειξη των ισχυρισμών του. Η Φορολογική Διοίκηση ελέγχει την αλήθεια των ισχυρισμών και την ακρίβεια των αποδεικτικών στοιχείων του φορολογουμένου και μειώνει ανάλογα την ετήσια αντικειμενική δαπάνη, στην οποία αναφέρονται οι ισχυρισμοί και τα αποδεικτικά στοιχεία.

5.6.3 Άρθρο 32 του Ν. 4172/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του Ν.4172/2013 γίνεται προσδιορισμός των χρηματικών ποσών που πραγματικά καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, ποσών που στη συνέχεια λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του ετήσιου εισοδήματος (taxheaven, taxheaven, 2020)⁴².

Οι ανωτέρω διατάξεις έχουν ισχύ μονάχα για φυσικά πρόσωπα που πραγματοποιούν δαπάνες και όχι από επιτηδευματίες, όπου οι σχετικές αγορές καταχωρούνται στα τηρούμενα λογιστικά τους αρχεία.

Ο φορολογικός κάτοικος εξωτερικού, ο οποίος λαμβάνει *πραγματικό εισόδημα* στην Ελλάδα και πραγματοποιεί δαπάνη απόκτησης περιουσιακών στοιχείων στην Ελλάδα εάν αποδείξει, προσκομίζοντας τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, ότι το τίμημα της απόκτησης καταβλήθηκε στην αλλοδαπή δεν προσμετράτε η δαπάνη αυτή.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτής της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, **«ως ετήσια δαπάνη του φορολογουμένου της συζύγου του και των εξαρτώμενων μελών του λογίζονται τα χρηματικά ποσά που πραγματικά καταβάλλονται, για: (forin, 2019)⁴³»**

α) **Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων**, δίτροχων ή τρίτροχων αυτ/νων οχημάτων, πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας (forin, 2019).

β) **Αγορά επιχειρήσεων ή σύσταση ή αύξηση του κεφαλαίου επιχειρήσεων** που λειτουργούν ατομικώς ή με τη μορφή ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης ή ανώνυμης εταιρείας ή περιορισμένης ευθύνης εταιρείας ή ιδιωτικής κεφαλαιουχικής εταιρείας ή κοινωνίας ή κοινοπραξίας ή αστικής εταιρείας ή αγορά εταιρικών μερίδων και χρεογράφων γενικώς (forin, 2019).

γ) **Αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων** ή ανέγερση οικοδομών ή κατασκευή δεξαμενής κολύμβησης (forin, 2019).

⁴² Όπως άρθρο 32 του Ν.4172/2013

⁴³ Όπως παράγραφος 1 του άρθρου 32 του Ν.4172/2013

Σε ανέγερση οικοδομής εφόσον η ανέγερση διαρκέσει περισσότερο του ενός έτους, σε κάθε έτος σαν ποσό δαπάνης θα ληφθεί το αντίστοιχο του κόστους ανέγερσης στο ίδιο έτος, εκτός εάν χρόνος καταβολής έχει ορισθεί ο χρόνος αποπεράτωσης της οικοδομής (Ν.4172/2013).

Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται για επισκευή και συντήρηση κατοικίας δεν υπολογίζονται ως δαπάνη απόκτησης περιουσιακού στοιχείου. Αν όμως πρόκειται για προσθήκες, επεκτάσεις, τότε τίθεται θέμα δαπάνης απόκτησης (Ν.4172/2013).

δ) Χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε.

Τα δάνεια που χορηγούνται από φυσικό πρόσωπο σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα και για οποιοδήποτε λόγο εμπίπτουν στο άρθρο 32. Επομένως, εμπίπτουν και τα δάνεια και χρηματικές διευκολύνσεις που χορηγούν εταίροι, μέλη ή μέτοχοι στις εταιρίες που συμμετέχουν (Ν.4172/2013).

ε) Η ετήσια δαπάνη για δωρεές, γονικές παροχές ή χορηγίες

στ) Απόσβεση δανείων ή πιστώσεων οποιασδήποτε μορφής. Στο ποσό της δαπάνης αυτής περιλαμβάνεται και το ποσό των οικείων τόκων, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι τυχόν τόκοι υπερημερίας (Ν.4172/2013).

5.6.4 Άρθρο 33 του Ν.4172/2013

Με το άρθρο αυτό προσδιορίζεται περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν εφαρμόζεται η ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Οι διατάξεις επομένως των ανωτέρω άρθρων 31 και 32 δεν έχουν εφαρμογή σε περιπτώσεις όπως (Ν.4172/2013)⁴⁴:

α) επιβατικά οχήματα **αναπήρου**, το οποίο απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας

β) για **αλλοδαπούς**, οι οποίοι δεν διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα ή για τους Έλληνες που διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό και απασχολούνται σε γραφεία επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένα στη χώρα μας (Ν.4172/2013),

γ) για **επιχειρήσεις μεταπώλησης οχημάτων**, εφόσον υπάγονται στο ειδικό καθεστώς φορολογίας του άρθρου 45 του ν.2859/2000 και αποκλειστικά για την αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει από επιβατικά οχήματα που έχουν αγοραστεί προκειμένου να μεταπωληθούν (Ν.4172/2013).

⁴⁴ Όπως άρθρο 33 του Ν.4172/2013

δ) Για την αντικειμενική δαπάνη που προκύπτει με βάση σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, ανεξάρτητα από το μήκος και αν χρησιμοποιούν ή όχι προσωπικό. Η απαλλαγή αφορά φυσικά πρόσωπα που είναι **μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού** (Ν.4172/2013).

ε) Για την **αγορά πάγιου εξοπλισμού** επαγγελματικής χρήσης (μηχανήματα, έπιπλα, αυτοκίνητα, σκάφη, αεροσκάφη κ.α) από πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα και που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την άσκηση επιχείρησης ή ελευθέρου επαγγέλματος (Ν.4172/2013).

στ) Για αγορά **επιβατικών αυτοκινήτων** ιδιωτικής χρήσης, ειδικά διασκευασμένων για πρόσωπα που παρουσιάζουν **κινητικές αναπηρίες** που υπερβαίνουν σε ποσοστό το εξήντα επτά τοις εκατό (67%) (Ν.4172/2013).

ζ) Οι ετήσιες αντικειμενικές δαπάνες που υπολογίζονται σύμφωνα με το άρθρο 31 του παρόντος κώδικα προκειμένου για συνταξιούχους που έχουν υπερβεί το 65^ο έτος της ηλικίας τους εφαρμόζονται **μειωμένες κατά ποσοστό 30%** των όσων προκύπτουν σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις (Ν.4172/2013).

η) Για φυσικό πρόσωπο που έχει τη **φορολογική κατοικία του στην αλλοδαπή**, εφόσον δεν αποκτά εισόδημα στην Ελλάδα (Ν.4172/2013).

5.6.5 Άρθρο 34 του Ν.4172/2013

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 η **διαφορά** μεταξύ του **πραγματικού εισοδήματος** που δηλώθηκε από τον φορολογούμενο και του **τεκμαρτού εισοδήματος** των άρθρων 31 και 32 φορολογείται με:

- 1) τη φορολογική κλίμακα της παρ.1 άρθρου 15 του Κ.Φ.Ε, εφόσον ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μόνο από μισθωτή εργασία ή συντάξεις ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός του προκύπτει από μισθωτή εργασία ή συντάξεις.
- 2) τη φορολογική κλίμακα παρ. 1 άρθρου 29 του Κ.Φ.Ε εφόσον ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μονάχα από επιχειρηματική δραστηριότητα ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός του προκύπτει από επιχειρηματική δραστηριότητα
- 3) το φορολογικό συντελεστή 13% εφόσον ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μονάχα από αγροτική δραστηριότητα ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός του προκύπτει από αγροτική δραστηριότητα
- 4) τη φορολογική κλίμακα της παρ.1 του άρθρου 15 του Κ.Φ.Ε εφόσον ο φορολογούμενος είναι εγγεγραμμένος στο μητρώο ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ το κρινόμενο φορολογικό έτος.

Βάσει επομένως του άρθρου 34 ΚΦΕ γίνεται η κατηγοριοποίηση του εισοδήματος που ανήκει η προστιθέμενη διαφορά αντικειμενικών δαπανών. Η κατηγοριοποίηση του εισοδήματος είναι απαραίτητη για τον **υπολογισμό της προκαταβολής στο φόρο**, ο οποίος προκύπτει εάν αυτό το εισόδημα εντάσσεται στις κατηγορίες της επιχειρηματικής ή αγροτικής δραστηριότητας καθώς επίσης αν ο φορολογούμενος θα έχει τη μείωση του φόρου του άρθρου 16 από την αγορά αγαθών και υπηρεσιών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμών κατά περίπτωση.

Παρακάτω παραθέτουμε αναλυτικό πίνακα με τις περιπτώσεις φορολόγησης διαφοράς τεκμηρίου, ο οποίος αντλήθηκε από το τεύχος 834 της Μηνιαίας Φορολογικής και Δημοσιονομικής Επιθεώρησης, Μαΐου 2020 «Οδηγός Συμπλήρωσης Φορολογικών Δηλώσεων 2020».

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ (ΆΡΘΡΟ34. ΠΑΡ.1)

1	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Μόνο από μισθωτή εργασία/σύνταξη ή το μεγαλύτερο μέρος εισοδήματος από μισθωτή εργασία /σύνταξη ► κλίμακα μισθωτών
2	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Κεφάλαιο (πχ ακίνητη περιουσία) Υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου <p>αν τεκμήρια ≤ 9.500 ► κλίμακα μισθωτών αν τεκμήρια > 9.500 ► κλίμακα επιχειρηματικής δραστηριότητας</p>
3	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Μισθωτή εργασία μισθωτών Επιχειρηματική δραστηριότητα επιχειρημ.δραστ. <p>Μισθωτή εργασία > Επιχειρηματική δραστ ► κλίμακα Επιχ.δραστηριότητα> Μισθωτή εργασία ► κλίμακα</p>
4	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Μισθωτή εργασία μισθωτών Κεφάλαιο επιχειρημ.δραστ. <p>Μισθωτή εργασία > Κεφάλαιο ► κλίμακα Κεφάλαιο > Μισθωτή εργασία ► κλίμακα</p>
5	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Μισθωτή εργασία μισθωτών Επιχειρηματική δραστηριότητα επιχειρημ.δραστ Κεφάλαιο <p>Μισθωτή εργασία > Επιχ.δραστ + Κεφάλαιο ► κλίμακα Επιχ.δραστ + Κεφάλαιο > Μισθωτή εργασία ► κλίμακα</p>
6	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Μισθωτή εργασία (α) Επιχειρηματική δραστηριότητα (β) μισθωτών Κεφάλαιο (γ) επιχειρημ.δραστ. Υπεραξία μετ. κεφαλαίου (δ) <p>$\alpha > \beta + \gamma + \delta$ ► κλίμακα $\beta + \gamma + \delta > \alpha$ ► κλίμακα</p>
7	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Μισθωτή εργασία κλίμακα μισθωτών <p>Μισθωτή εργασία > Υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου ►</p>
8	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου > μισθωτή εργασία Επιχειρηματική δραστηριότητα Κεφάλαιο <p>Υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου ► κλίμακα επιχειρημ.δραστ. ► κλίμακα επιχειρηματικής δραστηριότητας</p>
9	Εισόδημα	<ul style="list-style-type: none"> Επιχειρηματική δραστηριότητα Υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου <p>► κλίμακα επιχειρηματικής δραστηριότητας</p>
1	Εισόδημα	<p>∅ (Δεν υπάρχει εισόδημα από καμία κατηγορία ή εγγεγραμμένος στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ) ► κλίμακα μισθωτών</p>

Πηγή: Ετήσια Φορολογική επιθεώρηση

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 2
ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΠΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6
ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Όπως προαναφέρθηκε στο ανωτέρω κεφάλαιο των τεκμηρίων, η **ανάλωση κεφαλαίου** αποτελεί σήμερα τον πιο αποτελεσματικό και εύκολο τρόπο «**απενεργοποίησης**» των **τεκμηρίων**. Στο κεφάλαιο αυτό επομένως θα παρατεθούν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο προσδιορισμού κεφαλαίου προηγούμενων ετών (ανάλωση κεφαλαίου). Με την ανάλωση κεφαλαίου, οι φορολογούμενοι μπορούν να καλύψουν **την όποια πρόσθετη διαφορά φορολογητέου εισοδήματος** έχει προκύψει λόγω της εφαρμογής των τεκμηρίων, αποφεύγοντας έτσι την πληρωμή υπέρογκων φόρων, επικαλούμενοι έσοδα δηλωθέντα ακόμη και πριν από 10,20 ή 30 χρόνια⁴⁵.

Τα τελευταία δε χρόνια, μετά τις αλλαγές που επήλθαν στα τεκμήρια με το ν.3842/2012 καθώς και τη μετέπειτα αύξηση τους με το ν.3986/2010 και ν.4110/2013, η ανάγκη για ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών από τους φορολογούμενους έγινε ακόμα πιο επιτακτική (Γραβιάς, 2014).

Στο τέλος του 2012, όταν ανέκυψε το ζήτημα των εμβασμάτων προς το εξωτερικό, της λίστας Λαγκάρντ, Μπόγιανς κ.α., το κεφάλαιο «ανάλωση κεφαλαίου» **επανήλθε δυναμικά** στο προσκήνιο, καθώς όσοι μετέφεραν χρήματα στο εξωτερικό καλούνταν να αποδείξουν αν τα χρήματα αυτά προέρχονταν από κεφάλαια προηγούμενων ετών ή από άλλη αιτία (Γραβιάς, 2014).

Εξετάζοντας κανείς τα στατιστικά στοιχεία της ετήσιας έκθεσης της Α.Α.Δ.Ε, μπορεί να διαπιστώσει ότι για το φορολογικό έτος 2019 από το σύνολο των υποβληθέντων ΔΦΦΠ, 1.590.683 υπόχρεοι, επικαλέστηκαν με την υποβολή της δήλωσής τους ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών. Το δε συνολικό άθροισμα του ποσού της ανάλωσης κεφαλαίου που επικαλέστηκαν ανήλθε στα 9.927.347.808,04 δις ευρώ. Μπορεί επομένως κανείς να φανταστεί, πόσα επιπλέον εκατομμύρια Έλληνες θα είχαν φορολογηθεί με τον τεκμαρτό

⁴⁵ Να θυμίσουμε εδώ ότι πριν τον ν. 2065/1992 υπήρχε χρονικός περιορισμός σχετικά με την ανάλωση κεφαλαίων προηγούμενων ετών. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 5 του ν. 3323/1195, η κάλυψη της τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης δεν μπορεί να γίνει με κεφάλαια που σχηματίστηκαν πριν την προηγούμενη πενταετία. Η διάταξη αυτή ίσχυε από το οικ.έτος 1989 έως και το οικ.έτος 1992, οπότε καταργήθηκε με τον ν.2065/1992.

προσδιορισμό, αν δεν είχαν στα χέρια τους το «ισχυρό όπλο» της ανάλωσης κεφαλαίου (Α.Α.Δ.Ε, 2020).

Το να προσδιορίσει κανείς το κεφάλαιο προηγούμενων ετών, αποτελεί για το ελληνικό φορολογικό σύστημα, πονοκέφαλο, όσων ασχολούνται με τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος. Η δυσκολία στην εύρεση του διαθέσιμου προς ανάλωση κεφαλαίου απορρέει τόσο στην προσπάθεια εντοπισμού των διάσπαρτων διατάξεων και στην ισχύ αυτών, όσο και στις πολλαπλές παραμέτρους που θα πρέπει κάθε φορά να ληφθούν υπόψη προκειμένου το τελικό αποτέλεσμα να είναι ορθό (Γραβιάς, 2014).

Αρκετές φορές στην προσπάθεια επίκλησης εισοδημάτων προηγούμενων ετών, γίνονται παρερμηνεύσεις και ξεκινούν τα προβλήματα αναφορικά με το ποιο είναι τελικά το πραγματικό κεφάλαιο που ο φορολογούμενος μπορεί να επικαλεστεί ως απόθεμα για την κάλυψη των τεκμηρίων (Τσουκαλάς, 2019).

6.1 ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Ο ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Σύμφωνα με τα υπ' αριθμ. 1103493/2592/Α0012/4.1.2005 και 1087172/1642/Α0012/25.10.2005 έγγραφα της Δ/σης Φορολογίας Εισοδήματος, έγινε γνωστό ότι **δεν προβλέπεται χρονικός προσδιορισμός** για την κάλυψη των τεκμηρίων με ανάλωση κεφαλαίου, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τα έτη που επικαλείται ο φορολογούμενος **πρέπει να είναι συνεχόμενα και να φθάνουν μέχρι το προηγούμενο κρινόμενο έτος**. Τα ανωτέρω δεν ισχύουν κατά τα έτη που ο φορολογούμενος αποδεδειγμένα δεν ήταν υπόχρεος υποβολής Δ.Φ.Ε.

6.2 ΔΗΛΟΥΜΕΝΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Δηλούμενο εισόδημα είναι το συνολικό καθαρό εισόδημα από κάθε πηγή (μισθός, σύνταξη, ενοίκια, τόκοι, έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα κ.α.), που προκύπτει από τη συνάθροιση των θετικών και αρνητικών στοιχείων (τυχόν ζημίες του ίδιου έτους ή προηγούμενων ετών).

Σε κάθε περίπτωση στη δήλωση θα πρέπει να αναγράφονται όλα τα εισοδήματα του φορολογούμενου, ανεξάρτητα από τον τρόπο φορολόγησής τους, απαλλασσόμενα ή μη του φόρου. Ειδικά για τα εισοδήματα της παρ.1 του άρθρου 12 του Κ.Φ.Ε (τόκοι καταθέσεων) του οικ. Έτους 2013 δεν υφίσταται υποχρέωση δήλωσης του, εφόσον το συνολικό καθαρό ποσό δεν ξεπερνούσε τα διακόσια πενήντα (250) ευρώ⁴⁶.

⁴⁶ Ν.4172/2013

6.3 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ Η ΔΕΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

6.3.1 Περιπτώσεις εισοδημάτων που λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάλωση κεφαλαίου

6.3.1.1 Εισοδήματα από μισθούς, συντάξεις, εμπορική δραστηριότητα και ελευθέρια επαγγέλματα.

Οι ανωτέρω πηγές εισοδήματος αποτελούν και τις κυριότερες πηγές εσόδων που μπορεί να επικαλεστεί ο φορολογούμενος κατά την σύνταξη του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου. Από τα ανωτέρω εισοδήματα, λαμβάνεται υπόψη ως έσοδο, το καθαρό ποσό, μετά δηλαδή τη μείωση του αναλογούντος φόρου (Γραβιάς, 2014).

Ειδικά για τους συνταξιούχους που έχουν υπερβεί το 65^ο έτος της ηλικίας τους, οι ετήσιες αντικειμενικές δαπάνες λαμβάνονται υπόψη μειωμένες κατά τριάντα τοις εκατό (30%) στο σχηματισμό του κεφαλαίου προς ανάλωση (Ε.2137/2019, 2019).

Περαιτέρω σε περιπτώσεις άσκησης εμπορικής δραστηριότητας ή ελευθέρου επαγγέλματος, για τον προσδιορισμό του διαθέσιμου εισοδήματος σε περίπτωση που σε κάποιο έτος προκύπτει ζημία ισχύουν τα εξής:

- **Από το φορολογικό έτος 2014 και μετά**, αν σε ένα έτος υπάρχει προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων την οποία ο φορολογούμενος καλύπτει με ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών, τότε η ζημία από επιχειρηματική δραστηριότητα μεταφέρεται σε επόμενα έτη για συμψηφισμό με κέρδη μόνο από επιχειρηματική δραστηριότητα και **δεν αφαιρείται** από το διαθέσιμο εισόδημα για ανάλωση κεφαλαίου. Για τη χρήση αυτή θεωρείται ότι δεν απομένει κεφάλαιο για ανάλωση και λαμβάνεται ως μηδενικό χωρίς να επηρεάζει αρνητικά ή θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών⁴⁷.
- **Για τα έτη μέχρι και το φορολογικό έτος 2013** ισχύουν τα ανωτέρω, με τη μόνη διαφορά ότι η ζημία του τρέχοντος έτους αρχικά μπορούσε να συμψηφιστεί με οποιοδήποτε άλλο εισόδημα του φορολογούμενου και όχι μόνο με τα κέρδη από εμπορική δραστηριότητα. Και σε αυτή την περίπτωση όταν το αποτέλεσμα μετά τον συμψηφισμό παρέμενε αρνητικό, κατά τον προσδιορισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών, η ζημία της χρήσης αυτής δεν λαμβάνεται υπόψη αφαιρετικά, αλλά για τη χρήση αυτή θεωρείτο ότι δεν απομένει κεφάλαιο για ανάλωση και λαμβάνεται ως μηδενικό.⁴⁸

⁴⁷ Ε.2137/2019

⁴⁸ Ε.2137/2019

6.3.1.2 Εισόδημα από ακίνητα

Προκειμένου να προσδιοριστεί το κεφάλαιο που απομένει για ανάλωση λαμβάνεται υπόψη το **καθαρό εισόδημα από ακίνητα** και όχι το ακαθάριστο που έχει δηλωθεί. Αν για παράδειγμα στη ΔΦΕ του οικ.έτους 2012 είχε δηλωθεί ως ακαθάριστο εισόδημα από εκμίσθωση κατοικιών το ποσό των 10.000 ευρώ, τότε το έσοδο από ακίνητα κατά τον προσδιορισμό της ανάλωσης κεφαλαίων θα βάλουμε το ποσό των 9.500,00 ευρώ ($10.000,00 \times 5\% = 500,00$ και $10.000,00 - 500,00 = 9.500,00$), το ποσό δηλαδή εκείνο που προκύπτει αφού αφαιρεθούν οι αποσβέσεις 5%⁴⁹.

6.3.1.3 Το φορολογούμενο τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση

Έως και τη χρήση 2002, το ετήσιο τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση, κατά το μέρος που φορολογείται, θεωρείτο στοιχείο που αυξάνει τη φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου, καθώς συναθροισμένο με τα λοιπά εισοδήματα του, φορολογείτο με τις γενικές διατάξεις.⁵⁰

6.3.1.4 Γεωργικό εισόδημα που προσδιορίζεται με την αντικειμενική μέθοδο

Το ποσό του γεωργικού εισοδήματος που προσδιορίζεται με την αντικειμενική μέθοδο και μέχρι του ποσού που απαλλάσσεται από το φόρο, **μπορεί** να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη τεκμηρίων (Γραβιάς, 2014).

6.3.1.5 Επιδοτήσεις, αποζημιώσεις κ.λπ. αγροτική παραγωγής

Για τις χρήσεις 2010 και προγενέστερα ισχύουν όσα είχαν γίνει δεκτά με την ΠΟΛ 1152/17.4.2002 του Υπουργείου Οικονομικών, σύμφωνα με την οποία όλα τα ποσά των επιδοτήσεων (επιδοτήσεις ή αποζημιώσεις επί της παραγωγής ή αποζημίωση για υποχρεωτική παύση γεωργικής καλλιέργειας που υποδεικνύεται από την Ε.Ε στο πλαίσιο εφαρμογής των γεωργικών προγραμμάτων), τα οποία δεν φορολογούνται, λαμβάνονται υπόψη για την κάλυψη τεκμαρτής διαφοράς.⁵¹

Από 1/1/2011, οι αγροτικές ενισχύσεις, συνδεδεμένες και μη με την παραγωγή, δεν λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό των τεκμηρίων⁵².

⁴⁹ Η απόσβεση 5% προβλέπεται στο άρθρο 23 παρ.1 του ν. 2238/1994. Αν το παραπάνω ακίνητο ήταν επαγγελματική στέγη, τότε θα έπρεπε να αφαιρεθούν αποσβέσεις σε ποσοστό 3% από το ακαθάριστο έσοδο (βλ. σχετ. 1043000/Α0012/2.5.2017 έγγραφο του Υ.Ο.)

⁵⁰ Βλ.σχετ.απόφαση ΠΟΛ 1094/23.3.1989

⁵¹ Βλ. σχετ απόφαση ΠΟΛ 1152/17.4.2002

⁵² Βλ.σχετ απόφαση ΠΟΛ 1179/12.4.2011

6.3.1.6 Αποζημίωση από διακοπή ασφαλιστηρίου συμβολαίου ζωής.

Σύμφωνα με την περίπτωση στ' της παρ.1 του άρθρου 24 του ν.2238/1994 και της παρ.2 του άρθρου 54 του ίδιου νόμου, τα εισοδήματα από κινητές αξίες υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου (συντελεστής 15%), εξαντλούμενης της φορολογικής υποχρέωσης του δικαιούχου. Κατά τη διακοπή ασφαλιστηρίου συμβολαίου ζωής του φορολογούμενου, της συζύγου του ή εξαρτώμενων μελών, τα ποσά που επιστρέφονται διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες α) στο ποσό της υπεραπόδοσης επενδύσεων μαθηματικών αποθεμάτων και β) στο ποσό του επενδεδυμένου κεφαλαίου. Το ποσό της υπεραπόδοσης και όχι του επενδυμένου κεφαλαίου, δύναται να καλύψει τεκμήρια (Γραβιάς, 2014).

6.3.1.7 Ποσά από πώληση περιουσιακών στοιχείων

Τα χρηματικά ποσά που προέρχονται από την πώληση περιουσιακών στοιχείων, δύναται να καλύψουν τις ετήσιες τεκμαρτές δαπάνες με την προϋπόθεση να μη γίνεται επίκληση του ιδίου ποσού δύο φορές.

Για παράδειγμα φορολογούμενος που πούλησε στη χρήση 2018 αυτοκίνητο το οποίο αγόρασε το 2010 και επικαλείται το έσοδο αυτό από την πώληση στην ανάλωση κεφαλαίου, θα πρέπει να αφαιρέσει το κόστος αγοράς του, **εκτός** αν η αγορά του αυτοκινήτου αποτέλεσε τη χρήση 2010 που αγοράστηκε τεκμήριο, και ο φορολογούμενος επικαλείται εκτός από το έσοδο της πώλησης και ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και το έτος 2010 (Γραβιάς, 2014).

Στην περίπτωση πώλησης ακινήτου, ως έσοδο λαμβάνεται η αξία που αναγράφεται στο συμβόλαιο πώλησης, ανεξαρτήτως αν η αξία είναι μεγαλύτερη της αντικειμενικής ή μικρότερη του πραγματικού καταβληθέντος τιμήματος (Γραβιάς, 2014).

6.3.1.8 Ποσά από εκποίηση ομολόγων, εντόκων γραμματίων κ.α.

Από 1.1.1988 για την κάλυψη τεκμηρίων από πώληση ομολόγων, μετοχών, εντόκων γραμματίων κ.α. λαμβάνεται υπόψη το **κέρδος** από την πώληση, δηλαδή η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής κτήσης (Γραβιάς, 2014).

6.3.1.9 Ποσά που προέρχονται από τόκους καταθέσεων.

Το εισόδημα από τόκους καταθέσεων, **μπορεί** να χρησιμοποιηθεί για ανάλωση κεφαλαίων, μετά πάντα από την αφαίρεση του φόρου. Σε περίπτωση τραπεζικών λογαριασμών με περισσότερους του ενός συνδικαιούχους, το ποσό των τόκων **μερίζεται** ισομερώς μεταξύ των καταθετών του κοινού λογαριασμού (Γραβιάς, 2014).

6.3.1.10 Δάνεια, Δωρεές χρημάτων

Τα καταναλωτικά δάνεια και οι δωρεές χρημάτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως έσοδο για τη σύνταξη που πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών. Σε περίπτωση λήψης π.χ στεγαστικού δανείου για αγορά κατοικίας, για τον υπολογισμό του προς ανάλωση κεφαλαίου, λαμβάνεται υπόψη το ποσό του δανείου το οποίο ο φορολογούμενος αποδεικνύει ότι παρέμεινε αδιάθετο μετά την αγορά ή την ανέγερση της κατοικίας.⁵³

Επίσης φορολογούμενος, ο οποίος ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα ή ελεύθεριο επάγγελμα, δεν μπορεί να επικαλεστεί εισόδημα προς ανάλωση δανείου το οποίο έχει ληφθεί για αγορά πάγιου εξοπλισμού επαγγελματικής χρήσης⁵⁴.

6.3.1.11 Κέρδη από λαχεία ή Ο.Π.Α.Π

Τα κέρδη από λαχεία ή άλλα τυχερά παιχνίδια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εισόδημα στην ανάλωση κεφαλαίου, πάντα όμως μετά την αφαίρεση του ποσού που καταβλήθηκε κατά τη διάρκεια συμμετοχής στα παιχνίδια αυτά.

6.3.1.12 Συνάλλαγμα

Χρηματικά ποσά σε συνάλλαγμα που εισήγαγε στην Ελλάδα ο φορολογούμενος, εφόσον η απόκτησή τους στο εξωτερικό δικαιολογείται. Για την απόδειξη των ποσών αυτών απαιτείται το **πρωτότυπο παραστατικό** που εκδίδει κάθε τράπεζα όταν εισάγονται χρηματικά κεφάλαια από το εξωτερικό. Μεταξύ των παραστατικών περιλαμβάνεται και η μοναδική βεβαίωση αγοράς συναλλάγματος (Χουρδάκη, 2018).

6.3.2 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ

ΑΝΑΛΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

6.3.2.1 Λογιστικές διαφορές σε περίπτωση ελέγχου προηγούμενων ετών

Αν **μετά** την υποβολή της Δ.Φ.Ε, από την οποία προκύπτει προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων δαπανών και για την οποία ο φορολογούμενος επικαλείται ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών, η Φορολογική Διοίκηση προβεί σε έλεγχο προηγούμενων ετών και προκύψουν επιπλέον φορολογικά κέρδη, ο φορολογούμενος **δεν** μπορεί να τα επικαλεστεί για τη συγκεκριμένη χρήση. Τα επιπλέον αυτά κέρδη μπορεί ο φορολογούμενος να τα επικαλεστεί **μονάχα** σε επόμενα έτη ⁵⁵.

⁵³ <https://www.forin.gr/articles/article/12177/suxnes-erwthseis-apanthseis-g-g-p-s-egxeiridio-twn-sunthesterwn-erwthmatwn-politwn-kai-twn-antistoixwn-apanthsewn>

⁵⁴ <https://www.forin.gr/articles/article/12177/suxnes-erwthseis-apanthseis-g-g-p-s-egxeiridio-twn-sunthesterwn-erwthmatwn-politwn-kai-twn-antistoixwn-apanthsewn>

⁵⁵ Ν. 2238/1994 άρθρο 19

6.3.2.2 Κέρδη από καζίνο

Όταν ο φορολογούμενος επικαλεστεί εισόδημα από κέρδη σε καζίνο, θα πρέπει ο ίδιος να αποδείξει με επίσημα στοιχεία ότι πράγματι τα ποσά προέρχονται από κέρδη. Τα αναγραφόμενα ποσά της βεβαίωσης του καζίνο ή τα δελτία έκτακτων κερδών, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για κάλυψη προστιθέμενης διαφοράς τεκμηρίων⁵⁶.

6.3.2.3 Η επιστροφή μετρητών σε μετόχους λόγω μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου Α.Ε.

Σε περίπτωση που το κεφάλαιο επιστρέφεται αυτούσιο στους μετόχους με την επιφύλαξη τυχόν επιστροφής κεφαλαιοποιηθείσας υπεραξίας από την αναπροσαρμογή ακινήτων **δεν μπορεί** να χρησιμοποιηθεί για κάλυψη τεκμηρίων, διότι πρόκειται για επενδεδυμένο κεφάλαιο που επιστρέφεται (Γραβιάς, 2014).

6.3.2.4 Επιχορηγήσεις

Σε περίπτωση λήψης επιχορηγήσεων από υπαγωγή σε αναπτυξιακό νόμο για πραγματοποίηση επενδύσεων, δεν λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό κεφαλαίου.

6.3.3 Προσδιορισμός κεφαλαίων προηγούμενων ετών σε έγγαμους, εν διαστάσει συζύγους κ.α.

6.3.3.1 Έγγαμοι.

Προκειμένου για έγγαμους, κατά τον υπολογισμό της ανάλωσης κεφαλαίου, λαμβάνεται υπόψη το **οικογενειακό εισόδημα**.

Σε περίπτωση έγγαμων που υπέβαλαν Δ.Φ.Ε και πριν την έναρξη του έγγαμου βίου, κατά τον υπολογισμό της ανάλωσης κεφαλαίου, μπορούν να επικαλεστούν – ο καθένας ξεχωριστά – τα εισοδήματα που είχαν και πριν παντρευτούν. Ουσιαστικά κατά τη συμπλήρωση του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου θα συμπεριληφθούν τα υπόλοιπα κεφαλαίου προς ανάλωση πριν την έναρξη του έγγαμου βίου τους αλλά και μετά.

Παρόλο όμως που τα τεκμήρια του ενός συζύγου μπορούν να καλύπτονται με εισοδήματα του άλλου, αφού λαμβάνεται υπόψη το οικογενειακό εισόδημα, υπάρχει ο κίνδυνος, σε ορισμένες περιπτώσεις, της **άτυπης δωρεάς** μεταξύ συζύγων και της φορολόγησής της από τις διατάξεις περί φορολογίας δωρεών κ.α (Γραβιάς, 2014).

6.3.3.2 Διαζευγμένοι ή εν διαστάσει σύζυγοι.

Σε περίπτωση συζύγων σε διάσταση, κατά τον υπολογισμό της ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών, λαμβάνονται υπόψη **μονάχα τα δικά τους εισοδήματα**, που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της έγγαμης συμβίωσής τους.

⁵⁶ Βλ σχετ εγκύκλιο Ε1069225/Α0012/13.7.1999

Τα ανωτέρω ισχύουν και σε περιπτώσεις προσώπων όταν ο γάμος τους έχει λυθεί και έχει εκδοθεί διαζύγιο (Γραβιάς, 2014).

6.3.3.3 Θάνατος ενός εκ των συζύγων.

Στην περίπτωση που ο επιζών σύζυγος επιθυμεί να προχωρήσει σε ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών, μπορεί να επικαλεστεί και τα εισοδήματα του θανόντος συζύγου που είχαν συμπεριληφθεί στις κοινά υποβληθείσες Δ.Φ.Ε.⁵⁷

Εξαίρεση αποτελούν ποσά που είχαν συμπεριληφθεί στη δήλωση κληρονομιάς του αποβιώσαντος, όπου ο επιζών σύζυγος **δεν μπορεί** να επικαλεστεί τα ποσά αυτά αν δεν αποτελούν έσοδο του ιδίου από την κληρονομιά και έχουν συμπεριληφθεί στη δήλωση φόρου κληρονομιάς⁵⁸.

6.4 ΟΙ 6 ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας όλα τα ανωτέρω μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι κατά την συμπλήρωση της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, η εκκαθάριση του φόρου μπορεί να διαφοροποιηθεί σημαντικά από τον τρόπο συμπλήρωσης του Πίνακα Ανάλωσης Κεφαλαίου. Κύρια αιτία βέβαια αποτελεί η ύπαρξη τεκμηρίων, τα οποία μπορεί να διαφοροποιήσουν σε σημαντικό βαθμό το αποτέλεσμα της εκκαθάρισης (Σταματόπουλος, 2013).

Για την ορθή συμπλήρωση του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου στην περίπτωση που ο φορολογούμενος επιλέξει να φορολογηθεί σε μια χρήση βάσει του συνολικού τεκμαρτού του εισοδήματος, θα παραθέσουμε τις **6 διαφορετικές περιπτώσεις** με τις οποίες ενδέχεται να έρθει αντιμέτωπος, αλλά και τον τρόπο αντιμετώπισης τους με το «ισχυρό όπλο» της ανάλωσης κεφαλαίου.

Αρχικά και πριν την συμπλήρωση του Πίνακα Ανάλωσης Κεφαλαίου προηγούμενων ετών, θα πρέπει αναλυτικά τα γνωρίζουμε:

- **Το δηλωθέν εισόδημα** του φορολογούμενου, τα απαλλασσόμενα ή ειδικώς φορολογηθέντα εισοδήματά του καθώς και τα λοιπά ποσά που προστίθενται στα προηγούμενα (Σταματόπουλος, 2013).
- **Το σύνολο των τεκμηρίων** του φορολογούμενου, όπως αυτά υπολογίζονται βάσει των άρθρων 16 και 17 του Κ.Φ.Ε (Σταματόπουλος, 2013).
- **Τυχόν τεκμήρια που ίσχυσαν στη συγκεκριμένη χρήση αλλά εξαιρέθηκαν** και δεν λήφθηκαν υπόψη κατά την εκκαθάριση του φόρου εισοδήματος του φορολογούμενου.

⁵⁷ <https://www.taxheaven.gr/news/45270/analwsh-kefalaiou-nees-dieykriniseis-apo-thn-aade>

⁵⁸ <https://www.taxheaven.gr/news/45270/analwsh-kefalaiou-nees-dieykriniseis-apo-thn-aade>

Σημείωση: Η αφαίρεση των δαπανών που προσδιορίζεται στα άρθρα 16 και 17 του Κ.Φ.Ε πραγματοποιείται **έστω και αν ο φορολογούμενος εξαιρείται από αυτές** (π.χ. Ι.Χ που απαλλάσσονται από τα τέλη κυκλοφορίας)⁵⁹.

Κατ' εξαίρεση για τις χρήσεις 2008 και 2009 αφαιρούνται οι δαπάνες των άρθρων 16 και 17 του Κ.Φ.Ε μόνο εφόσον εμπίπτουν στις διατάξεις περί εφαρμογής του τεκμηρίου.

- **Εάν ο φορολογούμενος πραγματοποίησε ανάλωση κεφαλαίου** κατά τη συγκεκριμένη χρήση, με το ακριβές ποσό του κεφαλαίου που επικαλέστηκε.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω καθώς και τους διαφορετικούς συνδυασμούς που προκύπτουν, υπάρχουν **6 διαφορετικές περιπτώσεις** τις οποίες μπορεί να συναντήσουμε κατά τη συμπλήρωση του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών⁶⁰.

1^η περίπτωση

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι **μεγαλύτερο** του συνολικού τεκμαρτού εισοδήματος (άρθρα 16 και 17 του Κ.Φ.Ε)

Παράδειγμα

- Δηλωθέν εισόδημα: 20.000 ευρώ
- Τεκμαρτό εισόδημα: 15.000 ευρώ

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: 1^η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Φορολογηθέντα εισοδήματα	Τεκμαρτό εισόδημα	Αποτέλεσμα στα συνολικά σχηματισθέντα κεφάλαια
20.000	15.000	+5.000

Πηγή: www.forin.gr «Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου»

- ✚ Ο φορολογούμενος για τη χρήση αυτή θα φορολογηθεί με βάση το πραγματικό του εισόδημα, καθώς αυτό είναι μεγαλύτερο του τεκμαρτού, και το εναπομείναν κεφάλαιο των 5.000 ευρώ, θα μπορέσει να το επικαλεστεί σε επόμενη χρήση ως ανάλωση κεφαλαίου, εφόσον του χρειαστεί για την κάλυψη τεκμαρτού εισοδήματος.

⁵⁹ Βλ. σχετ. ΠΟΛ 1135/2010

⁶⁰ Οι ανωτέρω 6 διαφορετικές περιπτώσεις της ανάλωσης κεφαλαίου αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα <https://www.forin.gr/articles/article/10289/analwsh-kefalaiou-oi-6-diaforetikhes-periptwseis-me-paradeigmata>

2^η περίπτωση

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι **μεγαλύτερο** του τεκμαρτού εισοδήματος, αλλά υπάρχουν τεκμήρια που εξαιρέθηκαν της εφαρμογής των τεκμηρίων για τη χρήση που υποβλήθηκε η Δ.Φ.Ε. Τα επιπλέον αυτά τεκμήρια **θα πρέπει να προστεθούν** στο συνολικό τεκμαρτό εισόδημα του κατά τη συμπλήρωση του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου.

Παράδειγμα

- Δηλωθέν εισόδημα: 20.000 ευρώ
- Τεκμαρτό εισόδημα: 17.000 ευρώ
- Τεκμήριο Ι.Χ που εξαιρέθηκε και δε συμπεριλήφθηκε στο συνολικό τεκμαρτό εισόδημα της εκκαθάρισης : 4.000 ευρώ

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: 2^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Φορολογηθέντα εισοδήματα	Τεκμαρτό εισόδημα	Αποτέλεσμα στα συνολικά σχηματισθέντα κεφάλαια
20.000	17.000 + 4.000	-1.000

Πηγή: www.forin.gr «Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου»

✚ Ο φορολογούμενος για τη χρήση αυτή θα φορολογηθεί με βάση το τεκμαρτό του εισόδημα (21.000 ευρώ), μιας και δεν πραγματοποίησε ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών.

3^η περίπτωση

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι **μικρότερο** του τεκμαρτού εισοδήματος, **δεν υπάρχουν** επιπλέον τεκμήρια που εξαιρέθηκαν και ο φορολογούμενος **πραγματοποίησε ανάλωση κεφαλαίου** προηγούμενων ετών προκειμένου να μην φορολογηθεί με βάση το τεκμαρτό του εισόδημα.

Παράδειγμα

Δηλωθέν εισόδημα: 20.000 ευρώ
Τεκμαρτό εισόδημα : 25.000 ευρώ.
Ανάλωση κεφαλαίου : 5.000 ευρώ.

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: 3^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΪΟΥ

Φορολογηθέντα εισοδήματα	Τεκμαρτό εισόδημα	Αποτέλεσμα στα συνολικά σχηματισθέντα κεφάλαια
20.000	25.000	-5.000

Πηγή: www.forin.gr «Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου»

- ✚ Ο φορολογούμενος για τη χρήση αυτή θα έπρεπε να φορολογηθεί και πάλι με το τεκμαρτό του εισόδημα (25.000 ευρώ). Επειδή όμως πραγματοποίησε ανάλωση κεφαλαίου 5.000 ευρώ (τη διαφορά δηλαδή πραγματικού και τεκμαρτού εισοδήματος), θα φορολογηθεί με βάση τα πραγματικά του εισοδήματα.

4^η περίπτωση:

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι **μικρότερο** του συνολικού τεκμαρτού εισοδήματος. **Υπάρχουν** τεκμήρια που είχαν εξαιρεθεί της εφαρμογής των τεκμηρίων. Ο φορολογούμενος **πραγματοποίησε** ανάλωση κεφαλαίου προκειμένου να φορολογηθεί με το πραγματικό του εισόδημα.

Παράδειγμα

Δηλωθέν εισόδημα: 20.000 ευρώ
Τεκμαρτό εισόδημα: 25.000
Ανάλωση κεφαλαίου: 5.000

Τεκμήριο Ι.Χ που είχε εξαιρεθεί και δεν συμπεριλήφθηκε στο συνολικό τεκμαρτό εισόδημα : 4.000

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: 4^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΪΟΥ

Φορολογηθέντα	Τεκμαρτό εισόδημα	Αποτέλεσμα στα συνολικά
---------------	-------------------	-------------------------

εισοδήματα		σχηματισθέντα κεφάλαια
20.000	25.000 4.000	-9.000

Πηγή: www.forin.gr «Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου»

- ✚ Στο παράδειγμα αυτό μπορεί κανείς να παρατηρήσει πως το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου είναι και πάλι μεγαλύτερο του πραγματικού. Ο φορολογούμενος επομένως θα πρέπει να φορολογηθεί με βάση το τεκμαρτό του εισόδημα ήτοι 29.000 ευρώ. Για τη συγκεκριμένη χρήση όμως έχει πραγματοποιήσει ανάλωση κεφαλαίου ύψους 5.000 ευρώ, επομένως το ποσό για το οποίο θα φορολογηθεί τελικά είναι $29.000 - 5.000 = 24.000$ ευρώ.

5^η περίπτωση:

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι **μικρότερο** του συνολικού τεκμαρτού εισοδήματος. Ο φορολογούμενος **δεν** πραγματοποίησε ανάλωση κεφαλαίου καθώς επέλεξε να φορολογηθεί βάσει του τεκμαρτού του εισοδήματος. Επίσης **δεν** υπάρχουν επιπλέον τεκμήρια που είχαν εξαιρεθεί της εφαρμογής των τεκμηρίων.

Παράδειγμα

Δηλωθέν εισόδημα : 20.000
Τεκμαρτό εισόδημα: 22.000

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: 5^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΈΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΪΟΥ

Φορολογηθέντα εισοδήματα	Τεκμαρτό εισόδημα	Αποτέλεσμα στα συνολικά σχηματισθέντα κεφάλαια
20.000	22.000	-2.000

Πηγή: www.forin.gr «Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου»

- ✚ Και σε αυτή την περίπτωση ο υπολογισμός του φόρου θα γίνει με βάση το τεκμαρτό εισόδημα των 22.000 ευρώ, καθώς ο φορολογούμενος δεν πραγματοποίησε ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών.

6^η περίπτωση:

Το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι **μικρότερο** του τεκμαρτού εισοδήματός του. Επιπλέον στο τεκμαρτό του εισόδημα **προστέθηκαν** τεκμήρια που είχαν εξαιρεθεί από την εφαρμογή των τεκμηρίων. Τέλος ο φορολογούμενος **δεν** πραγματοποίησε **ανάλωση κεφαλαίου** προηγούμενων ετών και επέλεξε να φορολογηθεί βάσει του τεκμαρτού του εισοδήματος.

Παράδειγμα

Δηλωθέν εισόδημα: 20.000
Τεκμαρτό εισόδημα: 22.000

Τεκμήριο Ι.Χ που είχε εξαιρεθεί και δεν συμπεριλήφθηκε στο συνολικό τεκμαρτό εισόδημα : **4.000**

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: 6^Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Φορολογηθέντα εισοδήματα	Τεκμαρτό εισόδημα	Αποτέλεσμα στα συνολικά σχηματισθέντα κεφάλαια
20.000	22.000 + 4.000	-6.000

Πηγή: www.forin.gr «Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις ανάλωσης κεφαλαίου»

- ✚ Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο φορολογούμενος και πάλι θα φορολογηθεί με βάση το τεκμαρτό του εισόδημα, καθώς αυτό προσαυξημένο με τα τεκμήρια που είχαν εξαιρεθεί ανήλθε στο ποσό των 26.000 ευρώ (μεγαλύτερο δηλαδή κατά 6.000 ευρώ του πραγματικού δηλωθέντος εισοδήματός του).

6.5 Οι κωδικοί της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων που εμπλέκονται στην ανάλωση κεφαλαίου.

Κατά τη συμπλήρωση της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος ο πίνακας 6 του εντύπου Ε1, χρησιμοποιείται από το φορολογούμενο, προκειμένου να παραθέσει πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία που θα μειώσουν την ετήσια τεκμαρτή δαπάνη του. Ο πίνακας αυτός έχει την κάτωθι μορφή:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΠΟΣΑ ΠΟΥ ΜΕΙΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ						
1. Καθαρό εισόδημα που δεν υπήρχε την 01-01-2014	655	,	656	,		
2. Ποσό ετήσιας δαπάνης που δεν υπήρχε την 01-01-2014	693	,	694	,		
3. Εισοδήματα που αποκτήσατε το 2013, τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο, φορολογούνται με ειδικό τρόπο, καθώς και από μερίσματα ημεδαπών Α.Ε., ΕΠΕ, κτλ.	659	,	660	,		
4. Μερίσματα πλοιοκτητριών εταιριών ν.27/1975 που δεν έχουν εισαχθεί στην Ελλάδα	653	,	654	,		
5. Τόκοι καταθέσεων τραπεζών ημεδαπής προέλευσης	667	,	668	,		
6. Εισοδήματα που εξαιρούνται της εισφοράς (παρ. 2 άρθρ. 29 ν. 3986/2011)	657	,	658	,		
7. Επίδομα ανεργίας του Ο.Α.Ε.Δ.	661	,	662	,		
8. Καθαρά κέρδη από εταιρίες κτλ., που φορολογήθηκαν με το άρθρο 10 Κ.Φ.Ε.	431	,	432	,		
9. Φόρος που παρακρατήθηκε στα εισοδήματα των περ.3 κ' 5 και στα καθαρά κέρδη της περ. 8	433	,	434	,		
10. Καθαρό ποσό επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ)	305	,	306	,		
11. Αγροτικές ενισχύσεις (επιδοτ., αποζημ., οικον.ενισχ. κτλ) εκτός αυτών επί της παραγωγής	477	,	478	,		
12. Ενοίκιο που πληρώσατε για κύρια κατοικία της οικογένειας:						
Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Φιλοξενία	Κ.Α.	Επιφάνεια σε τ.μ.
				Κ.Α.	Μήνες	
801		092	NAI	1	091	097
811						812
802		094	NAI	1	093	098
813						814
803		096	NAI	1	095	099
815						816
13. Ενοίκιο που πληρώσατε για κατοικία παιδιών της οικογένειας που σπουδάζουν στο εσωτερικό:						
Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη				
804						
805						
806						
807						
817						1 ^ο παιδί
819						
821						2 ^ο παιδί
823						3 ^ο παιδί
14. Ενοίκιο εγκατάστασης ατομικής επιχείρησης ή ελευθέρου επαγγέλματος						
Όνοματεπώνυμο ή Επωνυμία ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Α.Φ.Μ. ιδιοκτήτη	Κ.Α.	Επιφάνεια σε τ.μ.		
	790			795		
	791			796		
793						794
615						616
15. Ενοίκιο ακινήτων εκτός από κύρια κατοικία, κατοικία παιδιών που σπουδάζουν και περιπτ. 14						
	417			797		
419						420
16. Δαπάνη για την αγορά ή ανέγερση ακινήτων ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτών κτλ.	735	,	736	,		
17. Χρηματικά ποσά που προέρχονται από διάθεση περιουσιακών στοιχείων, εισαγωγή χρηματικών κεφαλαίων αλλοδαπής, δάνεια, δωρεές κτλ.	781	,	782	,		
18. Επαναπατριζόμενα κεφάλαια (άρθρ. 18 ν.3842/10)	783	,	784	,		
19. Ανάλωση κεφαλαίου που ήδη φορολογήθηκε ή απαλλάσσόταν από το φόρο	787	,	788	,		

6.5.1 Κωδικοί 787-788 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 (πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία – ποσά που μειώνουν την ετήσια δαπάνη).

Οι κωδικούς 787-788 του εντύπου Ε1 της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος χρησιμοποιούνται, για τη δήλωση της περίφημης ανάλωσης κεφαλαίου. Οι κωδικοί αυτοί συμπληρώνονται τυχόν ποσά κεφαλαίων που σχηματίστηκαν από τον υπόχρεο και τη σύζυγό του, από αποταμιεύματα προηγούμενων ετών. Επί της ουσίας συμπληρώνεται **το ποσό της διαφοράς μεταξύ πραγματικών και τεκμαρτών εισοδημάτων** για την κάλυψη τεκμηρίων και πόθεν έσχες ή άλλων αγορών ή κεφαλαίων. Η συμπλήρωση των εν λόγω κωδικών απαιτεί την συμπλήρωση **του αναλυτικού πίνακα, ανά χρονιά, προσδιορισμού ανάλωσης κεφαλαίου** από τον οποίο να προκύπτει ότι για τα ποσά που επικαλείται ο υπόχρεος έχει φορολογηθεί ή απαλλαχτεί από το φόρο νόμιμα (Φορολογική επιθεώρηση, 2020).

Κατά τη συμπλήρωση του εντύπου Ε1 διαχρονικά, στους κωδικούς αυτούς, αναγράφονται τυχόν ποσά που **ξοδεύτηκαν** στο οικείο έτος από τον φορολογούμενο και τη σύζυγό του, προκειμένου να υπάρχει μείωση της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης (Γραβιάς, 2014).

Δυστυχώς όμως, από τη γραμματική διατύπωση των οδηγιών συμπλήρωσης του εντύπου Ε1 όλα αυτά τα χρόνια, δημιουργήθηκε μια λανθασμένη άποψη σε φορολογούμενους αλλά και ελεγκτές, ότι δηλαδή η αναγραφή στους ανωτέρω κωδικούς ποσών μεγαλύτερων από αυτά που απαιτούνται για τη συγκεκριμένη χρήση, συνεπάγεται ότι το επιπλέον ποσό που έχει δηλωθεί χάνεται και δεν δύναται να μεταφερθεί σε επόμενη χρήση. Οι υποστηρικτές αυτής της σκέψης, βασισμένοι στις οδηγίες συμπλήρωσης του εντύπου και συγκεκριμένα στη φράση «γράψτε το ποσό που ξοδέψατε», θεωρούν ότι το ποσό που αναγράφεται στους κωδικούς 787-788 του εντύπου Ε1, είναι και το ποσό το οποίο πραγματικά ξοδεύτηκε, επομένως το εναπομείναν ποσό (το επιπλέον ποσό που δεν χρειάστηκε για την κάλυψη τεκμηρίων), δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκ νέου σε επόμενες χρήσεις για την κάλυψη τεκμηρίων (Γραβιάς, 2014). Αυτό κατά την άποψη μας, αποτελεί μια λανθασμένη άποψη, διότι κατά την συμπλήρωση του εντύπου Ε1 ο φορολογούμενος μπορεί εκ παραδρομής να συμπλήρωσε ποσό μεγαλύτερο από αυτό που πραγματικά χρειαζόταν στο οικείο έτος.

6.5.1.1 Αναγραφή στους κωδικούς 787-788 ποσού μεγαλύτερου από αυτό που απαιτείται για την κάλυψη τεκμηρίων.

Προς καλύτερη κατανόηση των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω, παραθέτουμε ένα απλό παράδειγμα αναγραφής από το φορολογούμενο, ποσού μεγαλύτερου από αυτό που χρειαζόταν για την κάλυψη τεκμηρίων.

Έστω φορολογούμενος, άγαμος για το φορολογικό έτος 2019, κατά την εκκαθάριση της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του είχε τα κάτωθι οικονομικά δεδομένα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ Δ.Φ.Ε ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2019

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2019
Εισοδήματα φορολογητέα	9.000
Αφορολόγητα εισοδήματα	10.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	19.000
Τεκμήρια και δαπάνες διαβίωσης	50.000
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	50.000
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΧΡΗΣΗΣ	-31.000

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Επειδή τα ποσά των τεκμαρτών δαπανών είναι μεγαλύτερα από τα εισοδήματά του, θα φορολογηθεί με τα ποσά των 40.000 ευρώ (9.000 εισόδημα+31.000 προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων).

Προς αποφυγή των ανωτέρω , ο φορολογούμενος επικαλείται ανάλωση κεφαλαίων προηγούμενων ετών και επισυνάπτει πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών. Ο πίνακας που υποβλήθηκε έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2018	2017	2016
Εισοδήματα φορολογητέα	15.000	25.000	22.000
Αφορολόγητα εισοδήματα		30.000	10.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	15.000	55.000	32.000
Τεκμήρια και δαπάνες διαβίωσης	12.000	20.000	12.000
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	12.000	20.000	12.000
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΧΡΗΣΗΣ	3.000	35.000	20.000
Ανάλωση κεφαλαίου που ήδη φορολογήθηκε			
ΤΕΛΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	58.000	55.000	20.000

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Το ποσό που ο φορολογούμενος **επέλεξε** να αναγράψει στον κωδικό 787 της δήλωσης ήταν 35.000. Κάλυψε επομένως την προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων και φορολογήθηκε μονάχα για τις 9.000 ευρώ (φορολογητέο εισόδημα). Το επιπλέον ποσό των 4.000 ευρώ που δηλώθηκε στον κωδικό 787 της δήλωσης **δεν χάνεται** και ο φορολογούμενος μπορεί να το επικαλεστεί σε επόμενη χρήση.

Έστω τώρα ότι ο φορολογούμενος και στην χρήση 2020 για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους επικαλείται ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών. Ο πίνακας ο οποίος θα πρέπει να επισυναφτεί προς αιτιολόγηση του κωδικού 787 του εντύπου Ε1 έχει ως κάτωθι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ Δ.Φ.Ε ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2020

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2019	2018	2017	2016
Εισοδήματα φορολογητέα	9.000	15.000	25.000	22.000
Αφορολόγητα εισοδήματα	10.000		30.000	10.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	19.000	15.000	55.000	32.000

Τεκμήρια και δαπάνες διαβίωσης	50.000	12.000	20.000	12.000
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	50.000	12.000	20.000	12.000
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΧΡΗΣΗΣ	-31.000	3.000	35.000	20.000
Ανάλωση κεφαλαίου που ήδη φορολογήθηκε	35.000			
ΤΕΛΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	27.000	58.000	55.000	20.000

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Το τελικό ποσό που απομένει προς ανάλωση είναι **27.000** ευρώ και προέκυψε από το τελικό αλγεβρικό άθροισμα των διαθέσιμων ποσών της κάθε χρονιάς [20.000+35.000+3.000+(-31.000)].

6.5.1.2 Αναγραφή στους κωδικούς 787-788 ποσού εκ παραδρομής

Ανωτέρω αναφέρθηκε παράδειγμα φορολογούμενου που επέλεξε να αναγράψει στον κωδικό 787 της δήλωσής του μεγαλύτερο ποσό από αυτό που πραγματικά χρειαζόταν για την κάλυψη τεκμηρίων και δαπανών διαβίωσης.

Στην παρούσα υποενότητα θα αναφερθούμε σε περίπτωση που ο φορολογούμενος ανέγραψε ποσό στον κωδικό 787 της υποβληθείσας δήλωσής του για να καλύψει τεκμαρτή δαπάνη η οποία όμως εξαιρείται από την εφαρμογή του τεκμηρίου (Γραβιάς, 2014).

Έστω ότι ο φορολογούμενος το έτος 2005 αγόρασε αυτοκίνητο δεκαπέντε φορολογήσιμων ίππων, αξίας 35.000 ευρώ. Το ίδιο έτος ο φορολογούμενος είχε μηδενικά εισοδήματα. Κατά την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος και προκειμένου να καλύψει το τεκμήριο αγοράς, ανέγραψε στον κωδικό 787 του εντύπου Ε1 το ποσό της αγοράς (35.000 ευρώ), ανέγραψε όμως και το ποσό της τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης του άρθρου 16 του ν.2238/1994, ήτοι ποσό 26.500 ευρώ, **μη γνωρίζοντας** ότι για τη συγκεκριμένη χρήση το τεκμήριο δεν έχει εφαρμογή για αυτοκίνητα τα οποία αποκτώνται από την 1.1.2004 και εφεξής και η εργοστασιακή αξία του πρώτου έτους κυκλοφορίας μειωμένη λόγω παλαιότητας κατά το ποσοστό της κλίμακας της παρ.1 του άρθρου 126 του ν.2960/2001 είναι μικρότερη των 50.000 ευρώ. Επομένως το επιπλέον ποσό των 26.500 ευρώ που αναγράφηκε στον κωδικό 787 του εντύπου Ε1 **δεν «ξοδεύτηκε»** στην ίδια χρήση και παραμένει αδιάθετο. Ο φορολογούμενος επίσης βάσει του 1004842 /95 / Α0012/14.2.2006 εγγράφου του Υπουργείου Οικονομικών δεν απαιτείτο να υποβάλλει τροποποιητική δήλωση, για τη διόρθωση του ανωτέρω ποσού (Γραβιάς, 2014).

Ο τρόπος σχηματισμού των κεφαλαίων προηγούμενων ετών προσδιορίζεται αναλυτικά από τις διατάξεις της περίπτωσης ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 19 του ν.2238/1994, όπως

ίσχυαν κατά τα οικεία έτη και την περ. ζ της παραγράφου 2 του άρθρου 34 του ν.4172/2013, για τα εισοδήματα που αποκτώνται και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1.1.2014 και μετά (Φορολογική επιθεώρηση, 2020)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι αν στο μέλλον ο φορολογούμενος επικαλεστεί ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η επίμαχη χρήση 2005, τότε για τον τελικό προσδιορισμό του υπολοίπου προς ανάλωση κεφαλαίου, θα αφαιρεθεί το ποσό της τεκμαρτής δαπάνης (26.500 ευρώ), παρόλο που για τη χρήση αυτή δεν εφαρμοζόταν το τεκμήριο διαβίωσης του άρθρου 16 του ν.2238/1994. Μοναδική εξαίρεση στα ανωτέρω αποτελούν οι χρήσεις 2008 και 2009, όπου το τεκμήριο κατοχής οχήματος **δεν υπολογίζεται** στον προσδιορισμό του υπολοίπου προς ανάλωση κεφαλαίου (Γραβιάς, 2014).

6.5.1.3 Επίκληση περισσότερων ετών στην ανάλωση

Ένα θέμα που συχνά ανακύπτει κατά τον έλεγχο των δηλώσεων εισοδήματος είναι το ακόλουθο:

Έστω φορολογούμενος ο οποίος το φορολογικό έτος 2017 επικαλέστηκε ανάλωση κεφαλαίου, κάνοντας χρήση εναπομεινάντων εισοδημάτων ετών 2015 και 2016. Με την υποβολή της Δ.Φ.Ε της επόμενης χρήσης, 2018 διαπιστώνει ότι για την κάλυψη των τεκμαρτών του δαπανών θα πρέπει να ανατρέξει και σε προγενέστερες του 2015 Δ.Φ.Ε. Στην περίπτωση αυτή θα καταρτίσει νέα κατάσταση προσδιορισμού κεφαλαίου προηγούμενων ετών στην οποία θα συμπεριλάβει εκ νέου και τα δύο έτη που είχε επικαλεστεί το 2017. **Η αντιμετώπιση αυτή δεν αντίκειται σε καμία διάταξη νόμου και είναι απολύτως νόμιμη** και θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή από τους αρμόδιους ελεγκτές προκειμένου να αποφεύγονται προστριβές (Γραβιάς, 2014).

6.5.2 Κωδικοί 781-782 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 (πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία – ποσά που μειώνουν την ετήσια δαπάνη).

Στους κωδικούς 781-782 του εντύπου Ε1, συμπληρώνονται από τον υπόχρεο και τη σύζυγό του αντίστοιχα,

- τυχόν χρηματικά ποσά που προέρχονται από διάθεση περιουσιακών στοιχείων εντός της χρήσης, (π.χ. πώληση ακινήτου, οχήματος, σκαφών κ.α.). Για την αιτιολόγηση των ανωτέρω ποσών είναι απαραίτητη η προσκόμιση κυρωμένου αντιγράφου συμβολαίου ή προσύμφωνου ή βεβαίωση του συμβολαιογράφου. Για αγοραπωλησία αυτοκινήτων, αρκεί η υποβολή Υπεύθυνης Δήλωσης του ν. 1599/1989 από τον αγοραστή και τον πωλητή. Επίσης για την πώληση κινητών πραγμάτων, απαιτείται απόδειξη από τον επιτηδευματία.

- Ποσά που προέρχονται από εισαγωγή χρηματικών κεφαλαίων από το εξωτερικό, εφόσον δικαιολογείται η απόκτησή τους στην αλλοδαπή. Για την αιτιολόγηση των ανωτέρω ποσών απαιτείται το πρωτότυπο παραστατικό που εκδίδει κάθε τράπεζα όταν εισάγονται τα χρηματικά κεφάλαια. Δεν απαιτείται η δικαιολόγηση της απόκτησης αυτού του συναλλάγματος για τα πρόσωπα:
 - ο που κατοικούν μόνιμως στο εξωτερικό
 - ο που είχαν διαμείνει τουλάχιστο επί 3 χρόνια στην αλλοδαπή και η εισαγωγή του συναλλάγματος γίνεται μέσα σε 2 χρόνια από τη μετοικεσία τους.
- Ποσά που προέρχονται από κέρδη λαχείων, δανείων, δωρεές ή γονικές παροχές χρηματικών ποσών εντός της χρήσης. Για τα χρηματικά ποσά από δάνεια απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό έγγραφο με βέβαιη χρονολογία, που να αποδεικνύει τη σύναψη του δανείου. Για τα χρηματικά ποσά από δωρεές προς τον υπόχρεο ή τη σύζυγό του απαιτείται σχετικό πιστοποιητικό του αρμόδιου προϊσταμένου Δ.Ο.Υ από το οποίο να προκύπτει και η ημερομηνία υποβολής της δήλωσης.

Κατά τη συμπλήρωση των ανωτέρω κωδικών της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή ως προς το χρόνο απόκτησης των περιουσιακών στοιχείων. Τα αποκτηθέντα μετά την 1.1.1998 περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να είναι μειωμένα με κάθε ποσό που καταβλήθηκε για την απόκτησή τους, εκτός αν πρόκειται για ποσά που έχουν ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό του κεφαλαίου του έτους που καταβλήθηκαν, την ανάλωση του οποίου ο υπόχρεος επικαλείται με τη υποβολή της Δ.Φ.Ε (Φορολογική Επιθεώρηση, 2020).

6.5.3 Κωδικοί 783-784 του πίνακα 6 του εντύπου Ε1 (πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία – ποσά που μειώνουν την ετήσια δαπάνη).

Στους κωδικούς 783-784 του εντύπου Ε1 της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος συμπληρώνονται τυχόν επαναπατριζόμενα κεφάλαια του υπόχρεου και της συζύγου, μέσα στη χρήση. Τα ανωτέρω ποσά μπορούν να χρησιμοποιηθούν μονάχα για την κάλυψη τεκμηρίων του άρθρου 17 του Κ.Φ.Ε και μονάχα εφόσον προσκομίζονται τα σχετικά έγγραφα εισαγωγής και η απόδοση του σχετικού φόρου (Φορολογική Επιθεώρηση, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.

ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια πρακτική ανάλυση του ορθού τρόπου συμπλήρωσης του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών, ο οποίος συνυποβάλλεται με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος, το έτος που ο φορολογούμενος επικαλείται ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών, προκειμένου να αποφύγει τον τεκμαρτό προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος του.

Χρήσιμο κρίνεται, στο σημείο αυτό, να γίνει για επιγραμματική αναφορά των σημαντικότερων σημείων που αφορούν στην ανάλωση κεφαλαίου και όσων αναλυτικά αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας εργασίας.

7.1 ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΑΡΧΕΣ

- ❖ Τα έτη για τα οποία γίνεται επίκληση με σκοπό την **ανάλωση** θα πρέπει να είναι **συνεχόμενα** και να φθάνουν μέχρι το προηγούμενο του κρινόμενου έτους.
- ❖ Το θετικό αλγεβρικό άθροισμα των ετών αυτών θα αποτελέσει το συνολικό κεφάλαιο που σχηματίστηκε αυτά τα έτη.
- ❖ Τα προηγούμενα έτη θα πρέπει να είναι **συνεχόμενα** και να φθάνουν μέχρι το προηγούμενο του κρινόμενου έτους, που ο φορολογούμενος επικαλείται ανάλωση κεφαλαίου.
- ❖ Αν ο προσδιορισμός του εισοδήματος σε κάποιο έτος έχει πραγματοποιηθεί βάση της τεκμαρτή δαπάνης, νοείται ότι δεν απομένει κεφάλαιο προς επίκληση για το έτος αυτό (θεωρείται μηδενικό) και δεν επηρεάζει **αρνητικά** τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών. Εφόσον όμως σε κάποιο έτος προκύψει αρνητικό υπόλοιπο και υπάρχει απαλλαγή από τις αντικειμενικές δαπάνες των άρθρων 31 και 32 του Κ.Φ.Ε. **τότε το έτος αυτό επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών.**
- ❖ Τα **εκκαθαριστικά σημειώματα**, για έτη τα οποία θεωρούνται παραγεγραμμένα, αποτελούν πλήρη απόδειξη για τα αναγραφόμενα σε αυτά ποσά, χωρίς να απαιτείται η επιπλέον προσκόμιση δικαιολογητικών.

- ❖ Τα δεδομένα φορολογικών δηλώσεων που δεν αναγράφονται στα εκκαθαριστικά σημειώματα, απαιτούν επιπλέον προσκόμιση δικαιολογητικών και λαμβάνονται υπόψη μονάχα μετά από διασταύρωση της Φορολογικής Διοίκησης.
- ❖ Σε περίπτωση **μη αναγραφής απαλλασσόμενων εισοδημάτων**, σε προηγούμενες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος (π.χ. τόκοι, μερίσματα, πώληση περιουσιακού στοιχείου κ.α.) δίνεται η δυνατότητα **υποβολής συμπληρωματικής δήλωσης μέχρι το τελευταίο μη παραγεγραμμένο έτος** (ΠΟΛ 1174/2014).

Περαιτέρω, διευκρινίζεται ότι η απόκτηση εισοδήματος πέραν μίας πηγής εισοδήματος που όμως είναι ισόποση για κάθε πηγή τότε η διαφορά μεταξύ συνολικού εισοδήματος και αντικειμενικών δαπανών απόκτησης και διαβίωσης φορολογείται με τη φορολογική κλίμακα της παρ. 1 άρθρου 15 του Κ.Φ.Ε.

Στο άρθρο αυτό διευκρινίζεται επίσης ότι :

«Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν δαπάνες του άρθρου 31 ή αυτές που υπάρχουν είναι μικρότερες των τριών χιλιάδων ευρώ (3.000), προκειμένου για άγαμο, διαζευγμένο ή χήρο και των πέντε χιλιάδων ευρώ (5.000), προκειμένου για συζύγους, κατά τον προσδιορισμό κεφαλαίου προηγούμενων ετών θα αφαιρούνται ποσά που θα προσδιορίζονται με βάση την κοινωνική, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση των φορολογουμένων και τις αποδεδειγμένες δαπάνες διαβίωσης. Τα ποσά αυτά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερα των τριών χιλιάδων (3.000) και πέντε χιλιάδων ευρώ (5.000) αντίστοιχα» (taxheaven, taxheaven, 2020).

*Επίσης, με τις ισχύουσες διατάξεις δεν προβλέπεται **χρονικός περιορισμός** για την κάλυψη των δαπανών με ανάλωση κεφαλαίου, συνεπώς για την κάλυψη της διαφοράς μπορεί να γίνει επίκληση ανάλωσης κεφαλαίου οσωνδήποτε προηγούμενων ετών.*

*Τέλος, στην περίπτωση που φορολογούμενος επικαλείται κεφάλαια προηγούμενων φορολογικών ετών με σκοπό την ανάλωση και τελικά δεν χρησιμοποιηθούν ή χρησιμοποιηθεί ένα μέρος αυτών, **θεωρούνται αδιάθετα** και μπορούν να χρησιμοποιηθούν μελλοντικά ως κεφάλαια για κάλυψη προστιθέμενης διαφοράς τεκμηρίου.*

7.2 ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Παρακάτω και προς πληρέστερη κατανόηση όλων των ανωτέρω, παραθέτουμε ένα σχέδιο του πίνακα (σε μορφή excel) ανάλωσης κεφαλαίου, πάνω στο οποίο θα αναλύσουμε τις λεπτομέρειες συμπλήρωσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΣΧΕΔΙΟ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΠΡΟΣ ΤΗ Δ.Ο.Υ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

ΟΙΚ.ΕΤΟΣ:

Οικογ.κατάσταση: Έγγαμος/Άγαμος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ											
Οικονομικά έτη (Στήλη 1)		2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
ΑΦΜ (Στήλη 2)	Υποχ.		0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Συζ.		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Φορολογούμενα Εισοδήματα (Στήλη 3)	Υποχ.										
	Συζ.										
Αφορολόγητα και Φορολογούμενα κατ' ειδικό τρόπο (Στήλη 4)	Υποχ.										
	Συζ.										
Επαναπατριζόμενα Κεφάλ. ή Εισαγ. Κεφαλ. Αλλ (Στήλη 5)	Υποχ.										
	Συζ.										
Πωλήσεις Περιουσιακών Στοιχείων, Δάνεια, Δωρεές, ... (Στήλη 6)	Υποχ.										
	Συζ.										
Διαφορές εισοδήματος από Φορολογικό έλεγχο (Στήλη 7)	Υποχ.										
	Συζ.										
Διαφορά Πραγμ. και Προσδ. με Ειδ. Τρόπο Εισοδ (Στήλη 8)	Υποχ.										
	Συζ.										
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΔΟΔΗΜΑΤΩΝ	Υποχ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Συζ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ											
Τεκμήρια Ακινήτων (Στήλη 9)	Υποχ.										
	Συζ.										
Τεκμήρια Αυτοκινήτων (Στήλη 10)	Υποχ.										
	Συζ.										
Τεκμήρια Σκαφών & Αμοιβές Πληρωμάτων (Στήλη 11)	Υποχ.										
	Συζ.										
Τεκμήρια Αεροσκαφών, Ελικοπτ. Ι.Χ. & Ανεμοπτ (Στήλη 12)	Υποχ.										
	Συζ.										
Τεκμήρια Δεξαμενές Κολύμβησης (Στήλη 13)	Υποχ.										
	Συζ.										
Τεκμήρια Διδάκτρων σε Σχολεία (Στήλη 14)	Υποχ.										
	Συζ.										
Τεκμήρια Οικιακών Βοηθών, Οδηγών & Δασκάλων (Στήλη 15)	Υποχ.										
	Συζ.										
Προσαύξηση Αξίας Τεκμηρίων (Στήλη 16)	Υποχ.										
	Συζ.										
Αγορά ή Μίσθωση Αυτοκ/των,	Υποχ.										

Διτρόχων (Στήλη 17)	Συζ.											
Αγορά Πλοίων ή Αεροσκαφών (Στήλη 18)	Υποχ.											
	Συζ.											
Αγορά Κινητών άνω των 5.000 € (Στήλη 19)	Υποχ.											
	Συζ.											
Αγορά Ακινήτων ή χρονομ. ή χρηματ. Μίσθωση (Στήλη 20)	Υποχ.											
	Συζ.											
Ανέγερση Οικοδομών ή Δεξ. Κολύμβ. (Στήλη 21)	Υποχ.											
	Συζ.											
Αγορά Επιχειρήσεων, Εταιρικών Μεριδίων, κ.τ.λ. (Στήλη 22)	Υποχ.											
	Συζ.											
Δωρεές ή Γονικές Παροχές ή Χορηγίες (Στήλη 23)	Υποχ.											
	Συζ.											
Τοκοχρεωλυτική Απόσβεση Δανείων ή Πιστώσεων (Στήλη 24)	Υποχ.											
	Συζ.											
Ελάχιστο Ποσό Διαβίωσης (Στήλη 25)	Υποχ.											
	Συζ.											
ΣΥΝΟΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ & ΔΑΠΑΝΩΝ (Στήλη 26)	Υποχ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Συζ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ (Στήλη 27)	Υποχ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Συζ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ανάλωση Κεφ. που ήδη φορολογήθηκε (Στήλη 28)	Υποχ.											
	Συζ.											
ΤΕΛΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ (Στήλη 29)	Υποχ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Συζ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Πηγή: <https://www.ekaccount.gr/tips/capital-consumption/>

1. Στο πρώτο τμήμα του ανωτέρω πίνακα συμπληρώνονται αναλυτικά τα **γενικά στοιχεία** του φορολογούμενου (ονοματεπώνυμο, Διεύθυνση, οικ.έτος που αφορά ο πίνακας) καθώς και η Δ.Ο.Υ στην οποία απευθύνεται (Δ.Ο.Υ υποβολής Δ.Φ.Ε).
2. Το δεύτερο τμήμα του πίνακα με τίτλο «**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ**» συμπληρώνεται ως παρακάτω:

Στη **Στήλη 1** καταχωρείται το οικονομικό ή φορολογικό έτος το οποίο αφορά ο πίνακας. Στο συγκεκριμένο πίνακα εμφανίζονται τα έτη από 2019 έως το 2010. Ο φορολογούμενος έχει τη δυνατότητα να προσθέσει ή να αφαιρέσει έτη, προσαρμοσμένο κάθε φορά στις ανάγκες του καθενός.

Στη **Στήλη 2** καταχωρείται το ΑΦΜ του υπόχρεου και της συζύγου του, αν είναι έγγαμος

Στη **Στήλη 3** ο φορολογούμενος προβαίνει σε καταχώρηση των κύριων δηλωθέντων εισοδημάτων του ιδίου αλλά και της συζύγου (εφόσον πρόκειται για έγγαμο).

Στη **Στήλη 4** ο φορολογούμενος προβαίνει σε καταχώρηση τυχών αφορολόγητων εισοδημάτων του ιδίου και της συζύγου του.

Στη Στήλη 5 Σε περίπτωση εισαγωγής συναλλάγματος, η καταχώρηση του ποσού αυτού γίνεται σε αυτή τη στήλη και μονάχα εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν στα ανωτέρω κεφάλαια.

Στη Στήλη 6 Εάν ο φορολογούμενος έχει προβεί σε πώληση περιουσιακών στοιχείων, στη στήλη αυτή θα καταχωρηθεί το εισόδημα που προέκυψε από την πώληση αυτή, καθώς και τυχόν ποσά από δάνεια ή δωρεές χρηματικών ποσών που ο ίδιος ή η σύζυγός του έλαβε.

Στη Στήλη 7 καταχωρούνται τυχόν διαφορές εισοδήματος που προέκυψαν μετά από φορολογικό έλεγχο, όπως αναλυτικά περιγράφεται στα ανωτέρω κεφάλαια.

Στη Στήλη 8 καταχωρείται κάθε άλλη κατηγορία εισοδήματος που με οποιοδήποτε νόμιμο τρόπο προήλθε στην κατοχή του υπόχρεου.

Εφόσον αθροιστούν όλα τα ανωτέρω εισοδήματα του υπόχρεου και της συζύγου του καταχωρούνται συνολικά στη στήλη «**ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ**».

3. Στο δεύτερο τμήμα του πίνακα με τίτλο «**ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**» καταχωρούνται όλες οι δαπάνες διαβίωσης των άρθρων **16,17 του Ν.2238/1994 ή των άρθρων 30,31 του Ν.4174/2013** ως παρακάτω:

Στη Στήλη 9 καταχωρούνται δαπάνες διαβίωσης που αφορούν τα ακίνητα του υπόχρεου (κύριες και τυχόν δευτερεύουσες κατοικίες). Ο υπολογισμός του ποσού που θα πρέπει να καταχωρηθεί στη στήλη αυτή γίνεται με βάση τους πίνακες που αναλυτικά παρατίθενται ανωτέρω στο κεφάλαιο των τεκμηρίων.

Στη Στήλη 10 καταχωρούνται τυχόν τεκμήρια αυτοκινήτων. Ο υπολογισμός του ποσού που θα πρέπει να καταχωρηθεί στη στήλη αυτή γίνεται με βάση τους πίνακες που αναλυτικά παρατίθενται ανωτέρω στο κεφάλαιο των τεκμηρίων.

Στη Στήλη 11 καταχωρούνται τυχόν τεκμήρια σκαφών και αμοιβές πληρωμάτων.

Στη Στήλη 12 καταχωρούνται τυχόν τεκμήρια αεροσκαφών, ελικοπτέρων και ανεμόπτερων. Πίνακες με τον αναλυτικό τρόπο υπολογισμού των τεκμηρίων αυτών παρατίθενται ανωτέρω στο κεφάλαιο των τεκμηρίων.

Στη Στήλη 13 καταχωρείται το τεκμήριο για κατοχή δεξαμενής κολύμβησης (πισίνα).

Στη Στήλη 14 καταχωρούνται οι δαπάνες για τυχόν δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων.

Στη Στήλη 15 καταχωρούνται οι δαπάνες οικιακών βοηθών, οδηγών και δασκάλων.

Στη Στήλη 16 καταχωρείται το ελάχιστο ποσό διαβίωσης που ισχύει σύμφωνα με τη νομοθεσία ανά έτος. Το ποσό αυτό καταχωρείται **μόνο σε περίπτωση** που δεν

υπάρχουν άλλες δαπάνες διαβίωσης ή το ποσό των δαπανών είναι μικρότερο από το ελάχιστο ανά έτος ελάχιστο ποσό διαβίωσης.

Στη **Στήλη 17** καταχωρείται το ποσό που δαπανήθηκε (εντός της χρήσης) για την αγορά ή μίσθωση αυτοκινήτων ή δίτροχων.

Στη **Στήλη 18** καταχωρείται το ποσό που δαπανήθηκε (εντός της χρήσης) για την αγορά πλοίων ή αεροσκαφών.

Στη **Στήλη 19** καταχωρείται το ποσό που δαπανήθηκε για την αγορά κινητών πραγμάτων, η αξία των οποίων ήταν άνω των 5.000 ευρώ.

Στη **Στήλη 20** καταχωρείται το ποσό που δαπανήθηκε (εντός της χρήσης) για την αγορά ακινήτων ή χρημ. Μίσθωση ακινήτων.

Στη **Στήλη 21** καταχωρούνται τυχόν ποσά που δαπανήθηκαν (εντός της χρήσης) για την ανέγερση οικοδομών ή δεξαμενών κολύμβησης (πισίνες).

Στη **Στήλη 22** καταχωρούνται τυχόν ποσά που δαπανήθηκαν (εντός της χρήσης) για την αγορά επιχειρήσεων, εταιρικών μεριδίων κ.α

Στη **Στήλη 23** καταχωρούνται τυχόν ποσά που δαπανήθηκαν για δωρεές ή γονικές παροχές.

Στη **Στήλη 24** καταχωρούνται τα ποσά που καταβλήθηκαν (εντός της χρήσης) για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων οποιασδήποτε μορφής (καταναλωτικά, στεγαστικά κ.α). Προσοχή εδώ, σε περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο είναι επιτηδευματίας ο οποίος έχει λάβει επιχειρηματικό δάνειο, οι καταβολές που έχουν γίνει για την αποπληρωμή των τόκων, δεν καταχωρούνται στο έντυπο αυτό αλλά στα βιβλία της επιχείρησης και **αποτελούν δαπάνη της επιχείρησης**.

Στη **Στήλη 25** καταχωρείται το ελάχιστο ποσό διαβίωσης, όπως αυτό ισχύει ανά έτος.

Στη **Στήλη 26** καταχωρείται το αλγεβρικό άθροισμα του συνόλου των δαπανών και τεκμηρίων, ανά έτος.

Στη **Στήλη 27** εμφανίζεται τώρα η θετική ή αρνητική διαφορά του αλγεβρικού αθροίσματος των εισοδημάτων μετά την αφαίρεση των δαπανών.

Στη **Στήλη 28** αναγράφεται το ποσό της ήδη χρησιμοποιούμενης ανάλωσης κεφαλαίου το οποίο όταν αφαιρεθεί από το σύνολο της Στήλης 27 μας δίνει το αποτέλεσμα της **Στήλης 29** που είναι το τελικό διαθέσιμο υπόλοιπο ανάλωσης κεφαλαίου προς χρήση.

Κατόπιν όλων των ανωτέρω υπολογισμών προκύπτει το καθαρό αποτέλεσμα που **μπορεί να επικαλεστεί κάθε φορολογούμενος είτε κατά την υποβολή της δήλωσης**

φορολογίας εισοδήματος είτε για να καλύψει νόμιμα κεφάλαια που προκύπτουν από οποιοδήποτε φορολογικό έλεγχο.

Σημειωτέον είναι ότι ο ανωτέρω πίνακας μπορεί να έχει και διαφορετική μορφή, να είναι πιο πολύπλοκος καθώς υπάρχουν πολλές περιπτώσεις εισοδημάτων και δαπανών που μπορεί ένας φορολογούμενος να επικαλεστεί. Στο παραπάνω παράδειγμα για λόγους ευκολίας χρησιμοποιήθηκε ο συνηθέστερος πίνακας που χρησιμοποιείται στην πράξη και ο οποίος καλύπτει μεγάλη μερίδα των πολιτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ.

Για την αρτιότερη απεικόνιση και κατανόηση της μεθοδολογίας, που ακολουθείται κατά τη σύνταξη του πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου για τον προσδιορισμό του εισοδήματος φυσικών προσώπων, παρατίθεται αναλυτικό παράδειγμα το οποίο βασίζεται στα κάτωθι δεδομένα.

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Έστω ο φορολογούμενος ΑΒ (άγαμος) ,υπέβαλλε δήλωση φορολογίας εισοδήματος στο φορολογικό έτος 2019(εισοδήματα 2018) και παρουσιάζει τα κάτωθι **εισοδήματα**:

1)Από μισθωτές υπηρεσίες 9.800 ευρώ.

2) Επίσης έχει εισόδημα από κεφάλαιο : α) τόκους 100 ευρώ β) μερίσματα 400 ευρώ.

Παρουσιάζει επίσης τις κάτωθι πραγματοποιηθείσες **δαπάνες, τεκμήρια**:

3)Ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ.

4) Είναι κάτοχος ΕΙΧ αυτοκινήτου 1.800 κ.ε. με έτος 1^{ης} κυκλοφορίας το 2009 και εργοστασιακή αξία μικρότερη των 50.000 ευρώ.

5) Κατέβαλε στο έτος 4.000 ευρώ για τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων

6)Προέβη στην αγορά μεριδίων από εταιρεία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων αξίας 20.000 ευρώ.

7) Ο φορολογούμενος του παραδείγματος υπέβαλλε δηλώσεις από το 2001 και έως το οικ. Έτος 2009 δεν προέκυπτε περίσσειμα κεφαλαίου.

Προς διευκόλυνση του αναγνώστη θα παρατίθενται **ανά χρήση** οι ακόλουθες ενότητες:

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

II.ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

III.ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- **ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2019
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	9.800 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	100 ευρώ
Εισόδημα από μερίσματα	400 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	10.300 ευρώ

- **ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

80 τ.μ. X 40 ευρώ = 3.200 ευρώ
20 τ.μ. X 65 ευρώ = 1.300 ευρώ
Σύνολο = 4.500 ευρώ

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ αυτοκινήτου 1.800 κ.ε. με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2009.

Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη για το Ε.Ι.Χ. του φορολογούμενου ανέρχεται στο ποσό των 7.600 ευρώ. Από το ποσό αυτό θα πρέπει να αφαιρεθεί το 30% (ποσοστό λόγω παλαιότητας) ήτοι ποσό 2.280 ευρώ. Επομένως:

$$7.600 - 2.280 = 5.320 \text{ ευρώ}$$

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Αγορά μεριδίων

20.000 ευρώ

Ε. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	5.320 ευρώ
δάνεια	4.000 ευρώ
Αγορά μεριδίων	20.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	36.820 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τον υπολογισμό των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει διαφορά μεταξύ τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος (παρ.1 άρθρου 30 του ν.4172/2013). Η διαφορά που προκύπτει είναι **26.520 ευρώ** (10.300-36.820).

Ο φορολογούμενος επιλέγει να καλύψει με ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών την τεκμαρτή αυτή διαφορά, συντάσσοντας «πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου» και συμπληρώνοντας στον κωδικό 787 του εντύπου Ε1 το ποσό των 26.520 ευρώ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο υπολογισμός θα γίνει από το οικονομικό έτος 2009 (χρήση 2008) και μετά, αφού σύμφωνα με τα δεδομένα του παραδείγματος έως το έτος 2009, από τις υποβληθείσες Δ.Φ.Ε **δεν** προέκυπτε περίσσειμα κεφαλαίου.

Κατά τον υπολογισμό του περισσεύματος **ξεκινάμε πάντα** από το πρώτο έτος για το οποίο επικαλούμαστε ανάλωση κεφαλαίου και καταλήγουμε μέχρι το προηγούμενο του κρινόμενου έτους (ΠΟΛ 1076/2015).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2009

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το οικ. Έτος 2009 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 11.000 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 220 ευρώ.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- **ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ	2009
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	11.000 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	220 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	11.220 ευρώ

- **ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

Δεδομένου ότι η κύρια κατοικία του είναι μικρότερη από 200 τ.μ. **απαλλάσσεται από την εφαρμογή του τεκμηρίου** για το έτος αυτό (παρ.1 άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2008, δηλαδή πριν την αντικατάστασή του με την παρ.2 του άρθρου 3 του ν. 3842/2010).

B. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **2.900 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	0 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	2.900 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	2.900 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2008 δεν υφίστανται τεκμήρια του άρθρου 16. Θα πρέπει να σημειωθεί πως σε τέτοια περίπτωση και προκειμένου για τον σχηματισμό κεφαλαίου **αφαιρείται** ποσό 2.900 ευρώ. Η αφαίρεση του ανωτέρω ποσού διενεργείται από το συνολικό οικογενειακό εισόδημα. Το ποσό αυτό των 2.900 ευρώ ίσχυε από 1.1.2002 μέχρι και 31.12.2009, διότι από 1.1.2010 και μετά καθιερώθηκε διαφορετική ελάχιστη δαπάνη για άγαμο και έγγαμο φορολογούμενο, 3.000 και 5.000 ευρώ αντίστοιχα.

Επομένως για το οικονομικό έτος 2009 (εισοδήματα 2008) ο φορολογούμενος του παραδείγματος μας φορολογήθηκε με βάση το πραγματικό του εισόδημα.

Το υπόλοιπο πλεόσσομα κεφαλαίου που προέκυψε κατά τη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **8.320** ευρώ (11.220-2.900).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 8.320 ΕΥΡΩ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2010

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το οικ. Έτος 2010 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 12.300 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 220 ευρώ.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ. Την 1/1/2009 αγόρασε ένα Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

αξίας 45.000 ευρώ, δίνοντας 5.000 ευρώ προκαταβολή και για το υπόλοιπο ποσό έλαβε δάνειο 40.000 ευρώ με ετήσια τοκοχρεωλυτική απόσβεση 4.000 ευρώ.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ	2010
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	12.300 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	220 ευρώ
Λήψη δανείου	40.000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	52.520 ευρώ

• ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

Δεδομένου ότι η κύρια κατοικία του είναι μικρότερη από 200 τ.μ. **απαλλάσσεται από την εφαρμογή του τεκμηρίου** για το έτος αυτό (παρ.1 άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2009, δηλαδή πριν την αντικατάστασή του με την παρ.2 του άρθρου 3 του ν. 3842/2010).

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ

Δεδομένου ότι η εργοστασιακή αξία του αυτοκινήτου είναι μικρότερη από 50.000 ευρώ, **απαλλάσσεται από την εφαρμογή του τεκμηρίου** για το έτος αυτό (περ. ι' του άρθρου 18 του ν.2238/1994, όπως ίσχυε για τη χρήση 2009, δηλαδή πριν την αντικατάστασή του με την παρ. 5 του άρθρου 3 του ν.3842/2010).

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Δαπάνη απόκτησης οχήματος

45.000 ευρώ

Ε. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	0,00 ευρώ
Όχημα	0,00 ευρώ
Αγορά οχήματος	45.000 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	52.000 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2009 τα τεκμήρια του άρθρου 16 είναι αυτό των 4.000 ευρώ (τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων), καθώς και η αγορά του οχήματος εργοστασιακής αξίας 45.000 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ, το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το οικονομικό έτος 2010 ο φορολογούμενος του παραδείγματος μας φορολογήθηκε με βάση το πραγματικό του εισόδημα.

Το υπόλοιπο περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε κατά τη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των ευρώ 520 ευρώ(52.520-52.000).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 520 ΕΥΡΩ

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το οικ. Έτος 2011 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 14.300 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 200 ευρώ.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ. Κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων..

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**• ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ	2011
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	14.300 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	200 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	14.500 ευρώ

• ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:**

80 τ.μ X 30 ευρώ = 2.400 ευρώ

20 τ.μ. X 50 ευρώ = 1.000 ευρώ

(περ. α' της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2010, δηλαδή πριν από την αντικατάστασή της με την παρ.1 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

Για τα πρώτα 1.200 κ.ε = **3.000 ευρώ**

Και 300 ευρώ /100 κ.ε μέχρι τα 1.800 κ.ε(6 Χ300 ευρώ) = **1.800 ευρώ**.

(Για το έτος 2010 ο υπολογισμός της αντικειμενικής δαπάνης του οχήματος γίνεται με βάση την περίπτωση γ' της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994, πριν δηλαδή από την αντικατάστασή της με την περ.2 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	3.400 ευρώ
Όχημα	4.800 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	15.200 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2011 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 12.200 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το οικονομικό έτος 2011 το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του πραγματικού του εισοδήματος (14.500-15.200)= **-700 ευρώ**.

Ο φορολογούμενος για τη χρήση αυτή δεν πρόεβη σε ανάλωση κεφαλαίου, επομένως φορολογήθηκε με τον τεκμαρτό προσδιορισμό και για εισόδημα 14.500+ 700 ευρώ = **15.200 ευρώ**.

Κατά συνέπεια δεν προέκυψε περίσσειμα κεφαλαίου για τη χρήση αυτή.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2012

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το οικ. Έτος 2012 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 20.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 200 ευρώ.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ. Κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων και προέβη σε αγορά μερισμάτων από επιχείρηση αμοιβαίων κεφαλαίων αξίας 10.00 ευρώ. Για την αγορά των ανωτέρω μεριδίων του δόθηκε άτυπη δωρεά χρημάτων από τους γονείς του και για συνολικό ποσό 10.000 ευρώ.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• **ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ	2012
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	20.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	200 ευρώ
Δωρεά χρημάτων	10.000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	30.700 ευρώ

• **ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

$$80 \text{ τ.μ} \times 40 \text{ ευρώ} = 3.200 \text{ ευρώ}$$

$$20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ ευρώ} = 1.300 \text{ ευρώ}$$

(περ. α' της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994 όπως ίσχυε για τη χρήση 2011, δηλαδή μετά την αντικατάστασή της με την παρ.1 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

Β. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

Για τα πρώτα 1.200 κ.ε = **4.000 ευρώ**

Και 300 ευρώ /100 κ.ε μέχρι τα 1.800 κ.ε(6 Χ600 ευρώ) = **3.600 ευρώ**.

(Για το έτος 2012 ο υπολογισμός της αντικειμενικής δαπάνης του οχήματος γίνεται με βάση την περίπτωση γ' της παρ.1 του άρθρου 16 του ν.2238/1994, πριν δηλαδή μετά την αντικατάστασή της με την περ.2 του άρθρου 28 του ν.3986/2011).

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Αγορά μεριδίων

10.000 ευρώ

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	7.600 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Αγορά μεριδίων	10.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	29.100 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2012 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 26.100 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το οικονομικό έτος 2012 το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του τεκμαρτού, επομένως φορολογήθηκε βάσει του πραγματικού του εισοδήματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η άτυπη δωρεά χρημάτων ύψους 10.000 ευρώ που έλαβε κατά τη χρήση αυτή από τους γονείς του, αποτελεί αφορολόγητο ποσό, δηλώθηκε όμως στο έντυπο Ε1 (στον πίνακα αφορολόγητων εισοδημάτων) προκειμένου η αγορά των μεριδίων να μην φορολογηθεί με τεκμαρτό προσδιορισμό.

Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **1.600 ευρώ** (30.700-29.100).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1.600 ΕΥΡΩ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το οικ. Έτος 2013 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 19.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 200 ευρώ και από μερίσματα 300 ευρώ.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ	2013
------------------------	-------------

Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	19.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	200 ευρώ
Μερίσματα	300 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	20.000 ευρώ

- **ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, νομοθετικά ίσχυε ότι και στην προηγούμενη χρήση **2011. Επομένως**

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

80 τ.μ X 40ευρώ = 3.200 ευρώ

20 τ.μ. X 65 ευρώ = 1.300 ευρώ

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

Για τα πρώτα 1.200 κ.ε = **4.000 ευρώ**

Και 300 ευρώ /100 κ.ε μέχρι τα 1.800 κ.ε(6 X600 ευρώ) = **3.600 ευρώ.**

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ.**

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	7.600 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ

Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	19.100 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2013 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 16.100 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το οικονομικό έτος 2013 το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του τεκμαρτού, επομένως φορολογήθηκε βάσει του πραγματικού του εισοδήματος. Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **900 ευρώ** (20.000-19.100).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 900 ΕΥΡΩ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το οικ. Έτος 2014 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 16.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 180 ευρώ και από μερίσματα 300 ευρώ. Προέβη επίσης στην πώληση ενός αγροτεμαχίου έναντι του τιμήματος των 15.000 ευρώ, το οποίο είχε στην κατοχή του από το έτος 2003 από κληρονομιά του παππού του.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- **ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ	2014
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	16.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	180 ευρώ
Μερίσματα	300 ευρώ
Έσοδο από πώληση αγροτεμαχίου	15.000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	31.980 ευρώ

- **ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, νομοθετικά ίσχυε ότι και στην προηγούμενη χρήση 2012.

Επομένως

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

80 τ.μ X 40ευρώ = 3.200 ευρώ

20 τ.μ. X 65 ευρώ = 1.300 ευρώ

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

Για τα πρώτα 1.200 κ.ε = **4.000 ευρώ**

Και 300 ευρώ /100 κ.ε μέχρι τα 1.800 κ.ε(6 X600 ευρώ) = **3.600 ευρώ.**

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ.**

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	7.600 ευρώ

Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	19.100 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2014 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 16.100 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ, το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η πώληση αγροτεμαχίου έναντι του ποσού των 15.000 ευρώ που πραγματοποιήθηκε στη χρήση αυτή, αποτελεί αφορολόγητο ποσό, δηλώθηκε όμως στον αντίστοιχο κωδικό του εντύπου Ε1 και αποτελεί χρήσιμο έσοδο για την μετέπειτα ανάλωση κεφαλαίου του φορολογούμενου.

Επομένως για το οικονομικό έτος 2014 το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του τεκμαρτού, επομένως φορολογήθηκε βάσει του πραγματικού του εισοδήματος. Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **12.880 ευρώ** (31.980-19.100).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 12.880 ΕΥΡΩ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το φορολογικό Έτος 2014 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 14.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 400 ευρώ και από μερίσματα 400 ευρώ..

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- **ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ**

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2014
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	14.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	400 ευρώ
Μερίσματα	4000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	15.300 ευρώ

- **ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ**

Από το φορολογικό έτος 2014 και μετά τα τεκμήρια υπολογίζονται βάση των διατάξεων του ν.4172/2013 (άρθρα 30 έως 34).

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

Ο υπολογισμός της αντικειμενικής δαπάνης ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας υπολογίζεται κατά τον ίδιο τρόπο που υπολογίστηκε στις προηγούμενες χρήσεις 2011 και 2012. Επομένως:

$$80 \text{ τ.μ} \times 40 \text{ ευρώ} = 3.200 \text{ ευρώ}$$

$$20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ ευρώ} = 1.300 \text{ ευρώ}$$

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

Το τεκμήριο του αυτοκινήτου , για τη χρήση 2014, θα μειωθεί κατά 30% λόγω παρέλευσης της πενταετίας. Επομένως:

$$\text{Για τα πρώτα } 1.200 \text{ κ.ε} = 4.000 \text{ ευρώ}$$

$$\text{Και } 300 \text{ ευρώ} / 100 \text{ κ.ε} \text{ μέχρι τα } 1.800 \text{ κ.ε} (6 \times 600 \text{ ευρώ}) = 3.600 \text{ ευρώ.}$$

$$\text{Και λόγω παλαιότητας } 7.600 - 30\% = 5.320 \text{ ευρώ}$$

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

$$4.000 \text{ ευρώ}$$

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	5.320 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	16.820 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2014 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 13.820 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το φορολογικό έτος 2014 το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του πραγματικού, επομένως ο φορολογούμενος θα έπρεπε να φορολογηθεί για το τεκμαρτό του εισόδημα των 16.820 ευρώ ή να προβεί σε ανάλωση κεφαλαίου ποσού **1.520** (16.820-15.300).

Για τις ανάγκες του παραδείγματος υποθέτουμε ότι είχε **προβεί σε ανάλωση κεφαλαίου** και το αρνητικό υπόλοιπο (-1520) επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών.

Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των -1520 ευρώ.

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ -1.520 ΕΥΡΩ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το φορολογικό έτος 2015 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 16.300 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 300 ευρώ και από μερίσματα 400 ευρώ.

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2015
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	16.300 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	300 ευρώ
Μερίσματα	4000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	17.000 ευρώ

• ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Για το φορολογικό έτος 2015 ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε και το 2014.

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

$$80 \text{ τ.μ} \times 40 \text{ ευρώ} = 3.200 \text{ ευρώ}$$

$$20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ ευρώ} = 1.300 \text{ ευρώ}$$

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

$$\text{Για τα πρώτα } 1.200 \text{ κ.ε} = 4.000 \text{ ευρώ}$$

$$\text{Και } 300 \text{ ευρώ} / 100 \text{ κ.ε μέχρι τα } 1.800 \text{ κ.ε} (6 \times 600 \text{ ευρώ}) = 3.600 \text{ ευρώ.}$$

Και λόγω παλαιότητας $7.600 - 30\% = 5.320$ ευρώ

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

$$4.000 \text{ ευρώ}$$

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	5.320 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	16.820 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2015 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 13.820 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το φορολογικό έτος 2015 το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του τεκμαρτού, επομένως φορολογήθηκε βάσει του πραγματικού του εισοδήματος.

Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **180 ευρώ** (17.000-16.820).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 180 ΕΥΡΩ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το Φορολογικό Έτος 2016 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 16.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 400 ευρώ και από μερίσματα 400 ευρώ..

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2016
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	16.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	400 ευρώ
Μερίσματα	4000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	17.300 ευρώ

• ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Για το φορολογικό έτος 2016 ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε και το 2014 και 2015..

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

$$80 \text{ τ.μ} \times 40 \text{ ευρώ} = 3.200 \text{ ευρώ}$$

$$20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ ευρώ} = 1.300 \text{ ευρώ}$$

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

$$\text{Για τα πρώτα } 1.200 \text{ κ.ε} = 4.000 \text{ ευρώ}$$

$$\text{Και } 300 \text{ ευρώ} / 100 \text{ κ.ε} \text{ μέχρι τα } 1.800 \text{ κ.ε} (6 \times 600 \text{ ευρώ}) = 3.600 \text{ ευρώ.}$$

Και λόγω παλαιότητας $7.600 - 30\% = 5.320 \text{ ευρώ}$

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	5.320 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	16.820 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2016 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 13.820 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το φορολογικό έτος 2016 το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του τεκμαρτού, επομένως φορολογήθηκε βάσει του πραγματικού του εισοδήματος. Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **480 ευρώ** (17.300-16.820).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 480 ΕΥΡΩ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το φορολογικό έτος 2016 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 15.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 400 ευρώ και από

μερίσματα 400 ευρώ. Έλαβε επίσης αποζημίωση από ασφαλιστική εταιρεία, λόγω ατυχήματος το ποσό των 3.000 ευρώ

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2016
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	15.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	400 ευρώ
Μερίσματα	4000 ευρώ
Αποζημίωση ασφαλιστικής εταιρείας	3.000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	19.300 ευρώ

• ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Για το φορολογικό έτος 2016 ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε και το 2015.

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

80 τ.μ X 40ευρώ = 3.200 ευρώ

20 τ.μ. X 65 ευρώ = 1.300 ευρώ

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.X 1.800 κ.ε.

Για τα πρώτα 1.200 κ.ε = **4.000 ευρώ**

Και 300 ευρώ /100 κ.ε μέχρι τα 1.800 κ.ε(6 X600 ευρώ) = **3.600 ευρώ.**

Και λόγω παλαιότητας 7.600-30%= 5.320 ευρώ

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

4.000 ευρώ

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	5.320 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	16.820 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2016 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 13.820 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το φορολογικό έτος 2016 το πραγματικό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του τεκμαρτού, επομένως φορολογήθηκε βάσει του πραγματικού του εισοδήματος. Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των **2.480 ευρώ** (19.300-16.820).

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 2.480 ΕΥΡΩ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018

I. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο φορολογούμενος για το φορολογικό Έτος 2018 υπέβαλλε Δ.Φ.Ε και έχει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 13.500 ευρώ. Επίσης έχει εισόδημα από τόκους 400 ευρώ και από μερίσματα 400 ευρώ..

Για τον υπολογισμό των τεκμηρίων, ιδιοκατοικεί σε κύρια κατοικία 100 τμ (χωρίς βοηθητικούς χώρους), σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.750 ευρώ και κατέβαλε 4.000 ευρώ για την τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων.

II. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΤΟΣ	2018
Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	13.500 ευρώ
Εισόδημα από τόκους	400 ευρώ
Μερίσματα	4000 ευρώ
Συνολικό δηλωθέν εισόδημα	14.300 ευρώ

• ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Για το φορολογικό έτος 2018 ισχύει το ίδιο νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε και το 2017.

A. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας 100 τ.μ:

$$80 \text{ τ.μ} \times 40 \text{ ευρώ} = 3.200 \text{ ευρώ}$$

$$20 \text{ τ.μ.} \times 65 \text{ ευρώ} = 1.300 \text{ ευρώ}$$

B. Ετήσια αντικειμενική δαπάνη Ε.Ι.Χ 1.800 κ.ε.

$$\text{Για τα πρώτα } 1.200 \text{ κ.ε} = 4.000 \text{ ευρώ}$$

$$\text{Και } 300 \text{ ευρώ} / 100 \text{ κ.ε μέχρι τα } 1.800 \text{ κ.ε} (6 \times 600 \text{ ευρώ}) = 3.600 \text{ ευρώ.}$$

Και λόγω παλαιότητας $7.600 - 30\% = 5.320 \text{ ευρώ}$

Γ. Τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείου

$$4.000 \text{ ευρώ}$$

Δ. Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη

Ο φορολογούμενος του παραδείγματος είναι άγαμος επομένως η ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των **3.000 ευρώ**.

Μετά τις ανωτέρω επισημάνσεις η συνολική ετήσια αντικειμενική του δαπάνη είναι:

Κύρια κατοικία	4.500 ευρώ
Όχημα	5.320 ευρώ
Δάνεια	4.000 ευρώ
Ελάχιστη αντικειμενική δαπάνη	3.000 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	16.820 ευρώ

III ΣΥΝΟΨΗ – ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για το έτος 2018 τα τεκμήρια του άρθρου 16 ανήλθαν στο ποσό των 13.820 ευρώ. Προκειμένου όμως για το σχηματισμό κεφαλαίου θα αφαιρεθεί και το ποσό των 3.000 ευρώ., το οποίο όπως προαναφέρθηκε καθιερώθηκε από την 1/1/2010 και μετά.

Επομένως για το φορολογικό έτος 2018 το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου ήταν μεγαλύτερο του πραγματικού, επομένως ο φορολογούμενος θα έπρεπε να φορολογηθεί για το τεκμαρτό του εισόδημα των 16.820 ευρώ ή να προβεί σε ανάλωση κεφαλαίου ποσού **2.520** (16.820-14.300).

Για τις ανάγκες του παραδείγματος υποθέτουμε ότι είχε **προβεί σε ανάλωση κεφαλαίου** και το αρνητικό υπόλοιπο (-2.520) επηρεάζει αρνητικά τα θετικά υπόλοιπα των προηγούμενων ετών.

Το περίσσειμα κεφαλαίου που προέκυψε στη χρήση αυτή ανήλθε στο ποσό των -2.520 ευρώ.

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ -2.520 ΕΥΡΩ

ΣΥΝΤΑΞΗ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Όπως προαναφέραμε, στην αρχή του παραδείγματός μας, ο φορολογούμενος και προκειμένου να μην φορολογηθεί το **φορολογικό έτος 2019** με βάση τα τεκμήρια, επέλεξε την ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών. Με βάση τα στοιχεία των υποβληθέντων Δ.Φ.Ε προηγούμενων ετών, που αναλυτικά περιγράφηκαν ανωτέρω προέκυψε ο κατωτέρω πίνακας ανάλωσης κεφαλαίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΆΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΪΟΥ

Χρήση/φορολογικό έτος (*)	Ποσά εισοδήματος, δάνεια, διάθεση περιουσιακών στοιχείων κ.τ.λ.	Τεκμήρια (διαβίωσης και απόκτησης)	Κεφάλαιο που απομένει προς ανάλωση
Οικ. Έτος 2009	11.220	2.900	8.320
Οικ. Έτος 2010	52.520	52.000	520
Οικ. Έτος 2011	14.500	15.200	0
Οικ. Έτος 2012	30.700	29.100	1.600
Οικ. Έτος 2013	20.000	19.100	900
Οικ. Έτος 2014	31.980	19.100	12.880
Φορ. Έτος 2014	15.300	16.820	-1.520
Φορ. Έτος 2015	17.000	16.820	180
Φορ. Έτος 2016	17.300	16.820	480
Φορ. Έτος 2017	19.300	16.820	2.480
Φορ. Έτος 2018	14.300	16.820	-2.520
		ΣΥΝΟΛΟ	23.320

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

(*) Τα έτη για τα οποία γίνεται επίκληση με σκοπό την ανάλωση κεφαλαίου θα πρέπει να είναι συνεχόμενα και να φθάνουν μέχρι το προηγούμενο του κρινόμενου έτους (ΠΟΛ 1076/2015).

1. Το κεφάλαιο προηγούμενων ετών με σκοπό την ανάλωση που τελικά δεν χρησιμοποιηθεί , θεωρείται αδιάθετο και δύναται να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά για κάλυψη προστιθέμενης διαφοράς τεκμηρίου (ΠΟΛ 1076/2015) **όμως** στο παράδειγμά μας το προς ανάλωση κεφαλαίου καλύπτει μέρος μόνο της προστιθέμενης διαφοράς τεκμηρίου.
2. Το τεκμαρτό κεφάλαιο το οποίο θα πρέπει να καλυφθεί είναι **26.520** ευρώ. Από τα στοιχεία των δηλώσεων του φορολογούμενου το υπόλοιπο προς ανάλωση κεφάλαιο ανέρχεται στο ποσό των **23.320** ευρώ. Άρα εξακολουθεί να υπάρχει διαφορά τεκμηρίου, καθώς με τον ανωτέρω πίνακα καλύφθηκε ένα μέρος της διαφοράς.
3. Η προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίου που απομένει προς φορολόγηση είναι $26.520 - 23.320 =$ **3.200** ευρώ.
4. Η ως άνω διαφορά των 3.200 ευρώ θα φορολογηθεί ως εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ Α.Α.Δ.Ε

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα παρατίθενται επίσημα στατιστικά στοιχεία που αντλήθηκαν από την ετήσια απολογιστική έκθεση έτους 2019 της Α.Α.Δ.Ε στις 15 Απριλίου 2020, τα οποία αφορούν τις δηλώσεις που υποβλήθηκαν το 2019. Σκοπός ήταν μέσω της διερεύνησης και σύγκρισης των γενικών οικονομικών δεικτών, τόσο συνολικά όσο και ανά κατηγορία φυσικών προσώπων, να μελετηθεί ο τρόπος που η εφαρμογή των τεκμηρίων επηρεάζει την τελική φορολόγηση των πολιτών. Επιπλέον μελετήθηκε το ποσοστό των φορολογούμενων πολιτών, που για το συγκεκριμένο φορολογικό έτος επικαλέστηκαν, με την υποβολή της Δ.Φ.Ε, ανάλωση κεφαλαίου προκειμένου να αποφύγουν την «τσιμπίδα» των τεκμηρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΩΝ Δ.Φ.Ε (ΦΟΡ.ΕΤΟΥΣ 2018) ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΩΝ Δ.Φ.Ε ΜΕ ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Βάση των στοιχείων, που ανακοινώθηκαν από την ΑΑΔΕ, με την απολογιστική έκθεση έτους 2019, στις 15 Απριλίου 2020, τα οποία αφορούν τις δηλώσεις που υποβλήθηκαν το 2019 (φορολογικό έτος 2018), προέκυψε ότι περισσότερο από 2 εκατομμύρια φορολογούμενοι έπεσαν στην «παγίδα» των τεκμηρίων και φορολογήθηκαν για επιπλέον εισόδημα ύψους άνω των 6,4 δις ευρώ. (sofokleous, 2020).

Αναλυτικότερα:

- 1) Για το φορολογικό έτος 2019 υποβλήθηκαν 6.477.717 δηλώσεις ΦΕΦΠ έναντι 6.377.096 δηλώσεων το φορολογικό έτος 2018, ήτοι σημειώθηκε αύξηση 1,6% στο συνολικό πλήθος υποβολής όπως παρουσιάζεται στον κάτωθι πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Φ.Ε ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΦΟΡ.ΕΤΟΥΣ 2018

Υποβληθείσες Δηλώσεις ΦΕΦΠ			
Φορ. έτος 2019	Εμπρόθεσμες	Εκπρόθεσμες	Σύνολο
Χρεωστικές	2.339.363	40.857	2.380.220
Πιστωτικές	728.572	12.117	740.689
Μηδενικές	3.288.635	68.173	3.356.808
Σύνολο	6.356.570	121.147	6.477.717
Φορ. έτος 2018	Εμπρόθεσμες	Εκπρόθεσμες	Σύνολο
Χρεωστικές	2.536.810	47.782	2.584.592
Πιστωτικές	799.983	12.565	812.548
Μηδενικές	2.915.590	64.366	2.979.956
Σύνολο	6.252.383	124.713	6.377.096

Πηγή: Ετήσια Στατιστική Έκθεση Α.Α.Δ.Ε

- 2) Ειδικότερα στην τσιμπίδα των τεκμηρίων το 2019 υπέπεσαν 2.092.487 φορολογούμενοι στους οποίους καταλογίστηκε επιπλέον εισόδημα ύψους 6,41 δις. ευρώ.
- Οι δηλώσεις των υπόχρεων που φορολογήθηκαν βάσει τεκμηρίων ανήλθαν σε 1.904.507. Για τις δηλώσεις αυτές, με βάση τα πραγματικά δηλωθέντα εισοδήματα ο φόρος που προέκυπτε ήταν ύψους 5.23 δις. ευρώ. Με την επιβολή των τεκμηρίων ο φόρος που προέκυψε εκτοξεύτηκε στα 8.5 δις. ευρώ, διαφορά δηλαδή της τάξης του 62,52%!!!!
 - Αντίστοιχα οι σύζυγοι των υπόχρεων που επίσης υπέπεσαν στα τεκμήρια ανήλθαν στις 384.852 και τους καταλογίστηκε φόρος ύψους 1,18 δις. ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Φ.Ε ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

	Εισοδηματίες	Επιχειρηματική δραστηριότητα	Αγροτική Δραστηριότητα	Μισθωτοί	Συνταξιούχοι
Συνολικός αριθμός δηλώσεων	933.497	595.587	317.178	2.340.107	2.282.294
Πλήθος δηλώσεων με προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων	412.496	285.952	157.321	802.243	631.347
Σύνολα Φόρου	6.906.455.306,68	10.496.633.035,88	3.520.628.608,92	34.353.214.030,52	26.352.363.865,94
Τεκμαρτός προσδιορισμός	1.765.115.692,09	889.198.789,34	280.846.401,28	1.832.953.226,18	1.509.182.107,58

Πηγή: Ετήσια στατιστική έκθεση Α.Α.Δ.Ε

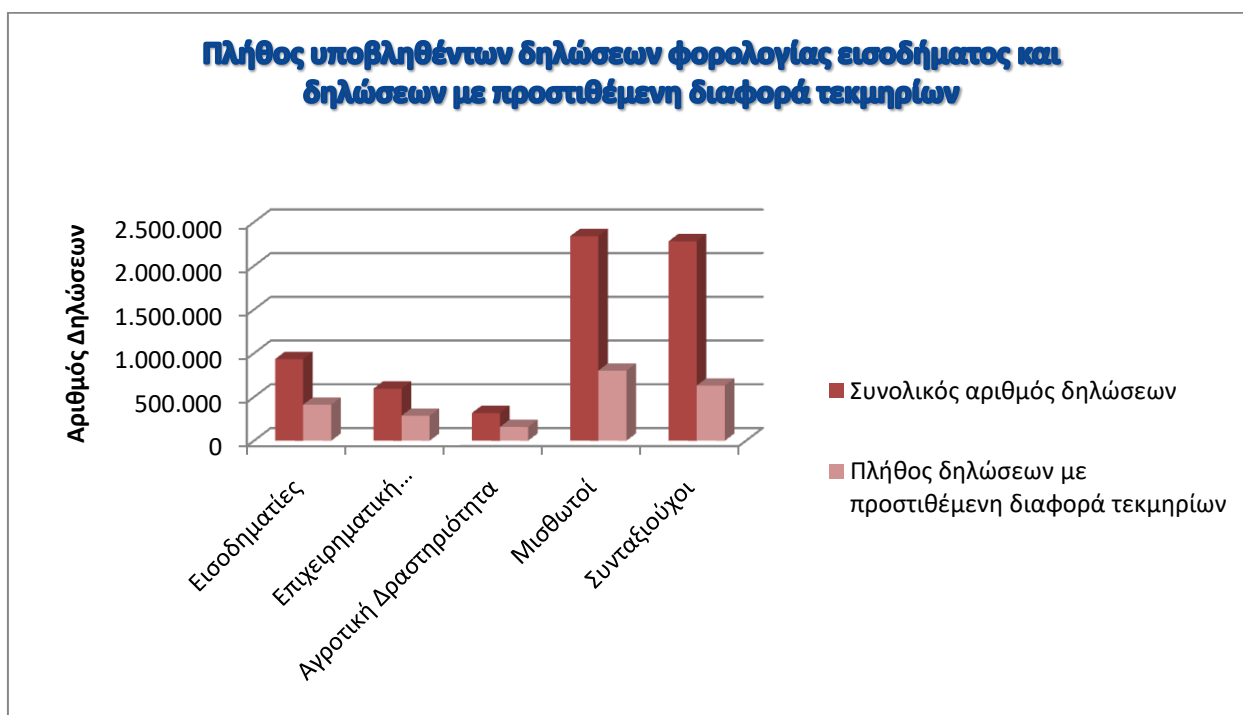
Στον ανωτέρω πίνακα, στοιχεία του οποίου αντλήθηκαν από την ετήσια στατιστική έκθεση της Α.Α.Δ.Ε απεικονίζεται το σύνολο των δηλώσεων που υποβλήθηκαν το 2019 κατά πηγή προέλευσης, το πλήθος των δηλώσεων με προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων, το σύνολο του φόρου που προέκυψε για κάθε κατηγορία χωριστά αλλά και το σύνολο του φόρου που προέκυψε μετά τον τεκμαρτό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης.

- Κανείς μπορεί ξεκάθαρα να διακρίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των υποβληθέντων φορολογικών δηλώσεων αφορά μισθωτούς, οι οποίοι επιβαρύνονται και με το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού φόρου ήτοι 34.353.214.030,52. Από το συνολικό αυτό ποσό του φόρου το 1.832.953.226,18 αφορά προστιθέμενη διαφορά τεκμηρίων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το σύνολο των νοικοκυριών με μισθωτούς φορολογούμενους ανήλθε το 2018 σε 2.340.107 και οι 802.243 εξ αυτών φορολογήθηκαν με τεκμαρτό προσδιορισμό, προκύπτει το συμπέρασμα ότι περίπου 1 στους 3 μισθωτούς (το 34,28%) πιάστηκε πέρσι στην παγίδα των τεκμηρίων.
- Ένας σημαντικός αριθμός φορολογούμενων, με πηγή εσόδων από ακίνητα, τόκους καταθέσεων, μερίσματα και υπεραξία από μεταβίβαση κεφαλαίου πιάστηκε στην «τσιμπίδα των τεκμηρίων». Συνολικά 412.496 τέτοια νοικοκυριά από το σύνολο των 933.497 που υπέβαλαν δηλώσεις πλήρωσαν σημαντικά υψηλότερους φόρους απ' αυτούς που αναλογούσαν στα πραγματικά δηλωθέντα εισοδήματά τους. Περίπου 1 στους 2 «εισοδηματίες» φορολογήθηκαν βάση των αντικειμενικών δαπανών διαβίωσης και τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων. Από τα 6.906.455.306,68 ευρώ συνολικού φόρου της κατηγορίας αυτής τα 1.765.115.692,09 ευρώ προέκυψαν από τον τεκμαρτό προσδιορισμό εισοδημάτων. Μεγάλη ήταν η μερίδα των πολιτών, το εισόδημα των οποίων αποτελείτο από μικρά ποσά τόκων αλλά και ενοικίων, όμως το τεκμαρτό εισόδημα το οποίο προέκυψε, με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης, ήταν μεγαλύτερο των 9.500 ευρώ, είχε ως αποτέλεσμα η **«προστιθέμενη διαφορά φορολογητέου εισοδήματος που προέκυψε να φορολογηθεί με την κλίμακα των ελευθέρων επαγγελματιών»**, δηλαδή με 26% από το πρώτο ευρώ, και το υπέρογκο ποσό φόρου που προέκυψε να προσαυξηθεί επιπλέον με την προκαταβολή φόρου επόμενου έτους.
- Υπέρογκα ήταν και τα ποσά του φόρου εξαιτίας της εφαρμογής των τεκμηρίων για τους συνταξιούχους. Η πλειοψηφία αυτών των φορολογούμενων αφορά περιπτώσεις χαμηλοσυνταξιούχων, οι οποίοι μόνο και μόνο επειδή τυγχάνει να διαμένουν σε ιδιότητα, ενοικιασμένα ή δωρεάν παραχωρηθέντα σπίτια και να έχουν στην κατοχή τους ένα όχημα, εμφανίζονται με τεκμαρτά εισοδήματα σημαντικά υψηλότερα αυτών που δηλώνουν. Από τα 26.352.363.865,94 ευρώ συνολικού φόρου της ανωτέρω κατηγορίας τα 1.509.182.107,58 προέκυψαν κατόπιν τεκμαρτού προσδιορισμού φορολογητέας ύλης.
- Με σημαντικά υψηλότερα των δηλωθέντων εισοδημάτων τους φορολογήθηκαν επί της 285.952 νοικοκυριά, με κύρια πηγή εισοδήματος την επιχειρηματική δραστηριότητα. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως μικροεπιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες.

Το ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που πιάστηκαν στην παγίδα των τεκμηρίων ανήλθε στο 48,01% του συνόλου (595.587). Δηλαδή περίπου 1 στους 2 αυτοαπασχολούμενους φορολογήθηκε το 2018 με βάση τα τεκμήρια. Σε πολλές από τις περιπτώσεις αυτές δηλώθηκε αρνητικό ποσό εισοδήματος, δηλαδή ζημία, η οποία όμως δεν αναγνωρίστηκε καθώς τα τεκμήρια προσδιόρισαν ουσιαστικά τεκμαρτό καθαρό κέρδος.

- Τέλος περίπου ένας στους δύο αγρότες πιάστηκε επίσης στα δίκτυα των τεκμηρίων. Από τα 3.520.628.608,92 του συνολικού προσδιορισθέντος φόρου της κατηγορίας αυτής τα 280.846.401,28 ευρώ προέκυψαν από τον τεκμαρτό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης.

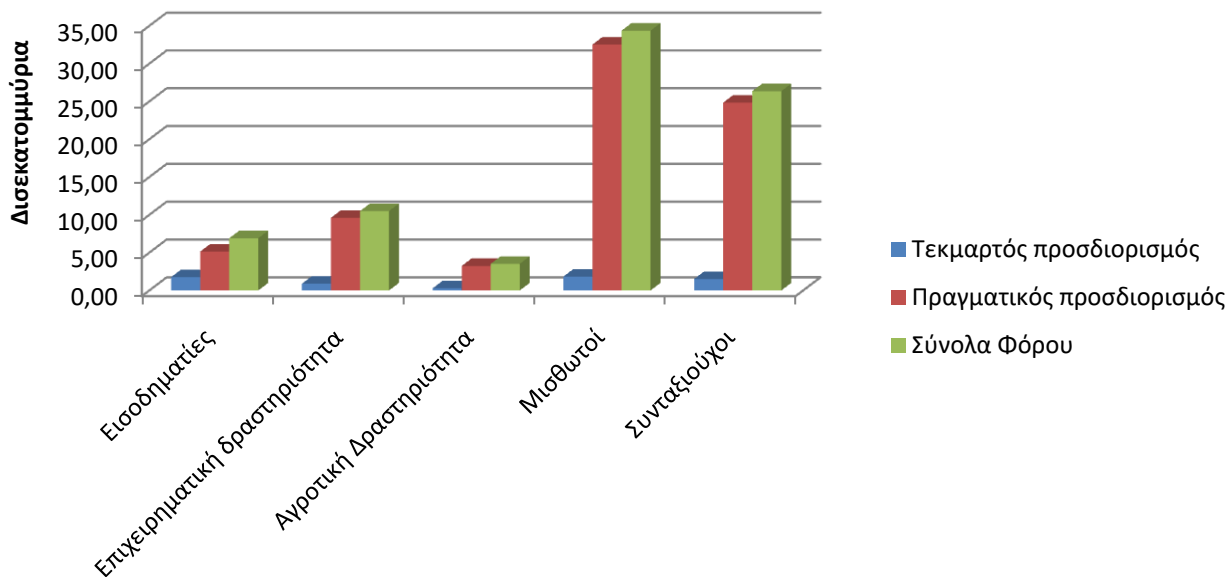
Κάτωθι απεικονίζονται και διαγραμματικά, τα όσα λεπτομερώς περιγράφηκαν παραπάνω :

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: ΠΛΗΘΟΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΝΤΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Πηγή: Ετήσια στατιστική απολογιστική έκθεση Α.Α.Δ.Ε

Φορολογητέα εισοδήματα βάσει τεκμηρίων και δηλωθέντων εισοδημάτων σε δις ευρώ

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΒΑΣΕΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΙΣ ΕΥΡΩ.

Πηγή: Ετήσια στατιστική απολογιστική έκθεση Α.Α.Δ.Ε

Στον αντίποδα των όσων εξετάστηκαν για την εφαρμογή των τεκμηρίων έρχεται να προστεθεί το κεφάλαιο της «ανάλωσης κεφαλαίου», που αποτελεί ίσως τον πιο αποτελεσματικό και εύκολο τρόπο «απενεργοποίησης των τεκμηρίων». Εξετάζοντας κανείς τα στατιστικά στοιχεία της ετήσιας έκθεσης της Α.Α.Δ.Ε, μπορεί να διαπιστώσει ότι για το φορολογικό έτος 2018 από το σύνολο των υποβληθέντων Δ.Φ.Ε φυσικών προσώπων, 1.590.683 υπόχρεοι, επικαλέστηκαν με την υποβολή της δήλωσης τους ανάλωση κεφαλαίου προηγούμενων ετών. Το δε συνολικό άθροισμα του ποσού της ανάλωσης που επικαλέστηκαν ανήλθε στα 9.927.347.808,04 δις ευρώ. Μπορεί επομένως κανείς να φανταστεί, πόσα επιπλέον εκατομμύρια Έλληνες θα είχαν φορολογηθεί με τον τεκμαρτό προσδιορισμό, αν δεν είχαν στα χέρια τους το «ισχυρό όπλο» της ανάλωσης κεφαλαίου (Α.Α.Δ.Ε, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, 2020).

Το να προσδιορίσει κανείς το «κεφάλαιο προηγούμενων ετών», αποτελεί για το ελληνικό φορολογικό σύστημα, πονοκέφαλο, όσων ασχολούνται με τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος. Η δυσκολία στην εύρεση του διαθέσιμου προς ανάλωση κεφαλαίου απορρέει τόσο στην προσπάθεια εντοπισμού των διάσπαρτων διατάξεων και στην ισχύ αυτών, όσο και

στις πολλαπλές παραμέτρους που θα πρέπει κάθε φορά να ληφθούν υπόψη προκειμένου το τελικό αποτέλεσμα να είναι ορθό (Γραβιάς, 2014).

Σημαντικό εδώ είναι να επισημανθεί ότι η πολυνομία ,βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής φορολογικής νομοθεσία, η οποία επιτείνεται από πλήθος τροποποιήσεων που λαμβάνουν χώρα διαρκώς, άλλοτε με αυτοτελείς φορολογικούς νόμους και άλλοτε με προσθήκες σε άσχετους με τη φορολογία νόμους, συνδυαστικά με τον καταιγισμό ερμηνευτικών εγκυκλίων προς ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων, οδηγούν σε δυσχερές το έργο ακόμα και για το φορολογούμενο ο οποίος επιθυμεί να είναι συνεπής. **Εκτιμάται ότι στη χώρα μας από το 1975 έως το 2016, ψηφίστηκαν 250 φορολογικά νομοθετήματα με πολυάριθμες τροπολογίες διάσπαρτες σε διάφορους άλλους νόμους. Για τις διατάξεις αυτές παράλληλα εκδόθηκαν 111 υπουργικές αποφάσεις και 138 διευκρινιστικές εγκύκλιοι.**⁶¹

⁶¹ <https://www.kathimerini.gr/society/847611/i-ellada-paragei-chiliades-diatagmata-nomoys-tropologies/>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εκάστοτε φορολογική πολιτική που ακολουθεί μια χώρα, αποτελεί σημαντική παράμετρο τόσο της οικονομικής πορείας του κράτους όσο και της διαμόρφωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Οι συνεχείς αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία, καθώς και η δεινή οικονομική κατάσταση που άρχισε να γίνεται ορατή από το 2010, οδήγησαν τη χώρα μας σε ένα πολύπλοκο φορολογικό σύστημα, το οποίο ευνόησε τόσο τις στρεβλώσεις της φορολογικής νομοθεσίας, όσο και την αποδυνάμωση της έννοιας της φορολογικής δικαιοσύνης. Συνέπεια αυτού ήταν η αύξηση της ροπής των φορολογούμενων προς τη φοροδιαφυγή, αλλά και την φοροαποφυγή. Με την υιοθέτηση νέων **εναλλακτικών** αλλά και ταυτόχρονα **σκληρών** πρακτικών υπολογισμού του ελάχιστου ποσού φορολογίας, δόθηκε μια νέα ευκαιρία στη Φορολογική Διοίκηση να αντιμετωπίσει φαινόμενα φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής αλλά και να προβεί σε αύξηση των δημοσίων εσόδων της.

Ο φορολογούμενος πολίτης, προκειμένου να αποδείξει την πηγή προέλευσης των εισοδημάτων του ή την πηγή απόκτησης περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στην κατοχή του, έρχεται αντιμέτωπος κάθε χρόνο με την υποβολή της Δ.Φ.Ε όχι μονάχα με τις διαφορετικές διατάξεις που ισχύουν διαχρονικά, αλλά και με τις πολλαπλές παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε το τελικό αποτέλεσμα της εκκαθάρισης να είναι φορολογικά αποδεκτό.

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν, με την πρακτική ανάλυση, μέσω αναλυτικών παραδειγμάτων και παράθεση διαφορετικών περιπτώσεων, επιχειρήθηκε η **επιβεβαίωση ή απόρριψη** των ανωτέρω ζητημάτων. Τέλος μέσω της θεωρητικής και πρακτικής εφαρμογής των τεκμηρίων και της ανάλυσης κεφαλαίου επιδιώξαμε τη δημιουργία ενός βοηθήματος **για τις ομάδες ενδιαφέροντος, όπως φορολογούμενους πολίτες, φοροτεχνικούς αλλά και τη Φορολογική Διοίκηση.**

Από τη θεωρητική προσέγγιση, προέκυψε ότι δια της εφαρμογής των τεκμηρίων-δαπανών διαβίωσης, ο θεσμός των τεκμηρίων, δηλαδή ο προσδιορισμός του **εισοδήματος με βάση στοιχεία από τα οποία τεκμαίρεται απλώς, χωρίς και να αποδεικνύεται η ύπαρξη εισοδήματος**, αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο **δημοσιονομικό εργαλείο** στη διάθεση της φορολογικής ελεγκτικής διοίκησης, αποτελώντας ένα μέσο εξισορρόπησης των εγγενών αδυναμιών που ταλανίζουν το ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Ο τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος συνέβαλε στη δημιουργία μιας **πλήρης και ολοκληρωμένης εικόνας** του φορολογούμενου, όχι μονάχα ως προς το πραγματικό του

εισόδημα, αλλά και τυχόν τεκμαρτού, που χωρίς την εφαρμογή όλων των ανωτέρω, ενδεχομένως να μην μπορούσε να εντοπιστεί από τη Φορολογική Διοίκηση.

Δια της εφαρμογής των τεκμηρίων-δαπανών διαβίωσης **επετεύχθη**, σε πολύ μεγάλο βαθμό ένας από τους **βασικούς στόχους** της Φορολογικής Διοίκησης, αυτός της **απλοποίησης**, της **αμεσότητας των ελεγκτικών διαδικασιών**, της **ευελιξίας της Φορολογικής Διοίκησης**, καθώς και η **εναρμόνιση της ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας με τις αντίστοιχες άλλων κρατών**.

Με την **καθολική εφαρμογή** της μεθόδου αυτής, **μειώνεται το δημοσιονομικό κόστος** καθώς ο νομοθέτης με την θέσπιση «τεκμαρτών μεθόδων» απλοποιεί την εξακρίβωση των στοιχείων τα οποία είναι προσδιοριστικά του φορολογητέου εισοδήματος των φορολογούμενων.

Από πλευράς της Φορολογικής Διοίκησης, η εφαρμογή αυτής της έμμεσης μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης **δεν απαιτεί ιδιαίτερο κόπο και χρόνο, ούτε ιδιαίτερες απαιτήσεις από τον υπάλληλο**, καθώς η διαδικασία υπολογισμού της τεκμαρτής φορολογικής ύλης γίνεται αυτοματοποιημένα με την εκκαθάριση της ΔΦΕ.

Τόσο από την θεωρητική όσο και από την πρακτική προσέγγιση της παρούσας εργασίας προέκυψε ότι η εφαρμογή των τεκμηρίων παρόλο που εμφανίζει **αρκετά πλεονεκτήματα** τόσο για τη φορολογική διοίκηση όσο και για τον ίδιο το φορολογούμενο, αναδεικνύει και **αρκετές ελλείψεις/μειονεκτήματα**. Αναλυτικά :

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- ❖ Η συμβολή της τεκμαρτής μεθόδου είναι σημαντική στην αύξηση των δημοσίων εσόδων και τούτο, διότι διευρύνει τον παρεμβατικό ρόλο του κράτους στην οικονομία (Χουρδάκη, 2018).
- ❖ Η τεκμαρτή μέθοδος υπολογισμού της φορολογητέας ύλης συνιστά έναν έμμεσο τρόπο οικονομικής ενίσχυσης ορισμένων κλάδων της οικονομίας ή κοινωνικών ομάδων.
- ❖ Επιπρόσθετα, ο αυτοματοποιημένος, γενικός και απρόσωπος χαρακτήρας των νομοθετικών ρυθμίσεων με τις οποίες καθορίζονται οι φορολογικές επιβαρύνσεις, βελτιώνει τη σχέση του πολίτη με τη φορολογική διοίκηση Την παραπάνω άποψη διατυπώνει ο Δημήτριος Κόρσος, αναφέροντας μεταξύ άλλων ότι **«ο φόρος πρέπει να μην είναι οχληρός εις τους πολίτας κατά διαδικασίας βεβαίωσης και είσπραξης αυτού»** (Κόρσος, 1985). Η συμφιλίωση του φορολογούμενου με τη φορολογία και τη φορολογική διοίκηση αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του

φορολογικού συστήματος και την εκπλήρωση του σκοπού του, που είναι η κάλυψη των δημοσίων δαπανών.

- ❖ Η εξεύρεση της κατάλληλης μεθόδου δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών αποτελεί μείζον σκοπό του εκάστοτε φορολογικού συστήματος κάθε χώρας. Προς την εκπλήρωση αυτού του σκοπού **συντείνει η τεκμαρτή μέθοδος, η οποία χρησιμοποιείται όταν υφίσταται αντικειμενική δυσκολία για την εξεύρεση της πραγματικής φοροδοτικής ικανότητας των φορολογούμενων στη φορολογία εισοδήματος⁶².**
- ❖ Συντείνει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής, όταν καθίσταται δυσχερής η απόδειξη κρίσιμων στοιχείων από τη φορολογική ελεγκτική διοίκηση.
- ❖ Τα τεκμήρια δύναται να συμβάλλουν στη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, υπό τον όρο ότι τελούν σε συμφωνία με τα δεδομένα κοινής πείρας και δεν υποβάλλουν στον φόρο μια πλασματική φορολογητέα ύλη.
- ❖ Απλοποιείται η εξακρίβωση των στοιχείων προσδιορισμού του εισοδήματος.

ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ / ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Στον αντίποδα της θετικής συμβολής της τεκμαρτής μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, μπορεί κανείς να αντιτάξει τις ελλείψεις και τα μειονεκτήματα αυτής της μεθόδου:

- ❖ Παρόλο που αυτή η μέθοδος απλοποιεί την εξακρίβωση των στοιχείων προσδιορισμού του εισοδήματος, **λόγω της σταθερότητας της αποδεικτικής βάσης, ενέχει τον κίνδυνο άλλοτε υπερεκτίμησης και άλλοτε υποεκτίμησης της φορολογητέας ύλης.**
- ❖ Η δικαιολογητική βάση του θεσμού αυτού, συνίσταται στη λογική ότι πρέπει να υπάρχει καθολική συμμετοχή των πολιτών στα βάρη του κράτους, ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα, καθόσον για μία ευνοούμενη πολιτεία δεν νοείται η ύπαρξη πολιτών οι οποίοι αποκτούν «αφανή εισοδήματα» να μην φορολογούνται για αυτά. Ταυτόχρονα όμως, μία συγκροτημένη πολιτεία οφείλει να διαθέτει τα απαραίτητα εργαλεία εντοπισμού των πραγματικών εισοδημάτων, χωρίς να καταφεύγει σε μεθόδους όπως τα τεκμήρια. Η επιλογή αυτή θα μπορούσε να αποδοθεί στην αδυναμία του κράτους να εντοπίζει τα πραγματικά εισοδήματα του κάθε Έλληνα

⁶² Παράδειγμα επαναπροσδιορισμού του εισοδήματος όταν τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων δεν συνάδουν με το περιεχόμενο των δηλώσεων αποτελεί το άρθρο 55 του Κώδικα φορολογικών διαδικασιών στο Γαλλικό δίκαιο (Article 55 du livre des procedures fiscales).

φορολογούμενου. Με την εξέλιξη της τεχνολογίας, τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού μηχανισμού, καθώς και το υψηλά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό η μέθοδος εντοπισμού της φορολογητέας ύλης με τον τεκμαρτό προσδιορισμό, θα έπρεπε εν έτη 2022 να έχει καθαρά επικουρικό χαρακτήρα.

- ❖ Ειδικά τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης, ο Έλληνας πολίτης έχοντας υποστεί δραματική μείωση των εισοδημάτων του, φορολογείται για περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν την περίοδο της «ευδαιμονίας», στοιχεία τα οποία αρκετές φορές αποκτούσε με παρότρυνση του κράτους (αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού, δάνεια που χορηγήθηκαν αθρόα χωρίς κριτήρια από τις τράπεζες κ.α) ή ακόμα αποκτήθηκαν με πράξεις χαριστικές (δωρεές, γονικές παροχές).
- ❖ Με τη φθίνουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, από το 2010 και μετά, οι πολίτες συχνά έρχονται αντιμέτωποι με την ανεργία και το φορολογικό βάρος των περιουσιακών στοιχείων, ασφυκτιούν, οικονομικά ανήμποροι να ανταποκριθούν σε δάνεια και φορολογία. Από την άλλη το κράτος κάτω από την πίεση των δανειστών συχνά προβαίνει σε σπασμωδικές κινήσεις που απλά εξυπηρετούν την παρούσα κατάσταση, χωρίς μακροπρόθεσμα προγράμματα φορολογικής πολιτικής. Η σύγκριση των στοιχείων από την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων ανάμεσα στα οικονομικά έτη και σε σχέση με τους οικονομικούς δείκτες της χώρας, αποδεικνύει ότι κύριος σκοπός της εφαρμογής του θεσμού των τεκμηρίων είναι η συγκράτηση της φορολογητέας ύλης και η αύξηση των εσόδων, αδιαφορώντας για την οικονομική κατάσταση των φορολογούμενων.
- ❖ Ο φορολογούμενος γνωρίζει ότι, το εισοδήματά του προσδιορίζεται βάσει τεκμαρτών δεδομένων και όχι πραγματικών. Δεν είναι λίγες οι φορές που ο τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος θεωρείται αυθαίρετος ή μη ανταποκρινόμενος στο δικό του τρόπο διαβίωσης. Με αυτόν τον **τρόπο μειώνεται το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης και χρηστής διοίκησης**. Ταυτόχρονα, λόγω της τεκμαρτής φύσης των δεδομένων που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του εισοδήματος είναι **πολύ εύκολο, ο φορολογούμενος να αμφισβητήσει και να αντικρούσει τα αποτελέσματα της εκκαθάρισης**. Οι δικαστικές αποφάσεις της πρακτικής υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας είναι πολλές και αντικρουόμενες. Ο Άρειος Πάγος αναφέρει σε αποφάσεις του ότι ο τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος είναι νομικά ανεκτός, εφόσον ο φορολογικός νομοθέτης έχει την ευχέρεια να επιλέγει το κατάλληλο φορολογικό σύστημα για τον προσδιορισμό της φοροδοτικής ικανότητας των πολιτών.

Γι' αυτούς και για άλλους λόγους, όπως οι κοινωνικές αναταράξεις και η κρίση των ηθικών αξιών, ο θεσμός των τεκμηρίων φαίνεται καταδικασμένος να αποτύχει τόσο στην απονομή φορολογικής δικαιοσύνης όσο και στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Από την ανωτέρω παράθεση τόσο των πλεονεκτημάτων όσο και των μειονεκτημάτων, της έμμεσης αυτής μεθόδου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, αναδεικνύεται η βαρύτητα της εξασφάλισης των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που μπορούν να προσφέρουν.

Τέλος, τόσο από τη θεωρητική όσο και από την πρακτική προσέγγιση του επίμαχου αυτού θέματος των τεκμηρίων και της ανάλωσης κεφαλαίου, προέκυψε, ότι ο προσδιορισμός του κεφαλαίου προηγούμενων ετών, αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια «πονοκέφαλο», όσων ασχολούνται με τις δηλώσεις εισοδήματος φυσικών προσώπων. Τα τελευταία χρόνια, μετά τις αλλαγές που επήλθαν αρχικά με τον ν. 3842/2010 στις αντικειμενικές δαπάνες (τεκμήρια) και τη μετέπειτα σημαντική αύξησή τους με το ν.3986/2011, αλλά και με τις αλλαγές του ν.4172/2013, η ανάγκη για ανάλωση κεφαλαίου παρελθόντων ετών από τους φορολογούμενους έγινε μεγαλύτερη. Επίσης μετά το ζήτημα που ανέκυψε στο τέλος του 2012 σχετικά με την υπόθεση των εμβασμάτων προς το εξωτερικό (την περίοδο 2009 – 2011) το θέμα της ανάλωσης κεφαλαίου επανήλθε και πάλι στο προσκήνιο, μιας και όσοι μετέφεραν χρήματα στο εξωτερικό καλούνταν να αποδείξουν αν αυτά τα χρήματα προέρχονταν από περίσσειμα κεφαλαίου ή από άλλες αιτίες⁶³. Η δυσκολία στην εξεύρεση του διαθέσιμου προς ανάλωση κεφαλαίου έγκειται ,στις διαφορετικές διατάξεις που ίσχυαν διαχρονικά, στην πολυπλοκότητα τους καθώς και στις συνεχείς αλλαγές στο φορολογικό τοπίο.

Για τους ανωτέρω λόγους και προκειμένου από την πλευρά των φυσικών προσώπων, η ανάλωση κεφαλαίου να αποτελεί ένα «ισχυρό όπλο» στην καταπολέμηση των τεκμηρίων, απαιτείται, η τήρηση αναλυτικού αρχείου δικαιολογητικών των εκάστοτε εισοδημάτων τους ή των πραγματοποιηθέντων δαπανών τους ανά χρήση. Η τήρηση ενός επικαιροποιημένου πίνακα ανάλωσης κεφαλαίου, παρέχει μια ικανοποιητική εικόνα του διαθέσιμου (ανά χρήση) κεφαλαίου και μπορεί να αποτρέψει τυχόν υπέρογκη φορολόγηση σε περίπτωση τεκμαρτού προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης⁶⁴.

⁶³ <https://www.taxheaven.gr/circulars/15564/arora-h-omhrea-oswn-meteferan-xrhmata-sto-exwteriko-thn-periodo-apo-1-1-2009-31-12-2011>

⁶⁴

<https://www.taxexperts.gr/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1/%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82->

Κάθε φορολογικό σύστημα θα πρέπει να στηρίζει τις βάσεις του στον θεμελιώδη κανόνα του άρθρου 4 παρ.5 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους». Από την ανωτέρω μελέτη προέκυψε ότι δεν είναι λίγες οι φορές που η εφαρμογή διαφόρων έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης οδήγησε σε «εκτιμήσεις αυθαίρετες», ωθώντας τους φορολογούμενους σε αμφισβήτηση του αποτελέσματος της εκκαθάρισης, με απώτερο σκοπό την ακύρωσή του, παρά τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που ορίζει η Φορολογική νομοθεσία.

Η εξεύρεση της κατάλληλης μεθόδου δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών αποτελεί μείζον σκοπό του εκάστοτε φορολογικού συστήματος κάθε χώρας. Προς την εκπλήρωση αυτού του σκοπού συντείνει η τεκμαρτή μέθοδος, η οποία αρχικά αποσκοπούσε στον εντοπισμό της φοροδοτικής ικανότητας κάθε Έλληνα πολίτη. Με το πέρασμα του χρόνου κατέληξε σε πρακτική προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος. Χώρες, κυρίως υποανάπτυκτες, χρησιμοποιούν την πρακτική αυτή σε μεγάλο βαθμό, καθώς υφίσταται αντικειμενική δυσκολία στην εξεύρεση της φοροδοτικής ικανότητας, σε αντίθεση με ανεπτυγμένες χώρες όπου η τεκμαρτή μέθοδος χρησιμοποιείται **μόνο** για τον εντοπισμό της φοροδοτικής ικανότητας του φορολογούμενου. Τα τεκμήρια δύναται να συμβάλλουν στη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, υπό τον όρο ότι τελούν σε συμφωνία με τα δεδομένα κοινής πείρας και δεν υποβάλλουν στον φόρο μια πλασματική φορολογητέα ύλη.

Ο θεσμός αυτός μπορεί να δικαιολογηθεί με τη λογική ότι πρέπει να υπάρχει καθολική συμμετοχή όλων στα δημοσιονομικά βάρη, ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα, καθώς για μια ευνοούμενη πολιτεία δεν νοείται η ύπαρξη πολιτών με αφανή εισοδήματα (όπως αποδεικνύουν οι δαπάνες διαβίωσής τους) που δεν συμμετέχουν στα φορολογικά βάρη.

Από την άλλη όμως, μια συγκροτημένη πολιτεία, οφείλει να έχει στα χέρια της, τα εργαλεία εκείνα, απαραίτητα για τον εντοπισμό των πραγματικών εισοδημάτων, χωρίς να καταφεύγει σε μεθόδους πλασματικής φορολόγησης. Επομένως μπορεί εύκολα κάποιος να αναρωτηθεί, γιατί παρόλη την εξέλιξη της τεχνολογίας, τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού μηχανισμού και το υψηλά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, απαιτείται ακόμα η εφαρμογή των τεκμηρίων;

Τα τελευταία δε χρόνια της οικονομικής κρίσης, οι πολίτες και έχοντας υποστεί δραματική μείωση των εισοδημάτων τους, φορολογούνται για περιουσιακά στοιχεία που είχαν προγενέστερα αποκτηθεί, είτε με παρότρυνση του ίδιου του κράτους είτε με πράξεις χαριστικές (συνήθης πρακτική των Ελλήνων), όπως δωρεές, γονικές παροχές κ.α. Από την άλλη πολίτες με εισοδήματα από αφανείς πηγές, ευνοούνται με τα τεκμήρια διαβίωσης, αφού τα «κρυφά εισοδήματα» τους μπορεί να είναι μεγαλύτερα.

Για τους ανωτέρω λόγους, ο τεκμαρτός προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης, αποδεικνύεται ως ένα μη επαρκές εργαλείο στην απονομή φορολογικής δικαιοσύνης. Το κράτος οφείλει να στηρίζεται σε μακροπρόθεσμα σταθερά προγράμματα που να εμπνέουν επενδυτική εμπιστοσύνη και φορολογική δικαιοσύνη για όλους.

Συνοψίζοντας, με βάση τα όσα προαναφέρθηκαν, συμπεραίνεται ότι η τεκμαρτή μέθοδος, αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο δημοσιονομικό εργαλείο στη διάθεση της φορολογικής ελεγκτικής διοίκησης. Ιδιαίτερα από τις απαρχές του 2010, λόγω της διαφαινόμενης οικονομικής κρίσης όπου σηματοδοτήθηκε η θέσπιση φορολογικών νόμων, καθίσταται ουσιαστική η συμβολή των τεκμηρίων στον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Η αυστηροποίηση του λεγόμενου «πόθεν έσχες» αποτελεί το απαραίτητο νομοθετικό οπλοστάσιο που εξέλιπε από το ελληνικό φορολογικό σύστημα.

Στον αντίποδα, ο προσδιορισμός του κεφαλαίου προηγούμενων ετών, αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια τον «πονοκέφαλο» όσον ασχολούνται με τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, γεγονός που οφείλεται αφενός μεν στις διαφορετικές διατάξεις που ίσχυαν διαχρονικά και αφετέρου στις πολλαπλές παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε το τελικό αποτέλεσμα να είναι ορθό.

Ευελπιστώ η παρούσα εργασία να αποτελέσει ένα **«χρήσιμο πλοηγό»** για κάθε ενδιαφερόμενο και θεωρώ αναγκαίο μια ερευνητική ομάδα στο μέλλον να εξετάσει ζητήματα που έχουν προκύψει στις αρμόδιες φορολογικές Αρχές προκειμένου η φορολογική νομοθεσία της χώρας μας να συμπληρωθεί κατάλληλα και επιτέλους να λύνεται εύκολα και γρήγορα αυτός ο «γόρδιος δεσμός» της ανάλωσης κεφαλαίου.

Βιβλιογραφίες – Πηγές

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία - Πηγές

Αναστόπουλος. (1992). *Φορολογικό Δίκαιο*. Αθήνα.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, (2020), «Έκθεση Απολογισμού Α.Α.Δ.Ε 2019 & προγραμματισμού δραστηριοτήτων για το έτος 2020, διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (2019), «Ετήσια στατιστική έκθεση υποβληθέντων δηλώσεων 2019 , διαθέσιμο στον <https://www.aade.gr>

Αναστόπουλος, Ι., & Φορτσάκης, Θ. (2003). *Φορολογικό Δίκαιο* (δεύτερη έκδοση.),. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Βαλαβάνης, Η. (2017, Φεβρουάριος). « *Η εφαρμογή του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της Ελάχιστης φορολογίας στην Ελλάδα*», διαθέσιμο στον <https://dspace.lib.gr/bitstream/2159/20048/Balampanisilias>

Γραβιάς, Κ. (2014). *Η ανάλωση Κεφαλαίου, Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις TaxHeaven Ε.Π.Ε.

Δαγτόγλου, Π. (2004). *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Δαλαμάγκας, Β. (2010). *Εισαγωγή στη δημοσία Οικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Δαλιάνης, Γ., & Νιφορόπουλος, Κ. (2020). *Οδηγός Φορολογικών Ελέγχων*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Δερτιλής Π. (1968). *Εγχειρίδιον Δημοσίας Οικονομικής* (Vol. Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Δουκίδης Γ., Λεκάκος Γ., (2015) « Η προώθηση των σημαντικών ψηφιακών συναλλαγών για τη στρατηγική αύξησης της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας, αύξησης των δημοσίων εσόδων και πάταξης της φοροδιαφυγής», Εργαστήριο Ηλεκτρ. Επιχειρείν και Ηλεκτρ. Εμπορίου (ELTRUN), Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, διαθέσιμο στον <https://docplayer.gr/12197348-Executive-summary-kath-g-doykidis-anapl-kath-g-lekakos.html>, (Πρόσβαση 7 Μαρτίου 2022).

Θεοχαρόπουλος, Λ. (1994). *Φορολογικό Δίκαιο (Ειδικό)* (Vols. Ημίτομος Α' , πρόλογος). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Κάλδης Δ. (1996). *Τα φορολογικά τεκμήρια όπως ισχύουν στη Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία και Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος

Κορομηλάς Γιώργος Α, (2018). «Αίτια και συνέπειες της φοροδιαφυγής», Financial Press, διαθέσιμο <https://www.fpress.gr/oi-eidikoi/story/57116/aitia-kai-synepeies-tis-forodiafygis> (αναρτήθηκε 22 Δεκεμβρίου 2020)

Κόρσος, Δ. (1985). *Δημοσιονομικών Δίκαιον*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Λιόλιος Α., (2014), *Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αρίων Ο.Ε
Μανιάτης, Α. (2019). *Πανεπιστημιακές παραδόσεις Φορολογικού Δικαίου*. Αθήνα.

Μέντης, Γ. (2018). *Δίκαιο Φορολογίας Εισοδήματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Μέντης Γ. (2021), Έμμεσες τεχνικές προσδιορισμού Φορολογητέας ύλης – Ερμηνευτικά και συνταγματικά ζητήματα, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Μπάρμπας, Ν. (2008). *Φορολογία Εισοδήματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Πανταζόπουλος, Π. (2012). *Τα συνταγματικά όρια του φορολογικού ελέγχου*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Σταματόπουλος, Γ. (2013). *forin*. Retrieved from Οι 6 διαφορετικές περιπτώσεις με παραδείγματα: www.forin.gr

Στασινόπουλος, Μ. Δ. (1956). *Μαθήματα δημοσιονομικού δικαίου και δημοσίου λογιστικού*. Αθήνα.

Τάτσος, Ν. (2011). *Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική*. Αθήνα: Κριτική.

Τουσιδόνη, Δ. (2019). *ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ*. Retrieved Φεβρουάριος Πέμπτη, 2022, from DUTH.GR:
https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/12619/1/TousidoniD_2019.pdf

Τσουκαλάς, Π. (2019, Οκτώβριος 25). *Τα ψιλά γράμματα της Ανάλωσης Κεφαλαίου*. Retrieved Ιανουάριος 2021, from e-forologia: www.e-forologia.gr

Τσούτσουρα Μαργαρίτα, Ν. Α. (2012)., «Φοροδιαφυγή ανά επαγγελματικό κλάδο: Στοιχεία από τη χορήγηση πιστώσεων στην Ελλάδα».

Φινοκαλιώτης, Κ. (2014). *Φορολογικό Δίκαιο* (Ε ed.). Αθήνα: Σάκκουλα.

Φορολογική Επιθεώρηση (Οδηγός Συμπλήρωσης Φορολογικών Δηλώσεων), 2019, Τεύχος 823, Αθήνα: Εκδότης ΠΟΕ Δ.Ο.Υ

Φορτσάκης, Θ., & Σαββαΐδου, Α. (2014). *Φορολογικό Δίκαιο*. Αθήνα: Ν. Σάκκουλας.

Φωτιάδης, Κ. (2012, 12 11). Το σύστημα εκτίμησης της φορολογητέας αξίας των ακινήτων σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. *Επιθεώρηση 12/2012, Τεύχος 747* .

Χουρδάκη, Ε. (2018). *Τα τεκμήρια στο Φορολογικό Δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία – Πηγές

Collet, M. (2007). *Droit Fiscal*. France: Presses Universitaires de France - P.U.F.

Donadio R., (2012), “For Greek tax reforms, good ideas aren’t enough”, *The New York Times*, διαθέσιμο στον <https://www.nytimes.com/2012/02/03/world/Europe/the-powerful-resist-change-to-greek-tax-system.html>, (Πρόσβαση 5 Μαρτίου 2022).

Duke S., (1966), “Prosecutions For Attempts To Evade Income Tax: A Discordant View of a Procedural Hybrid”, *The Yale Law*, Volume 76, No 1, November 1966.

European Commission, (2017), Θεματικό Ενημερωτικό Δελτίο Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, «Περιορισμός του Επιθετικού Φορολογικού Σχεδιασμού».

European Convention on Human Rights (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – ΕΣΔΑ), European Court of Human Rights, Council of Europe, Ρώμη 4 Νοεμβρίου 1950, 16^ο πρωτόκολλο Στρασβούργου 2 Μαρτίου 2017.

Jean Luc Albert, Luc Saidj « Finances Publiques» σ.π σελ.193

Hochman Salkin Toscher Perez P.C., (2014), «Μέθοδοι IRS για τον έμμεσο προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος», διαθέσιμο στον <https://www.taxlitigator.com/irs-methods-of-indirectly-determining-taxable-income/>, (Πρόσβαση 23 Ιανουαρίου 2021).

Lamarque, J., Nergin, O., & Ayrault, L. (2009). *Droit Fiscal General*. Litec.

Marchessou, J. G.-P. (2012). *Droit Fiscal* (8 edition ed.). Dalloz.

Pierre, B. (2010). *La fiscalite en France*. Γαλλία: Hachette.

Νόμοι – Αποφάσεις – Εγκύκλιοι

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2016/C202/02.

Σύνταγμα της Ελλάδος, Φ.Ε.Κ Τεύχος Α' 211/24.12.2019.

Νομοθετικό Διάταγμα 3323, Φ.Ε.Κ Τεύχος Α' 214/12.8.1955, «Περί Φορολογίας του Εισοδήματος».

Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 186, Φ.Ε.Κ Τεύχος Α' 84/26.5.1992 «Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων».

Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθ.2, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 2/13.01.1999, " Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του Π.Δ/τος 16/1989 «Κανονισμός λειτουργίας Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) και Τοπικών Γραφείων και καθήκοντα υπαλλήλων αυτών» (Α' 6)".

Νόμος 820/1978, Φ.Ε.Κ Α' 174/17.10.1978 «Περί λήψεως μέτρων δια την περιστολή της φοροδιαφυγής και άλλων τινών συναφών διατάξεων».

Νόμος 1249/1982, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 43/4.5.1992 «Διαρρυθμίσεις στην άμεση και έμμεση φορολογία, μισθολογικά θέματα και άλλες διατάξεις».

Νόμος 1599/1986, Φ.Ε.Κ Α' – 75/11.6.1986 «Σχέσεις κράτους – πολίτη, καθιέρωση νέου τύπου δελτίου ταυτότητας και άλλες διατάξεις».

Νόμος υπ' αριθμ.1640/1919 «Περί φορολογίας καθαρών προσόδων»

Νόμος υπ' αριθμ. 1641/1919 «Περί φορολογίας κληρονομιών»

Νόμος υπ' αριθμ.1642/1919 «Περί φορολογίας υπερτιμήματος»

Νόμος υπ' αριθμ.1828, Φ.Ε.Κ. 2/Α/3.1.1989 «Αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις».

Νόμος 2065/1992, Φ.Ε.Κ 113/Α/30.6.1992 «Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις».

Νόμος υπ' αριθ.2120, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 24/4.3.1993, " Ρύθμιση σχέσεων κράτους και φορολογούμενων".

Νόμος υπ' αριθ.2238, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 151/16.9.1994, "Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος".

Νόμος υπ' αριθ.2690, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α'45/9.3.1999, "Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις".

Νόμος 2859/2000, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 248/7.11.2000 «Κύρωση Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας».

Νόμος 2960/2001, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 265/22.11.2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας».

Νόμος υπ' αριθ. 3091, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α'330/24.12.2002, "Απλουστεύσεις και βελτιώσεις στη φορολογία εισοδήματος και κεφαλαίου και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 3842, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 58/23.4.2010, "Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθμ. 3986/2011 Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 152/1.7.2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015».

Νόμος υπ' αριθ. 4110, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 17/23.1.2013, "Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4172, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α'167/23.7.2013, " Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4174, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 170/26.7.2013, " Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4223, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α'287/31.12.2013, "Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4337, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 129/17.10.2015, "Μέτρα για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων".

Νόμος υπ' αριθ. 4389, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 94/27.5.2016, " Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4446, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 240/22.12.2016, "Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4512, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 5/17.01.2018, "Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις".

Νόμος υπ' αριθ. 4619, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 95/11.06.2019, "Κύρωση του Ποινικού Κώδικα".

Νόμος υπ' αριθ. 4727, Φ.Ε.Κ. Τεύχος Α' 184/23.9.2020, "Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις".

Νομοθετικό Διάταγμα 1077/71, Φ.Ε.Κ 235/Α/17.11.1971 «Περί χρονικών ορίων λειτουργίας των καταστημάτων και εργασίας του προσωπικού αυτών».

Νομοθετικό Διάταγμα 3323/1955, Φ.Ε.Κ 214/Α/12.8.1955 «Περί φορολογίας του εισοδήματος». Κωδικοποιήθηκε στο Ν.2238/1994, ο οποίος έπαυσε να ισχύει από την ισχύ του Ν.4172/2013.

Νομοθετικό Διάταγμα 4242/1962, Φ.Ε.Κ Α' 135/1.9.1962 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως φορολογικών και άλλων τινών διατάξεων.

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ.1033/2014, Φ.Ε.Κ. Β' 276/10-02-2014, "Υποχρεώσεις πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ιδρυμάτων πληρωμών, Ελληνικών Ταχυδρομείων, Εταιριών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, επιχειρήσεων ιδιωτικής ασφάλισης, ιδιωτικών θεραπευτηρίων, ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, εταιριών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, εταιριών παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και ύδρευσης, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Ν.4174/2013".

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ.1054/2015, Φ.Ε.Κ. Β' 495/01-04-2015, "Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1033/28.1.2014 (ΦΕΚ 276 Β') Απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΠΟΛ.1072/8.4.2011, "Έλεγχος φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών, επίλυση φορολογικών διαφορών, βεβαίωση και καταβολή των φόρων".

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών ΠΟΛ 1076/2015, «Οδηγίες για την ορθή εφαρμογή του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 30-34 του ν. 4172/2013)».

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Γ.Ε. ΠΟΛ. 1094/2014, Φ.Ε.Κ. Β' 961/16-04-2014, "Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1050/17-2-2014 απόφασης".

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ 1135/4.10.2010 Φ.Ε.Κ 58 Α', «Κοινοποίηση άρθρων του ν. 3842/2010».

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε ΠΟΛ 1152/17.4.2002 «Κάλυψη της τεκμαρτής διαφοράς με τα ποσά αποζημιώσεων ή επιδοτήσεων επί της παραγωγής αγροτικών προϊόντων».

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ.1260/2015, Φ.Ε.Κ. Β' 2637/07-12-2015, "Τροποποίηση της ΠΟΛ. 1033/28.1.2014 (ΦΕΚ 276 Β') απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων".

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε ΠΟΛ 1174/14.7.2014 «Διευκρινίσεις για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 του Κ.Φ.Δ (Ν.4174/2013) κατά την υποβολή εκπρόθεσμων τροποποιητικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων ετών 2013 και προηγούμενα έτη».

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Γ.Γ.Δ.Ε ΠΟΛ 1179/23.8.2011 «Τύπος και περιεχόμενο του εκκαθαριστικού σημειώματος για την επιβολή της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων και της έκτακτης εισφοράς σε αντικειμενικές δαπάνες οικ. Έτους 2011 και του τέλους επιτηδεύματος σε φυσικά και νομικά πρόσωπα».

Σ.Δ.Ο.Ε., 106124/25.06.04, Οδηγίες: Προληπτικός έλεγχος - Δεοντολογία - Χαρακτηριστικά αξιοπιστίας ελέγχου.

ΔΕΛ Α 1069048/2.5.2014, "Παροχή οδηγιών για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 23, 25, 27, 28, 34, 62 και 66 του ν.4174/2013 "Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας".

ΠΟΛ.1259/22.12.2014, "Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ 1050/ 17.02.2014 Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων".

ΠΟΛ.1154/4.10.2017, "Παροχή οδηγιών για την ομοιόμορφη εφαρμογή της με αριθ. ΔΕΛ Β 1136035 ΕΞ 2017/15.9.2017 (Β' 3278) Απόφασης του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων".

ΠΟΛ.1073/18.4.2018, "Παροχή οδηγιών για την κοινοποίηση των εντολών ελέγχου για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 397 και 398 παρ. 1 του ν. 4512/2018 (Α' 5) αναφορικά

με την τροποποίηση των άρθρων 18, 19 και 72 παρ. 18 του ν. 4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής

Διαδικασίας- Κ.Φ.Δ., Α' 170)".

Ε.2015/31.1.2020, "Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 28 του ν. 4172/2013".

Ε.2016/31.1.2020, " Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν. 4174/2013".

Ε.2137/12.7.2019 «Διευκρινίσεις για θέματα ανάλωσης κεφαλαίου προηγούμενων ετών για τις ανάγκες εφαρμογής της περίπτωσης ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 34 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος».

Ε.2162/13.10.2020 «Έκδοση πράξεων διοικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων με τις διατάξεις των παρ.2 και 3 του άρθρου 32 Κ.Φ.Δ».

Απόφαση ΣτΕ 2582/2015, Β' Τμήμα επταμελές.

Απόφαση ΣτΕ 2674/2013

Απόφαση ΣτΕ 608/2004

Απόφαση ΣτΕ 1647/1994

Απόφαση ΣτΕ 1964/1990

Απόφαση ΣτΕ 4340/1983

Απόφαση ΣτΕ 2779/1994

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, Αριθμός απόφασης 102/1980 σελ.267

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, Αριθμός απόφασης 13588/1988

Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσ/κης, Αριθμός απόφασης 1903/1980 σελ 76

Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσ/κης, Αριθμός απόφασης 1932/1980

Διοικητικό Πρωτοδικείο Λειβαδιάς, Αριθμός απόφασης 97/1980

Διοικητικό Εφετείο Χανίων, Αριθμός απόφασης 35/1982

Λοιπές Διαδικτυακές Πηγές

Βικιπαίδεια – Φορολογία, ανάκτηση 3-12-2021 από

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1>

Δημοσιονομική Οικονομική Ι –Ενότητα 7: Φορολογία και διανομή Εισοδήματος. Κοντελάκης Φραγκίσκος – Γαληνών Αργυρώ ανάκτηση 3-12-2021 από

https://opencourses.uoc.gr/courses/pluginfile.php/12095/mod_resource/content/1/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82%207.pdf

Taxheaven, «Η έκδοση πράξης διοικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 32 ΚΦΔ», Εγκύκλιος Α.Α.Δ.Ε, 14-10-2020 ανάκτηση 3-2-2022 από

<https://www.taxheaven.gr/news/50964/h-ekdosh-praxhs-dioikhtikoy-prosdiorismoy-foroy-eisodhmatos-fysikwn-proswpwn-symfwna-me-tis-diataxeis-twn-par-2-kai-3-toy-aroroy-32-kfd-egkyklios-aade>

Α.Α.Δ.Ε Εγκύκλιος Ε2162/13.10.2020 ανάκτηση 3-2-2022 από <https://www.aade.gr/egkyklio-i-kai-apofaseis/e-2162-13-10-2020>

Taxheaven, Ν.2238/1994, «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, κωδικοποιημένος με τον 4587/2018, ανάκτηση 3-2-2033 από <https://www.taxheaven.gr/law/2238/1994>

Π.Ο.Ε Δ.Ο.Υ, «Προσφυγή στο ΣτΕ κατά της Υπουργικής Απόφασης για τους ελεγκτές βεβαίωσης και αναγκαστικής είσπραξης», ανάκτηση 5-2-2022 από <http://poe-doy.gr/index.php/arxeio-deltio-tyrou/178-2012-03-15-12-57-30>

Α.Α.Δ.Ε/Εισόδημα ανάκτηση 5-3-2022 από <https://www.aade.gr/polites/eisodima>

Insurance Innovation, «Τεκμήρια: Τι είναι και πολλά άλλα ερωτήματα!», 15-5-2017, ανακτήθηκε 5-3-2022 από <https://insuranceinnovation.gr/forum/tekmiria-ti-ine-ke-polla-alla-erotimata/>

Taxheaven, Ν.820/1978, Περί λήψεως μέτρων δια την περιστολήν της φοροδιαφυγής και άλλων τινών συναφών διατάξεων, ανακτήθηκε 7-1-2022 από <https://www.taxheaven.gr/law/820/1978>

Νόμος υπ' αριθμ. 1249 ΦΕΚ Α' 43/5-4-1982, «Διαρρυθμίσεις στην άμεση και έμμεση φορολογία, μισθολογικά θέματα και άλλες διατάξεις», ανακτήθηκε 9-1-2022 από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/31209/nomos-1249-1982>

Taxheaven, ΠΟΛ 1076/26.3.2015 «Οδηγίες για την ορθή εφαρμογή του εναλλακτικού τρόπου υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 30-34 Ν.4172/2013), ανακτήθηκε 3-11-2021 από <https://www.taxheaven.gr/circulars/20640/pol-1076-26-3-2015>

Σταματόπουλος (forin), «Εγχειρίδιο των συνηθέστερων ερωτημάτων πολιτών και των αντίστοιχων απαντήσεων, ανακτήθηκε 3-12-2021 από <https://www.forin.gr/articles/article/12177/suxnes-erwthseis-apanthseis-g-g-p-s-egxeiridio-twn-sunhthesterwn-erwthmatwn-politwn-kai-twn-antistoixwn-apanthsewn>

Taxheaven, Ανάλυση κεφαλαίου: Νέες διευκρινίσεις από την Α.Α.Δ.Ε, 7-7-2019, ανακτήθηκε 20-3-2022 από <https://www.taxheaven.gr/news/45270/analwsh-kefalaiou-nees-dieykriniseis-apo-thn-aade>

Καθημερινή, Η Ελλάδα παράγει χιλιάδες διατάγματα, νόμου, τροπολογίες, Ιωάννα Μάνδρου, 30.1.2016, ανακτήθηκε 23-3-2022 από <https://www.kathimerini.gr/society/847611/i-ellada-paragei-chiliades-diatagmata-nomoys-tropologies>

ΣοφοκλέουςIn, Η παγίδα των τεκμηρίων για τους πληττόμενους!, 21-4-2021, ανακτήθηκε 3-1-2022 από <https://www.sofokleousin.gr/i-pagida-ton-tekmirion-gia-tous-plittomenous>

Taxheaven, Κωνσταντίνος Γραβιάς, Η ομηρεία όσων μετέφεραν χρήματα στο εξωτερικό την περίοδο από 1-1-2009 – 31-12-2011, 7-2-2013, ανακτήθηκε 3-11-2021 από <https://www.taxheaven.gr/circulars/15564/arora-h-omhreia-oswn-meteferan-xrhmata-sto-exwteriko-thn-periodo-apo-1-1-2009-31-12-2011>

TaxExperts, Έμμεσες τεχνικές ελέγχου: Ποιους αφορούν και πως εφαρμόζονται, 7-2-2020, ανακτήθηκε 3-4-2022 από

<https://www.taxexperts.gr/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1/%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CE%B3%CF%87%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%8E%CF%82-%CE%B5%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CF%8C%CE%B6%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B9>

Ekaccount, ανάλωση κεφαλαίου, ανακτήθηκε 6-5-2022 από

<https://www.ekaccount.gr/tips/capital-consumption/>